

TC
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI PROGRAMI

RÖNESANS DÖNEMİNDE
RENK OLGUSUNUN
MODAYA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Pınar ŞENSES

Danışmanı

Prof. Dr. Esin SARIOĞLU

İstanbul – 2015

TC
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI PROGRAMI

RÖNESANS DÖNEMİNDE
RENK OLGUSUNUN
MODAYA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Pınar ŞENSES

Danışmanı

Prof. Dr. Esin SARIOĞLU

İstanbul – 2015

ÖNSÖZ

‘Rönesans Döneminde Renk Olgusunun Modaya Etkileri’ konu başlığı altında hazırlanan tez Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı’nda tez olarak hazırlanmıştır.

Rönesans tarihte gelmiş geçmiş en canlı, en renkli ve aynı zamanda en gösterişli dönem olmuştur. Gelişen ve ilerleyen çağlar boyunca mağaralardan Rönesans devrine geçiş evresinde insanların yaşadıkları iklim koşullarına, doğa şartlarına, yaş ve cinsiyete, kendilerini beğenme ve beğendirebilme içgüdülerine göre renkleri ve boyaları giysilerinde nasıl kullandıkları araştırılmıştır. Rönesanstan Günümüze gelindiğinde ise, bu dönemden kalma düşüncelerin, fikirlerin, mimari yapısının, heykellerindeki zerafetin ve detayın, dönemin soyluları arasında zengin ve gösterişli giysilere harcadıkları servetlerin, değerli kumaşların ve bu kumaşların parlak ve canlı renklerinin günümüz modacıları, ressamaları ve heykeltıraşları tarafından ilham kaynağı olduğu araştırılmıştır.

Tezimi hazırlarken yaptığım araştırmanın her aşamasında üstün bilgisiyle yanımda olan ve üzerimde daima sonsuz desteğini hissettiğim danışman hocam, Prof. Dr. Esin SARIOĞLU’na, renk bilgisi konusunda beni aydınlatan doğru bir çalışma yapmam için beni yönlendiren hocam, Prof. Mehmet BAYHAN’a, İngilizce çevirilerimi yapan kuzenim Yeni Yüzyıl Üniversitesi Yard. Doç. Dr. Şafak NEDİCEYUVA’ya, gecesiyile gündüzüyle uyumadan daima yanımda olan ve beni başarabilmem için yılmadan iteleyeni sevgili annem Sema ŞENSES’e ve Babam Ömer ŞENSES’e, şükranlarımı sunarım.

İstanbul, 2015

Pınar ŞENSES

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

KISALTMALAR LİSTESİ.....	I
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	II
TABLolar LİSTESİ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
1. GİRİŞ.....	1
2. RENGİN TARİHSEL SÜREÇTE İNCELENMESİ.....	2
3. RENK VE RENK BİLGİSİ.....	18
3.1. Işık ve Renk Kavramı.....	18
3.2. Rengin Üç Temel Özelliği.....	21
3.2.1. Rengin Adı.....	21
3.2.2. Rengin Doygunluğu.....	22
3.2.3. Rengin Parlaklığı.....	22
3.3. Renk Çemberi ve Özellikleri.....	22
3.4. Renklerin Dili.....	24
3.4.1. Sarı.....	25
3.4.2. Kırmızı.....	26
3.4.3. Turuncu.....	27
3.4.4. Yeşil.....	28
3.4.5. Mavi.....	28
3.4.6. Mor.....	29

3.4.7. Kahverengi.....	29
3.4.8. Gri.....	30
3.4.9. Siyah.....	30
3.4.10. Beyaz.....	31
3.5. Ana ve Ara Renkler.....	32
3.5.1. Ana Renkler.....	32
3.5.2. Ara Renkler.....	32
3.6. Sıcak ve Soğuk Renkler.....	33
3.7. Nötr Renkler.....	34
3.8. Farklı Kültürlerde Renk Tercihlerini Etkileyen Faktörler.....	34
3.8.1. Yaş.....	35
3.8.2. Cinsiyet.....	35
3.8.3. Zenginlik.....	36
3.8.4. İklim Koşulları.....	36
3.8.5. Tecrübeler.....	37
3.8.6. Etnik Yapı.....	37
4. GİYİM TARİHİ.....	38
4.1. İlkçağda Moda.....	39
4.1.1. Mezopotamya.....	44
4.1.2. Antik Mısır.....	47
4.1.3. Antik Girit.....	55
4.1.4. Antik Doğu Uygarlığı Çin.....	58
4.1.5. Antik Yunan.....	60
4.1.6. Antik Roma.....	65
4.1.7. Boyalar ve Pigmentler.....	71
4.2. Ortaçağda Moda.....	75
4.2.1. Erken Dönem Ortaçağ.....	83
4.2.2. Geç Dönem Ortaçağ.....	95

4.3. Roman Sanatı	96
4.4. Gotik Sanat.....	99
4.3 Yeniçağda Moda.....	102
5. RÖNESANS.....	105
5.1. Rönesans Dönemi Mimarisi.....	112
5.2. Rönesans Dönemi Heykelleri.....	114
5.3. Rönesans Dönemi Edebiyatı	118
5.4. Rönesans El Sanatları ve Atölyeler.....	121
5.5. Rönesans Dönemi Resim Sanatı	123
5.6. Rönesans Döneminde Işık, Gölge ve Renk	133
5.7. Rönesans Dönemi Giysileri.....	134
5.8. Diğer Avrupa Ülkelerinde Rönesans	165
5.9. Reform Hareketi.....	167
5.10. Rönesans Döneminin Günümüz Modasına Yansımaları.....	169
6. ÇİZİMLERİM.....	186
7.SONUÇ.....	192
8. KAYNAKLAR.....	195
9.ÖZGEÇMİŞ.....	198

KISALTMALAR

- a.g.k** : Adı Geçen Kaynak
M.Ö. : Milattan nce
M.S. : Milattan Sonra
İ.Ö. : İsa'dan önce
İ.S. : İsa'dan Sonra
s. : Sayfa
y.y. : Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 2.1: Tarihte Zaman Çizelgesi.....	4
Tablo 3.1: Renklerin dalgaboyları ve frekansları.....	18
Tablo 4.1: Zaman Çizelgesi.....	75

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1: Çatalhöyük'te bir duvar resmi.....	2
Şekil 2.2: Lascaux Mağarası'ndan bir duvar resim.....	3
Şekil 2.3: Herkulanum ve Pompei kazılarında bir duvar resim.....	5
Şekil 2.4: Giovanni Canavesio 'Notre-dame des Fontaines' Şapeli, İkona 15. Yüzyıl.....	6
Şekil 2.5: Ortaçağ Giyimi.....	7
Şekil 2.6: Matteo Zaccolini, "Renk Perspektifi" (Prospettiva del Colore).....	8
Şekil 2.7: Peter Paul Rubens.....	9
Şekil 2.8: Rembrandt Harmenszoon van Rijn	10
Şekil 2.9: Gioacomo Balla 1871-1958 'the street light'	12
Şekil 2.10: Piet Mondrian.....	13
Şekil 2.11: Johannes Itten.....	14
Şekil 2.12: Jackson Pollock 1912 – 1956.....	15
Şekil 2.13: Jackson Pollock 1912 – 1956.....	16
Şekil 2.14: Andy Warhol.....	17
Şekil 3.1: Sir Isaac Newton.....	19
Şekil 3.2: Sir Isaac Newton renk teorisi.....	20
Şekil 3.3: Renk Skalası.....	21
Şekil 3.4: Renk Çemberi.....	22
Şekil 3.5: Renk Çemberi 2	23
Şekil 3.6: Ana ve Ara renk Çemberi.....	24
Şekil 3.7: Renkler.....	25
Şekil 3.8: Sarı.....	25
Şekil 3.9: Kırmızı.....	26
Şekil 3.10: Turuncu.....	27
Şekil 3.11: Yeşil.....	28
Şekil 3.12: Mavi.....	28
Şekil 3.13: Mor.....	29
Şekil 3.14: Kahverengi.....	29
Şekil 3.15: Gri.....	30
Şekil 3.16: Siyah.....	31

Şekil 3.17: Beyaz.....	31
Şekil 3.18: Ana Renkler ve Ara Renkler.....	32
Şekil 3.19: Ara Renkler.....	33
Şekil 3.20: Sıcak ve Soğuk Renkler.....	33
Şekil 3.21: Nötr Renkler	34
Şekil 3.22: İklim farklılıkları.....	36
Şekil 4.1: Tarih Öncesi Dönemler.....	39
Şekil 4.2: Prehistorik Çağ – M.Ö. 4000 öncesi.....	40
Şekil 4.3: Yaşam Tarzı, Saz ve kalas çadır evler.....	41
Şekil 4.4: Aletler.....	41
Şekil 4.5: Hasır, yaygı, paspas.....	42
Şekil 4.6: Sandaletler.....	42
Şekil 4.7: Dikiş.....	43
Şekil 4.8: Giysiler.....	43
Şekil 4.9: Mezopotamya.....	44
Şekil 4.10: Adak levhası, Louvre Müzesi, Paris.....	45
Şekil 4.11: Sümer ordusu – Ur şehri M.Ö. 2600-2400.....	46
Şekil 4.12: Mezopotamya’da görülen giysi örnekleri.....	47
Şekil 4.13: Akbaba, Yukarı Mısır'ın; Yılan, Aşağı Mısır'ın sembolü.....	47
Şekil 4.14: Antik Mısır.....	48
Şekil 4.15: Antik Mısır Piramitleri.....	49
Şekil 4.16: Kabartma örneği ayrıntısı, Kahire Müzesi.....	50
Şekil 4.17: Antik Mısır.....	51
Şekil 4.18: Mısır freskosu, Kahire Müzesi.....	51
Şekil 4.19: Dokuma atöyesi maketi ve dokuma aletleri.....	52
Şekil 4.20: Eski Mısır giyim örnekleri	52
Şekil 4.21: Saltanat Kaftanları.....	53
Şekil 4.22: Sandalet. Yeni krallık dönemi, M.Ö. 1570-1050 Boston.....	53
Şekil 4.23: Antik Mısır.....	54
Şekil 4.24: Antik Girit.....	55
Şekil 4.25: Girit dönemi yılanlı kadın heykeli.....	55
Şekil 4.26: Mavili Kadınlar M.Ö. 1550.....	56
Şekil 4.27: Antik Girit dönemi Zambak Prensi.....	57
Şekil 4.28: Minos küpe ucu (M.Ö. 700).....	57
Şekil 4.29: Antik Çin Dönemi.....	58
Şekil 4.30: Toprak askerler – kral Qin Shi Huangdi mezarı M.Ö. 210.....	59

Şekil 4.31: Antik Çin Dönemi İpek Yolu Haritası.....	59
Şekil 4.32: Antik Yunan Dönemi	60
Şekil 4.33: Efes, genel görünüm.....	60
Şekil 4.34: Bergama Zeus Sunağı Kabartmaları ayrıntı.....	61
Şekil 4.35: Himation ve chiton	62
Şekil 4.36: Antik Yunan dönemi giysi örnekleri.....	62
Şekil 4.37: Antik Yunan dönemi giysi örnekleri.....	63
Şekil 4.38: Antik Yunan dönemi giysi örnekleri.....	64
Şekil 4.39: Antik Yunan dönemi saç stilleri örnekleri.....	64
Şekil 4.40: Antik Yunan dönemi sandalet örnekleri.....	65
Şekil 4.41: Antik Roma.....	65
Şekil 4.42: Aspendos Tiyatrosu, Antalya.....	66
Şekil 4.43: Sütun kaidesi kabartmasına bir örnek.....	67
Şekil 4.44: Augustus Heykeli.....	68
Şekil 4.45: Mozaik, Zeugma	68
Şekil 4.46: Romalı Senatörler.....	69
Şekil 4.47: Antik roma dönemi giysi örnekleri.....	70
Şekil 4.48: Stola, Toga ve Pala örneği.....	70
Şekil 4.49: Antik Roma dönemi giysi örnekleri.....	71
Şekil 4.50: Antik Yunan Dönemi kullanılan renkler.....	72
Şekil 4.51: Antik Dönemde kullanılan renkler.....	72
Şekil 4.52: Çivit Mavisi.....	73
Şekil 4.53: Çivit Mavisi kullanılarak boyanan figürler.....	73
Şekil 4.54: Yeşil ve tezatlık oluşturan renkler.....	74
Şekil 4.55: Özenle boyanmış Desenli kıyafetler.....	74
Şekil 4.56: Orta Çağ 476 – 1453.....	76
Şekil 4.57: Bizans İpeği	77
Şekil 4.58: Soylu kadın / erkek tuniği	78
Şekil 4.59: Orta Çağda kısa ve uzun tunik.....	79
Şekil 4.60: Orta Çağda tunik.....	80
Şekil 4.61: Orta Çağda tunik.....	81
Şekil 4.62: Mücevherler.....	82
Şekil 4.63: Orta Çağda tunik.....	83
Şekil 4.64: Angola – Sakson cyrteli pelerin ve başörtüsü.....	84
Şekil 4.65: Angola – Sakson kral.....	85
Şekil 4.66: İskandinav Savaşçı.....	86
Şekil 4.67: Kumaş boyama	87

Şekil 4.68: Kilise Kumaşları	88
Şekil 4.69: Cote hardy	89
Şekil 4.70: Cote hardy ayrıntıları.....	90
Şekil 4.71: Cote hardy.....	90
Şekil 4.72: Houppelande.....	91
Şekil 4.73: İngiliz Savaşçı.....	92
Şekil 4.74: Ortaçağ turnuva süvarisi ve Fransız zırhlısı.....	93
Şekil 4.75: Doublet ceket ve pantolon.....	93
Şekil 4.76: Doublet ceket ve pantolon detayları.....	94
Şekil 4.77: Ortaçağ Dönemi Giysileri.....	95
Şekil 4.78: Notre Dame La Grande, ön cephe, Fransa.....	97
Şekil 4.79: Piza Katedrali, vaftizhanesi ve çan kulesi, İtalya.....	98
Şekil 4.80: Lincoln Katedrali, İngiltere.....	99
Şekil 4.81: Vitray pencere, Chartres Katedrali, Fransa.....	100
Şekil 4.82: Gotik dönem cote hardy, Fransa.....	101
Şekil 4.83: Yeniçağ da Giyim.....	103
Şekil 4.84: Roman Dönemden Rönesansa geçiş evresi.....	104
Şekil 5.1: Dante Alighieri.....	107
Şekil 5.2: Michelangeli di Lodovico Buonarroti Simoni.....	108
Şekil 5.3: Galileo Galilei.....	110
Şekil 5.4: Filippo Brunelleschi 1377 - 1446.....	111
Şekil 5.5: Maria Novella Kilisesi, Floransa.....	112
Şekil 5.6: Floransa Katedrali'nin kubbesi, Brunelleschi.....	113
Şekil 5.7: Davut Heykeli Michelangelo, Floransa.....	114
Şekil 5.8: Floransa vaftizhane kapısından ayrıntı, Ghiberti.....	115
Şekil 5.9: Musa heykeli, Michelangelo.....	116
Şekil 5.10: Pieta heykeli, Michelangelo.....	117
Şekil 5.11: Sixtina Kilisesi tavan freskoları, Michelangelo.....	118
Şekil 5.12: Jacob Burckhardt.....	119
Şekil 5.13: Niccolò di Bernado dei Machiavelli	120
Şekil 5.14: Raffaello Sanzio.....	121
Şekil 5.15: Sanat Atölyesi	122
Şekil 5.16: Meryem'in Taç Giymesi, Botticelli.....	123
Şekil 5.17: Son Akşam Yemeği	124
Şekil 5.18: Venüs'ün Doğuşu, Botticelli.....	125
Şekil 5.19: Leonardo di ser Piero da Vinci	126

Şekil 5.20: Embriyo çalışması ve koldaki kasların hareketini gösteren anatomik çalışması.....	127
Şekil 5.21: Mona Lisa, Leonardo Da Vinci.....	128
Şekil 5.22: Madonna of the Chair.....	129
Şekil 5.23: Atina Okulu, Rafaello.....	130
Şekil 5.24: Tavşanlı Meryem, Tiziano.....	131
Şekil 5.25: Kendi Portresi, Dürer.....	132
Şekil 5.26: Michelangelo.....	133
Şekil 5.27: Rönesans Dönemi Giysileri.....	134
Şekil 5.28: Rönesans Dönemi Giysileri.....	135
Şekil 5.29: Rönesans Dönemi Kadını.....	136
Şekil 5.30: Balon Pantolonlar.....	137
Şekil 5.31: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri.....	138
Şekil 5.32: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri.....	139
Şekil 5.33: Üçgen Kesimli Elbiseler.....	140
Şekil 5.34: Üçgen Kesimli Elbiseler.....	141
Şekil 5.35: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri.....	142
Şekil 5.36: Rönesans Dönemi Giysileri.....	143
Şekil 5.37: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri.....	144
Şekil 5.38: Rönesans Dönemi tabloları.....	145
Şekil 5.39: Saksonya kostümü.....	146
Şekil 5.40: Saksonya kostümü detayları.....	147
Şekil 5.41: Rönesans Dönemi Zıh Takımı	147
Şekil 5.42: Rönesans Dönemi Zıh Takımı.....	148
Şekil 5.43: Rönesans Dönemi Elbiseleri.....	149
Şekil 5.44: Rönesans Dönemi Saç stilleri ve aksesurları.....	149
Şekil 5.45: Kırmızı ve Altın Sarısı renkerlin ahengi.....	150
Şekil 5.46: Kraliçe I. Elizabeth.....	151
Şekil 5.47: Kraliçe ve incileri.....	152
Şekil 5.48: Kraliçe ve incileri.....	153
Şekil 5.49: Kraliçe ve incileri.....	154
Şekil 5.50: 16.yüzyıl Rönesans Kadın elbisesi ve korsajı.....	155
Şekil 5.51: Ruff yaka örnekleri.....	156
Şekil 5.52: Kesikli ceket modeli.....	156
Şekil 5.53: 16 yüzyıl üç parça takımı.....	156
Şekil 5.54: III. Henri.....	158
Şekil 5.55: Terzilik ve Kalıplar.....	159

Şekil 5.56: Rönesans Dönemi Giysileri.....	160
Şekil 5.57: Kaliteli kırmızı boya ile boyanmış İpek kadife elbise.....	161
Şekil 5.58: Elbiselerde Sembolizm.....	162
Şekil 5.59: Rönesans Döneminde Osmanlı.....	163
Şekil 5.60: Rönesans Döneminde Osmanlı.....	164
Şekil 5.61: Medici ailesinin reisleri.....	164
Şekil 5.62: Çocuk Oyunları, Bruegel.....	166
Şekil 5.63: Düğün Yemeği, Brueghel.....	167
Şekil 5.64: Martin Luther.....	168
Şekil 5.65: Kraliçe Elizabeth tarzı yeni moda.....	170
Şekil 5.66: Kraliçe Elizabeth Filmleri.....	171
Şekil 5.67: Kraliçe Elizabeth Filmleri.....	171
Şekil 5.68: Kraliçe Elizabeth Filmlerinden Kareler.....	172
Şekil 5.69: Kraliçe Elizabeth Filmlerinden Kareler.....	172
Şekil 5.70: Kraliçe Elizabeth Dönemi Çizimleri.....	173
Şekil 5.71: Kraliçe Elizabeth takıları.....	173
Şekil 5.72: Vivienne Weswood.....	174
Şekil 5.73: Vivienne Weswood Tasarımları.....	174
Şekil 5.74: Jean Paul Gaultier	175
Şekil 5.75: Alexander Mcqueen.....	175
Şekil 5.76: Alexander Mcqueen.....	176
Şekil 5.77: Alexander Mcqueen.....	176
Şekil 5.78: Alexander Mcqueen.....	177
Şekil 5.79: Alexander Mcqueen.....	177
Şekil 5.80: Alexander Mcqueen.....	178
Şekil 5.81: Kraliçe Elizabeth takıları.....	178
Şekil 5.82: Alexander Mcqueen tasarımları.....	179
Şekil 5.83: Rönesans'a Modern Bakış.....	180
Şekil 5.84: Rönesans'a Modern Bakış.....	180
Şekil 5.85: Rönesans'a Modern Bakış.....	181
Şekil 5.86: Rönesans'a Modern Bakış.....	182
Şekil 5.87: Rönesans'a Modern Bakış.....	183
Şekil 5.88: İlker Bilgi.....	184
Şekil 5.89: İlker Bilgi.....	184
Şekil 5.90: İlker Bilgi.....	185
Şekil 5.91: İlker Bilgi.....	185

GENEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Pınar ŞENSES
Anasanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Programı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Esin SARIOĞLU
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Mayıs 2015

ÖZET

Renklerin esrarengiz gücüne ait ilk örnekler taş devrinden kalma küçük mağaraların duvarlarındaki renkli hayvan figürlerinde rastlanmıştır. Bu dönemde kullanılan renkler ve boyalar doğada var olan basit mataryellerden ve az sayıda bir renk seçeneği ışığında kullanılmış, detay renklerin eksikliği ise, doğada kolayca bulunamayan pigmentlerden kaynaklanmıştır. Renk fiziksel bir oluşum ve aynı zamanda ışıkla birlikte var olan, ışığın ayrılmaz bir parçasıydı. İlkçağ’ da insanlar doğa şartlarından korunma içgüdüğü ile örtünme ihtiyacından süslenmeye geçerek modanın ilk adımlarını atmış, ortaçağ gelindiğinde ise, iklim değişikliği nedeniyle soğuktan korunmak amacıyla deri ve kürk farklı dikiş teknikleriyle birleşerek giyim tarzını geliştirmişti. Bu dönemde dokuma tezgahlarının gelişmesiyle giysiler doğal sebze boya ile boyanmış yün iplikleri ile dokunmuştu.

XV. yüzyılda İtalya’da doğan ve tüm Avrupa ülkelerini etkisi altına alan ve yeniden doğuş anlamına gelen kültür ve sanatta yenilenme hareketi rönesansla birlikte ipek, kadife ve altın işlemeli kumaşlarla yapılmış erkekler için paltolar, takımlar ve kadınlar için korsajlar, etekler günümüz giysilerinin ilk örneklerini oluşturmaya başlamıştı. Bu dönemin tablolarında renkler canlılık ve karşıtlık ilkesi ile çalışılmış, bütün resimlerde kadın ve erkekler canlı, diri, zevkli ama aynı zamanda giysilerin zenginliği ya da yalınlığı açıkça gösterilerek sınıf farklılıkları belirgin bir şekilde ortaya konmuştu. Günümüze gelindiğinde ise rönesans döneminin parlak renklerinde ve giysilerinde kullanılan ihtişam ve soyluların gösterişli hayatı bir çok modacıya ilham olmuş, dizilerde filmlerde dönemin renkleri kullanılmış ve daima akıllarda kalacak tasarımlar rönesansın etkilerini bizlere sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rönesans, Renk, Giyim, Moda.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Pınar ŞENSES
Field : Textile and Fashion Design
Program : Textile and Fashion Design
Supervisor : Prof. Dr. Esin SARIOĞLU
Degree Awarded and Date : Master of Arts – May 2015

ABSTRACT

The first samples of the mysterious power of colors were discovered on stone-age cave paintings which depict animals. The colors and paints used during this period were developed from crude materials readily available in nature, and lack of minor colors resulted from the absence of rare pigments. Color is a physical formation and an inseparable part of light. In the Paleolithic Era, humans created fashion by ornamenting themselves, and they developed dressing styles in the Medieval Age by wearing leather and fur. With the development of the weaving loom during this period, clothes were dyed with wool that is painted with natural vegetable paints.

With Renaissance, which started in 15th century Italy and affected whole Europe, men's coats made of silk and velvet, embroidered with gold; and bodices and skirts for women were the first examples of today's clothing. In the paintings of that era, men and women were depicted with vivid, and colorful colors, highlighting, at the same time, the class distinctions by exposing the regality and simplicity of the dresses. In modern times, the flamboyance and colorfulness of Renaissance dresses have been an inspiration for many fashion designers; these colors have been used in films and TV shows, and attention-grabbing fashion designs.

Key Words: Renaissance, Color, Clothing, Fashion.

GİRİŞ

‘RÖNESANS DÖNEMİNDE RENK OLGUSUNUN MODAYA ETKİLERİ’ konulu Yüksek Lisans tezinin seçilme ve bu konu üzerinde araştırma yapılma amacı tarih boyunca geçmişten günümüze insanların en renkli en gösterişli ve en ihtişamlı kıyafetleri giyerek bir döneme imza atmalarıdır.

Yapılan araştırmalarda eski insanların ilk başta renkleri, büyüsel amaçlarla; tapınma sırasında görsellikte etkileyicilik, kendilerini düşmanlardan gizleyebilmek, saklanabilmek ya da daha korkunç görünebilmek, beğenilmek ve güzelleşmek içgüdüleri ile kullanmışlar, ilerleyen çağlarda bu olgu yerini süslenmeye ve başkalarının beğenisini kazanma arzusuyla modanın ilk adımlarının atıldığına dair bilgilere yer verilmiştir. Öncelikle renk ve renk bilgisini, rengin insan gözünde nasıl oluştuğuyla başlamak, daha sonra rengi kendi içlerinde bölümlere ayırarak renklerin farklı ülkelerde ve farklı coğrafyalarda yaşayan insanların üzerinde nasıl etkiler bıraktığı araştırılmıştır. Giyim tarihini alt basamaklarına ayırarak tarih öncesi antik dönemde giysiler üzerinde kullanılan renkler ve kumaş boyamaları, ortaçağın değişen ve gelişen modası, yeni çağdaki teknolojik gelişmeler ışığında yeniden doğuş anlamına gelen kültür ve sanatta yenilenme hareketi olan Rönesans Dönemi incelenmiştir. Dönemi daha net anlayabilmek ve kavrayabilmek açısından Rönesansın mimarisine, edebiyatına, halkının yaşayışına, özellikle bu dönemin renklerini öğrenebilmek amacıyla tabloları ve bu tablolardaki giyişi farklılıkları araştırılmıştır.

Seçmiş olan Rönesans devrinde renk olgusunu görsel verilerle de destekleyerek tarihin geçmiş yıllarından günümüze ulaşan bu gösterişli, canlı ve renkli moda aktarılmaya çalışılmıştır.

2. RENGİN TARİHSEL SÜREÇTE İNCELENMESİ

Renklerin esrarengiz gücüne ait ilk örnekler Kuzey İspanya'da ve güneybatı Fransa'da bulunan, taş devrinden kalma küçük mağaraların (Altamira ve Lascaux) duvarlarındaki renkli hayvan figürlerinde rastlanmıştır. Eski insanlar renkleri, büyüsel amaçlarla; tapınma sırasında görsellikte etkileyicilik, kendilerini düşmanlardan gizleyebilmek, saklanabilmek ya da daha korkunç görünebilmek, beğenilme ve güzelleşme içgüdüsüne cevap verebilmek için kullanmışlardır. Avlanma ve mücadele gibi konuların görüldüğü mağara resimlerde kullanılan renkler, doğada kolayca ve kendiliğinden bulunabilen sarı ve kahverengi oker, kırmızı hematit, tebeşir, karbon siyahı ve manganez oksit siyahı kullanımıydı. Maviler ve yeşillerin olmayışı ise doğada kolayca bulunamayan pigmentlerin eksikliğinden kaynaklanmakta idi¹.

Kaya duvarlarının resimlerle süslenmesi, balık yağı gibi hayvansal yağlar ile karıştırılmış renkli toprakların kullanılması ve bitki özularından yararlanılarak yapılmıştır. Buzul çağının sonlarına doğru insanoğlu yay, ok, mızrak atıcı ve zıpkın gibi aletlerle araç yapımını geliştirmişti. Yaklaşık 7000 yıl öncesinde çiftçilik Orta Doğu'dan Batı'ya doğru yayılmaya başlamış, klanlar bir araya gelerek kasabaları ve şehirleri geliştirmiş, bu dönemde çanak çömlekçilik sanatı belirmiş ve çok renkli çömlekçilik sanatı M.Ö. 5000 yılında Mezopotamya ve Türkiye'de ortaya çıkmıştır².

Şekil 2.1: Çatalhöyük'te bir duvar resmi

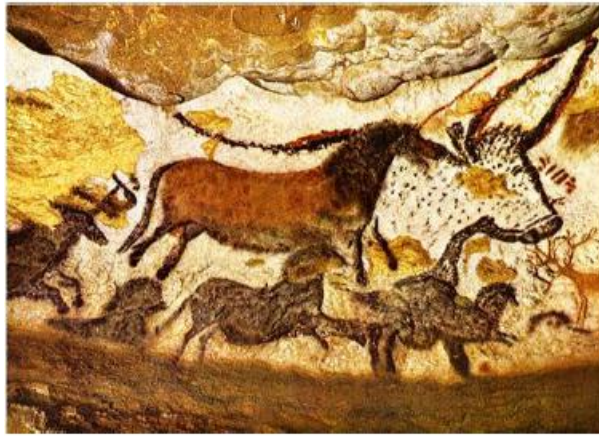
Kaynak: Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi, Meral PER

¹ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 104

² A.g.k. s.no: 104

Duvar resimleriyle bezeli bilinen ilk evler, Türkiye'de Çatal Höyük'te ortaya çıkmış, bu ilk evlerde çizilen resimlerde avlanma sahneleri, ana tanrıça tasvirleri ve yanardağ patlamaları görülmüştü. Yunanistan'da ilk filozoflar, bilinen ilk renk teorilerini ve estetiğini geliştirmiş, Plato ve Aritoteles'in renk teorileri geniş kapsamlı etki ve sonuçlar doğurmuştu. Tarihin ilk bin yıllık döneminde, çok renkli duvar boyamalarıyla çizimler gelişmişti. Hindistan tapınakları ve Mezoamerika mezar odalarında, oldukça usta şekilde boyama, stili görülmüştü. Hristiyanlığın yükselişi Roma ilk dönem kilise mozaiklerinde çok renkli sanat çalışmalarına sebep olmuş ve bu dönemden sonra Avrupa Hristiyan kiliseleri ve büyük katedrallerinin mozaiklerinde çok renk kullanımı gelişerek devam etmişti. Pythagoras, Platon, Aristoteles ve Plinus gibi yazarlar rengin doğası üzerine tartışmış ve temel renklerin toprak, ateş, hava, su gibi temel öğelerin biçimleri olduğunu ileri sürmüşlerdi. Rönesans'ta Leonardo da Vinci aynı görüşü savunarak, sarının toprağa, yeşilin suya, mavinin havaya, kırmızının ateşe ve siyahın karanlığa ait olduğunu belgelerinde yazmış ve bunu çalışmalarında da dile getirmişti³.

Eski çağlarda, bedenlerin süslenmesinde ve mağaralardaki kaya yüzeylerinin ya da duvarların boyanmasında renkli topraklardan elde edilen boyalar ve renkler kullanılmıştı. Bunların ilk gözlemlendiği tarih M.Ö.350 bin yıllarına yani, yontma taş dönemine dayanmakta, o dönemden itibaren kızıl topraklar, canlı (dövmeler) ya da ölü bedenlerin süslenmesi amacıyla renkler ve boyalar kullanılmaya devam etmişti⁴.

Şekil 2.2: Lascaux Mağarası'ndan bir duvar resim

Kaynak: Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi, Meral PER

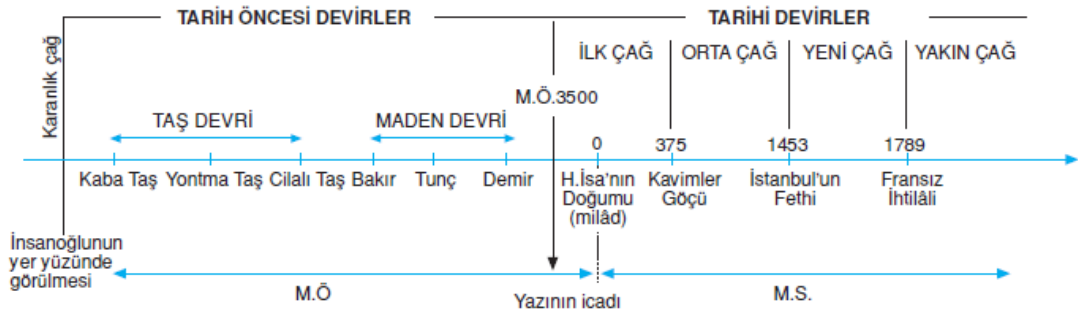
³ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 105

⁴ A.g.k. s.no: 105

Yontma taş çağının ortalarına doğru, kızıl aşiboyası elde etmek üzere sarı aşı boyasının ısıtılması tekniği kullanılmıştı. Yontma taş çağının ilerleyen dönemlerinde ise renk paletinin kahverengilerle ve beyazlarla zenginleştirildiği figüratif resimler ortaya çıkmıştı. Örneğin, Lascaux mağarasının duvarlarında (-15000) kızıl-sarı killi kum, kireç karbonatı beyazı, kahverengi ve siyah mangan oksit kullanıldığı görülmüştü. Altamira mağarasındaki (İspanya, -10000) kırmızılar ise iri kristalli bir hematitti. Tarih öncesi mağara ressamlarının hangi teknikleri kullandıkları hala araştırılmaktadır⁵.

Tablo 2.1: Tarihte Zaman Çizelgesi

Kaynak: http://www.bilgicik.com/wpcontent/uploads/2013/08/Tarih_%C3%96ncesi_Devirler_ve_Tarih_Devirleri.png (20.10.2014)

Mısırlılar ataları tarafından sürekli olarak kullanılan kırmızı ve sarı renklere ek olarak yeşil, mor, beyaz, altın sarısı ve lacivert taşından üretilmiş maviyi eklemişlerdi ve resimlerde, kadın figürlerinin beden ve yüz renginin, erkek figürlerinden daha açık renkte boyandığı, beyazın, elbiselerde ve bazı durumlarda da zemin rengi olarak kullanıldığı, mavi ve yeşil renklerin ise bitkilerde kullanıldığı görülmüştü. Mısır'ın yenilik yaptığı bir başka alan da bireşim pigmentleriydi. Mısırlı zanaatkârlar ateş sanatlarında ustalaşarak, ülkelerinde bulunan mavi minerallerin eksiklerini gidermek üzere bakır ve kalsiyum silikatu üretmeye başlamışlardı. Bu bireşim pigmenti, ülke dışınada yayılmış ve bu dönemde Romalılar tarafından Mısır mavisi adıyla kullanılmaya başlanmıştı⁶.

⁵ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 105

⁶ A.g.k. s.no: 105 - 106

İtalyan Etrüsk ve Yunan Helenistik sanatların karışımı ve etkisi ile ortaya çıkan Roma resim sanatına ait örneklerin birçoğu, İtalya'nın Herculanium ve Pompei kazılarında ortaya çıkmıştı. Etrüsk resimde rengin başlı başına bir değer taşıdığı, hayvan resimlerinde mavi, sarı ve kırmızı renklerin kullanıldığı ortaya çıkan resimlerde görülmüştü⁷.

Şekil 2.3: Herculanium ve Pompei kazılarında bir duvar resim

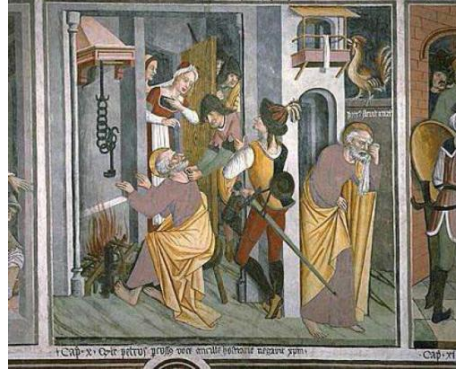
Kaynak:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Herculaneum_Fresco_001.jpg
(20.10.2014)

Roma İmparatorluğu'nun çöküşüyle birlikte birçok ustalıkta unutulmuştu. Bununla birlikte, İmparatorluğun çöküşünden sonra, duvar resimlerine ve o zamana dek kullanılan renklere bir düşkünlük de gözlemlenmişti. 11. ve 12. yüzyıllarda İfadeyi ön plana çıkartan ve hareketlere öncelik veren geleneğinin en ilgi çekici özelliği, renklerin çarpıcı ve yoğun etkisi olan bu sanata Roman sanatı adı verilmişti. Bu resimlerde, çizgilerin renkleri destekleyecek biçimde kullanıldığı görülmekte, daha çok geniş kilise duvarlarına yapılan resimlerde, İncil ve Tevrat sahnelerinin yanı sıra, sütunların üzerine de renkli motifler resmedilmişti⁸.

⁷ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 106

⁸ A.g.k. s.no: 106

Ortaçağda renk paleti, zenginleşmişti. Ortaçağ boyunca mozaik, kitap resmi ve cam resimlerindeki renk, henüz simgesel bir işlev taşıması nedeniyle ait olduğu nesneden tamamen bağımsız düşünülüyordu. Ortaçağ renklerinde dikkati çeken en önemli özellik, öte-dünyaya ilişkin dinsel bir ışığı temsil eden altın zemindi, bu resimlerde; mineral, bitkisel ve hayvansal kaynaklardan elde edilen ürünler ortaya çıkmış ve yavaş yavaş antikçağın renklerinin yerini bu yeni renkler almıştı. Ortaçağ ressamı, lacivert taşı ya da azurit mavisi, bakır ya da toprak yeşili, sarı aşiboyası ya da zırnık sarısı, sülüğen ya da zincifre, kırmızı ve siyah aşiboyası, üstübeç gibi özellikle dışarıdan alınan ya da daha çok yerel olarak üretilen mineral pigmentleri resimlerinde kullanmışlardı. Elde edilebilen renklerin sayısı 9. yüzyılla 15. yüzyıl arasında büyük oranda artmış ve resim teknikleri açısından oldukça yoğun değişimlere yol açmıştı⁹.

Şekil 2.4: Giovanni Canevesio 'Notre-dame des Fontaines' Şapeli, İkona 15. yüzyıl

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Ortaçağda fizikçilerle simyacıların gizli laboratuvarlarında ulaştıkları temel bulgular, renk üretimine yenilikler getirmiş ve yapay renklerin bu dönemde oluşturulmasını sağlamıştı. 15. yüzyılda resimde rengin yanında perspektif eklenip, ona derinlik kazandırmış ve ışık - gölge oyunları önemli bir rol üstlenmişti. Gotik sanatında cam resimlerinde, Tanrı, kırmızı; Hristiyanlık, mavi; kutsal ruh ise altın sarısı olarak temsil edilen dinsel kuralların belirlediği bir renk armonisi görülmüştü. Yani üç ana renk aynı zamanda üçlemenin renkleri idi. Ayrıca yeşil, yeni yaşamın; menekşe, yasın; kahverengi, tahammül ve acının; beyaz, ışığın; siyah ise ölümün rengini simgelemekteydi¹⁰.

⁹ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 106

¹⁰ A.g.k. s.no: 106

15. yüzyılda resim, gücünü kullanılan rengin maddi değerinden almıştı. Altın sarısı ve lacivert taşından elde edilen çivit mavisi, maddi değeri yüksek renklerin başında gelirken, kolayca topraktan üretilen, aşiboyası (kil rengi) ile ombraya en son sırada yer almıştı. Böyle bir durumda, resim siparişi sırasında renkler de tartışmaya açılmış, sanatçıyla yapılan anlaşmada, kullanılacak altın sarısı ya da mavinin hangi ölçü ve nitelikte olacağı ve ne kadar kullanılacağı gibi değerler önceden belirlenmişti¹¹.

Ortaçağ ve Rönesans boyunca antik sanattan esinlenen renk kuramında dört temel renk yer almış, bunlar açıklık derecesine göre; beyaz, sarı, kırmızı ve maviye çalan siyah olarak sıralanmıştı. Uygarlık tarihinde, rengin bağımsız bir anlatım aracına dönüşmesi bireyin kendini keşfetmesiyle mümkün olmuştu. Rönesans'la birlikte bu konuda önemli bir adım atılmış olsa da bunun resim dilindeki karşılığını bulmak insanoğlunu bir hayli zorlamıştı¹².

Şekil 2.5: Ortaçağ Giyimi

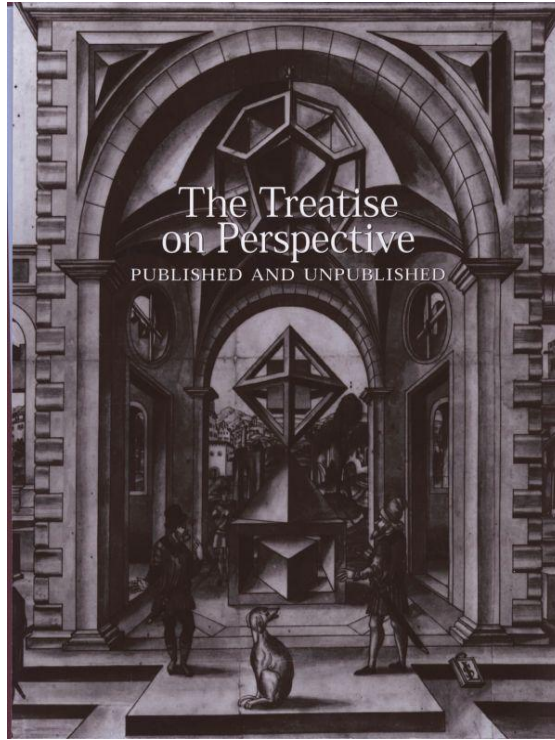
Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

¹¹ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 106

¹² A.g.k. s.no: 106

Leonardo da Vinci'ye göre doğa, renk konusunda danışılacak en güvenilir kaynaktı. Da Vinci, yaptığı çalışmalarda renk uyumlarını ve karışımlarını kullanan ilk sanatçılardan biri olmuştu. Paletinde; siyah, beyaz, kırmızı, sarı, yeşil ve mavi tonlarını kullanmış, günüşiği, gölgeler, aydınlatma, uzamsal ilişkiler ve üç boyutlu formlarla ilgilenmişti. Da Vinci'den önce gelen ressamlar renklerine siyah ve beyazı karıştırarak ışık gölge efektleri oluşturmuşlardı, ancak Leonardo, siyah ve beyazı kullanmadan saf renklerle renk tonlarına ulaşmayı başarmıştı¹³.

17. yüzyıl ressam ve teorisyenlerinden biri olan İtalyan Matteo Zaccolini (1574-1630), "Renk Perspektifi" (Prospettiva del Colore) adında renk üzerine ressamların kullanabileceği bilgiler yer alan el yazması bir kitap yazmıştı¹⁴.

Şekil 2.6: Matteo Zaccolini, "Renk Perspektifi" (Prospettiva del Colore)

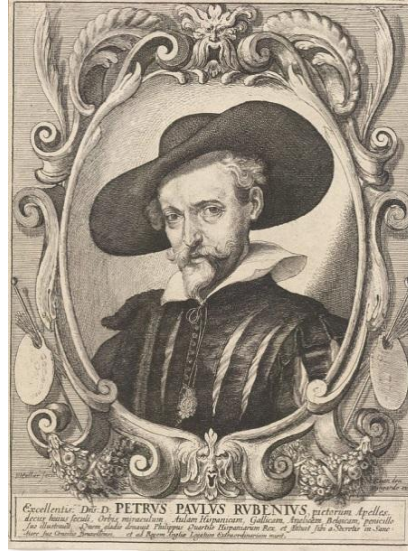
Kaynak: <http://yalepress.yale.edu/yupbooks/images/full13/9780300097566.jpg> (20.10.2014)

¹³ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 107

¹⁴ A.g.k. s.no: 108

Barok ressamaları arasında mitolojik resimleriyle bilinen Peter Paul Rubens (1577-1640), renk üzerine görüşlerini bir seri defterler halinde kaleme almış, 1636 yılında "Işık ve Renk Üzerine" (De Lumine et Colore) adında bilimsel bir inceleme yazan Rubens'in her iki çalışması da günümüze ulaşmamıştır. Rubens için resimsel rengin gelişimi, paletindeki boyaların fiziksel özelliklerini tanımaktan geçmekte idi. Rubens'in, ana renkler ve insan teni arasındaki kırmızı, sarı ve mavi, insan tenine özgü renk karışımının içinde de bulunan bu benzerliği kavrayarak, kendi renk anahtarını oluşturduğu düşünülmekte idi¹⁵.

Şekil 2.7: Peter Paul Rubens

Kaynak:[http://tr.wikipedia.org/wiki/Peter_Paul_Rubens#mediaviewer/Dosya:Wenceslas_Hollar_-_Rubens_\(State_2\).jpg](http://tr.wikipedia.org/wiki/Peter_Paul_Rubens#mediaviewer/Dosya:Wenceslas_Hollar_-_Rubens_(State_2).jpg) (20.10.2014)

Yağlı boya resim sanatı, 15 yüzyılda yağlı boyanın keşfi ile başlamış ve bu olay sanatçılara renkleri palet üzerinde karıştırma imkanı vermişti. Floransa doğumlu yazar Cennino Cennini (1370 – 1440) resim üzerine bilimsel incelemeleri içeren ilk kitap olma özelliğini taşıyan ‘Zanaatçının El Kitabı’ adında bir kitap yazmıştı. Özenle hazırlanan bu kitapta usta ressamaların resimlerini yaparlarken hangi malzemeleri kullanıp pigmentlerini nasıl elde ettikleri hakkında geniş bilgilere yer vermişti¹⁶.

¹⁵ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 108

¹⁶ A.g.k. s.no: 106

Rembrandt Harmenszoon van Rijn (15 Temmuz 1606 – 4 Ekim 1669), Hollandalı ressam, baskı ustası ve Avrupa ve Hollanda sanat tarihinin en önemli ressamlarından biriydi. Hollanda'nın ticaret, bilim ve sanatta atılım yaptığı Hollanda Altın Çağında yaşamıştı. "Işığın ve gölgelerin ressamı" olarak da anılmıştı¹⁷. Rembrandt resimlerindeki güçlü anlatımı, parlaklık ve altın ışık ile oluşturmuştu. Diğer sanatçılardan farklı olarak çoğunlukla beyaz rengi, sarı, kırmızı, yeşil ve kahverengi ile karıştırarak kullanmıştı. Rembrandt bu dönemin ışık ve gölge ustası olarak bilinmekte idi. Eserlerinde ışıktan gölgeye çok yumuşak bir biçimde geçmekte, ışığı yoğun ve altın renginde kullanmakta ve nesnelere ışıklandırmaktan çok onları ışıkla yıkamaya ve canlandırmaya çalışmıştı¹⁸.

Şekil 2.8: Rembrandt Harmenszoon van Rijn

Kaynak: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/98/Rembrandt_van_rijn-self_portrait.jpg
(20.10.2014)

18. yüzyıl boyunca her türlü doğal fenomeni açıklamak için mistik olmaktan ziyade akılcılık için çabalayan bir araştırma isteği söz konusu olmuş, insanlar doğanın reddedilemez kuralları olduğuna inanmış ve renkleri de kapsayacak şekilde her şey için doğal yasalar olduğunu varsaymışlardı¹⁹.

¹⁷ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Rembrandt>

¹⁸ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 108

¹⁹ A.g.k. s.no: 109

Empresyonizm 'de sanatçılar, gün ışığının izlenimlerini resimlerine yansıtmak amacıyla, resim sanatının temel elemanı olan ışığı ve rengi tümüyle araştırma yoluna gitmişlerdi. Işığın gün içerisindeki değişimlerini incelemek için atölyelerin dışına çıkan sanatçılar, gün ışığını ve onun renk tayflarını görmesine ve böylece ışıkla rengin iç içe geçen, değişen, titreşen hareketiyle sınırlarından arınmış görsel dünyasını yansıtmaya olanak sağlamıştı. Empresyonist ressamlar, biçim ve rengi olması gerektiği gibi değil; ışığın çarpıcı etkileri altında, gerçekten gördükleri gibi resimlerine yansıtmışlardı. Bu dönemin ressamları resimlerde siyahlar ve griler, saf beyaz, çeşitli kahverengiler ve aşı boyası, koyu kahverengi, kırmızımsı kahverengi gibi toprak renkleri paletlerden çıkarmış, sadece prizmatik renkler; maviler, yeşiller, sarılar, portakal rengi, kırmızı ve menekşe rengi kullanmaya başlamışlardı. Empresyonist ressamlar, çevrelerindeki değişik anların değişen izlenimlerini ışık ve renk elemanlarıyla tuvale aktarırken yalnızca gördüklerini ifade etme anlayışı taşımışlardı. Böylelikle empresyonist sanatta, optik özellik taşıyan resimde ışık, önceki dönemlere kıyasla çok farklı bir rol oynamış, ve atölyelerinden çıkıp ışığı, gölgeyi ve renkleri araştırdıkları ve birçok renk dizgesine temel olan güneş ışığı tayfinin yedi rengine ulaşmışlardı²⁰.

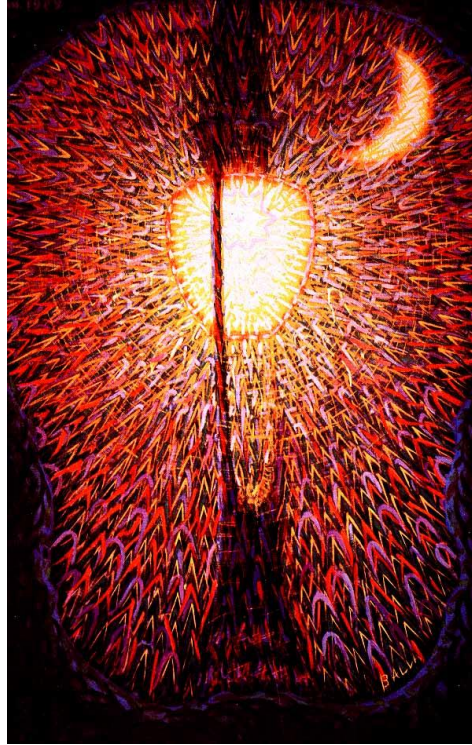
Empresyonizme gelinceye kadar resimde kullanılan renk, başlı başına bir değer değil, üzerinde bulunduğu objeyi ifade etmek isteyen bir araçtı. Oysa Empresyonizm için, doğada durağan objelerin gerçek rengi olarak nitelendirilecek renkler, yani lokal renkler bulunmamakta, yalnızca renk ve renk varyasyonları vardı. Empresyonizmde renk, doğrudan resim sanatı için tek belirleyici konumunda idi. Ekspresyonist sanatçıların renkleri; son derece yoğunlaştırılmış koyu siyah, koyu kahverengi, sarı, mor, kırmızı, yeşil ve turuncudan oluşmaktaydı. Empresyonizmden sonra ortaya çıkan Fovist akımın öncülerinden Henri Matisse'in (1869-1954) paletinde sarı, kırmızı, mavi ve yeşilin değişik tonlarını içeren geniş bir renk çeşitliliği görülmekteydi. Fovizm'de doğaya öykünmek ve gözü yanıltmak yerine, öznel duygularla yorum oluşturmak amacıyla çok renkli bir anlayışın benimsendiği görülmüştü²¹.

---

²⁰ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 110

²¹ A.g.k. s.no: 111

Işığa göre önem kazanan biçimin ve rengin kübizmin doğal ya da içsel nesnelere üzerindeki farklı açılı ışık ve gölgeleri, kapladığı yüzeyler içerisinde işleme hale gelip resmin genel kurgusuna teslim olmuştu. Fovizmde rengin etkisini vurgulamak için gölgelendirme yönteminden kaçınılırken; kübizmde ise, tam tersi bir yol izlenerek kübist ressamlar rengi geri planda bırakarak, hacimleme yöntemine odaklanmışlardı. Pablo Picasso (1881-1973) ve Georges Braque'ın (1882-1963) resimlerinde, renklerin yerini siyah beyaz değerlerin aldığı görülmekte idi. Umberto Boccioni (1882-1916), Carlo Carrà (1881-1966), Giacomo Balla (1871-1958) ve Gino Severini (1883-1966) gibi sanatçılarıyla Fütürizm hareketi, yaratıcılığı yok eden geleneğe karşı çıkarken, modern kent yaşamının hızı ve ritmine, makinelerin hareketinin çekiciliğine kapılmıştı. Fütürizm, tüm bunları ışığın prizmatik açılımı içerisinde yansıtırken, konuların paralelinde dinamik ışıklılığı biçimlendirmeyi amaç edinmişti²².

Şekil 2.9: Giacomo Balla 1871-1958 'the street light'

Kaynak:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/98/Rembrandt_van_rijn-self_portrait.jpg
(22.10.2014)

²² Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 113

De Stijl akımı, siyah ve beyazın yanı sıra ana renkleri de kullanarak dikdörtgen ve diğer geometrik formlardan türeyen basitleştirilmiş form ve saf soyutlamaları benimsemekteydi. De Stijl akımının öncülerinden Piet Mondrian (1872-1944), siyah ve beyaza ek olarak saf sarı, kırmızı ve mavi renklerini eserlerinde kullanmıştı²³.

Şekil 2.10: Piet Mondrian

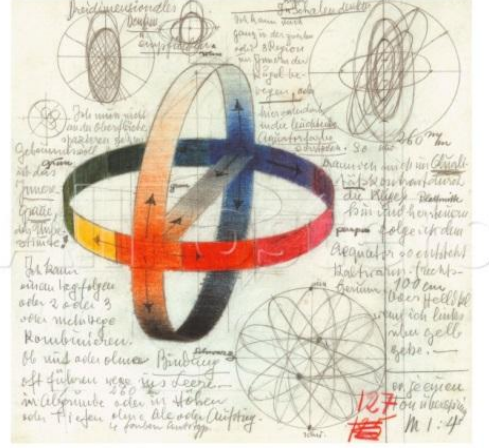
Kaynak:http://www.newrafael.com/wpcontent/uploads/2012/07/piet_mondrian.jpg (20.10.2014)

Bauhaus Okulu'nun ünlü eğitimci ve ressamlarından Kandinsky, renge karşı aşırı duyarlılığa sahip bir sanatçı olmasıyla birlikte sarı rengi üçgenle, kırmızı rengi kareyle ve mavi rengi de daireyle ilişkilendirmiş ve sembolleştirmişti. Bu renk duygusu, onun ekspresyonist sanatta rol oynamasına olanak verdiği gibi, renklerin sağladığı soyut biçimlendirmeye ulaşmasına da yardım etmişti²⁴.

²³ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 114

²⁴ A.g.k. s.no: 114

İsviçreli ressam ve renk sanatı eğitimcisi olan Johannes Itten, 1919'da Weimar Bauhaus'un kadrosuna katılmış, uzun eğitimci kariyerliği boyunca birçok teoriyi formüle eden Itten, 1961'de renk üzerine en önemli kitaplardan biri olarak kabul edilen "Rengin Sanatı" (The Art of Color) isimli kitabını yayınlamıştı²⁵.

Şekil 2.11: Johannes Itten

Kaynak: <http://www.momat.go.jp/Honkan/Itten/02.jpg> (20.10.2014)

<http://imagecache5d.allposters.com/watermarker/15-1565DUZDD00Z.jpg?ch=773&cw=775>
(20.10.2014)

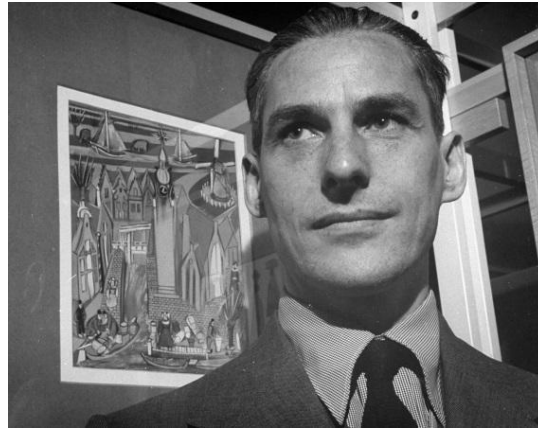
20. yüzyıla gelindiğinde özgür bir renk kullanımı ortaya çıkmıştı. Kandinsky ve Mondrian'dan beri 1910'larda ve 1920'lerde renk, sanatçılar için tamamen özgür ve bağımsız bir yaratıcılık aracı haline gelmiş, soyut sanatta sanat, sanatçının doğa ve nesnelere dışında ışık, renk ve biçimlerle meydana getirdiği figür-dışı (nonfigürative) bir yapısal düzen olarak ele alınmıştı. Gerçekliğin görünümü Kazimir S. Malewitsch'e (1879-1935) göre, matematiksel ışık, renk ve biçim düzeni ile sağlanabilmekte idi. Malewitsch nesnel denklemin kesin ve yetkin olmadığını öne sürüp, beyaz eşitliği ışık, renk ve biçim gibi resim düzlemini görünür kılan ve birbirini etkileyen öğelerde oluşturmak istemiş, içeriksiz eşitliği ya da beyaz eşitlik adını verdiği bu dengeyi resim düzleminde elde etmeyi amaçlamıştı²⁶.

²⁵ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 114

²⁶ A.g.k. s.no: 115

Sürrealist sanatçıların resimlerinde ise parlak, temiz renkler ve güçlü kontrastlıklar kullandıkları görülmektedir. Akımın önde gelen sanatçılarından Salvador Dali (1904-1989), dikkati her renk ve biçimin olası birçok anlamı üstüne çekme amacıyla resimlerinde her biçimin aynı anda birden çok şeyi betimlemesini sağlamaya çalışmıştır²⁷.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika'ya gelen sanatçıların sanatsal etkinlikleri ortaya çıkarmasıyla başlayan soyut ekspresyonizmin ilk sorunları, sürrealistlerin ilkel temaları ve kübizmin biçimsel sonuçlarıydı. Soyut ekspresyonist ressamın öncüleri; Arshile Gorky (1904-1948), Mark Tobey (1890- 1976), Williem de Kooning (1904-1997), Mark Rothko (1903-1970), Robert Motherwell (1915-1991), Frank Stella, Clyfford Still (1904-1980) gibi sanatçılarıydı. Soyut ekspresyonizmdeki amaç resimsel olanı temsil edilen şey olmaktan çıkarıp el, göz, bedenle candan bir ilişki içerisine sokmak ve sanatçının resim yapma eyleminin anını gösteren bir yüzeye dönüştürmektir. Akımın en önemli savunucusu Clement Greenberg (1909-1994) açıklamalarında felsefi ve psikolojik yorumları bırakıp, biçim ve renk üzerine değinmiş, merkezci kompozisyona karşı yaygın ve geniş kompozisyonda, düzensiz renk ve ışık alanlarının boşluk yanılması yaratmadan dengelenişini savunmuştur²⁸.

Şekil 2.12: Jackson Pollock 1912 - 1956

Kaynak: https://timelifeblog.files.wordpress.com/2013/05/11_00604707.jpg (20.10.2014)

²⁷ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 115

²⁸ A.g.k. s.no: 116

Fransa'da, temsilcileri Victor Vasarely (1906-1997), Jean Dewasne (1921-1999) ve Richard Mortensen (1910-1993) olan Konstrüktivizme tepki olarak, adına sanat eleştirmeni Michel Seuphor tarafından (1901-1999) “Taşizm” (lekecilik) denilen resim üslubu gelişim göstermişti. Amerika'da ilk olarak Marc Tobey'de görülen bu anlayışta; sanatçı, renkli unsurları bir merkeze bağlamadan, tuvalin bütün yüzeyine yayarak oluşturduğu resimleriyle Avrupa resminden ayrılmıştı. Aynı akımın bir diğer temsilcisi ise Amerikalı Jackson Pollock'tu. Pollock büyük boyutlardaki yere yaydığı tuvallerine, fırçasından boya sıçratarak resimlerini oluşturmaktaydı²⁹.

Şekil 2.13: Jackson Pollock 1912 - 1956

Kaynak: https://c3.staticflickr.com/7/6143/5944727130_60e46e0420_b.jpg (20.10.2014)

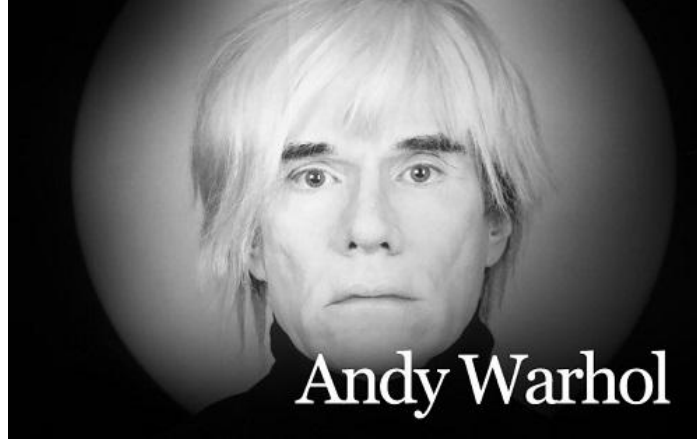
Nesnel çevreye yeni bir görünüm getirmeyi amaçlayan günümüz çağına çok yakın olan Pop Art sanatı ise; bir yandan Yeni Dadacılık ve Yeni Gerçekçilikle bağ oluşturarak geçmişteki akımlara tepki olarak çıkarken, diğer yandan ele aldığı iletişim araçları sayesinde geniş bir etki alanı yaratmayı başarmıştı. Andy Warhol (1928-1987), Roy Lichtenstein (1923-1997), Richard Hamilton ve Jasper Johns gibi bu dönemin sanatçıları, eserleri ve sanata meydan okuyan tavırları ile çağın iletişim biçimlerine eleştirel bir bilinçle yaklaşmışlardı³⁰.

²⁹ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 116

³⁰ A.g.k. s.no: 116

Pop Art ile ışık, renk ve biçim o güne kadar olduğundan daha da popüler hale gelmiş, gündelik yaşam içerisinde en bilindik nesnelere sanat yapıtı olarak sunarak, ışık kaynaklarını plastik nesnelere olarak kullanılmasını sağlamıştı. Görsel kitle iletişim araçlarının bugünkü cazibesini sağlayan ışık ve renk estetiği, görsel iletişim araçlarına söyleyecekleri sözü, ışık ve renkle en etkili biçimde ifade edebilme olanağı sunarak çıkış noktasını bu akımdan almıştı³¹.

Şekil 2.14: Andy Warhol

Kaynak: <http://www.thebeijinger.com/sites/default/files/u49264/andy-warhol.jpg>
(18.05.2014)

1960'lardan sonra ortaya çıkan, Yoksul Sanat, Vücut Sanatı, Kavramsal Sanat, Yeryüzü Sanatı, Fluxus, Oluşumlar, Gösteri Sanatı ve Süreç Sanatı gibi sanat eğilimlerine mensup sanatçıların tümü, yalnızca resim ve heykele karşı alternatif teknik ve malzemeleri kullanarak, sanatın tanımını genişletmişlerdi. Biçimciliğe tepki olan bu sanat eğilimlerinin sanat yapıtlarında, gerçek nesnelere yer almış ve resmin plastik öğelerinden biri olan rengin, nesne boyutunda ele alındığı incelendiği ve uygulandığı görülmüştü. Vücut sanatında renk, sanatçının vücuduna sürdüğü boya olarak karşımıza çıkarken, Yeryüzü Sanatında ise galerilerin dışında, doğada oluşturulan düzenlemelerde kullanılan materyal olarak kullanılmıştı. Fluxus ve Gösteri sanatlarında ise sahnede yer alan etkinliklerde kullanılan materyal ya da giysilerin renkleri, düşünsel boyutta insanların karşısına çıkmıştı³².

³¹ Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4 s.No: 116

³² A.g.k. s.no: 117

3. RENK VE RENK BİLGİSİ

Renk fiziksel bir oluşumdur ve ışıkla birlikte var olur, ışığın ayrılmaz bir parçasıdır. Işığın olmadığı alanda renkte var olmaz. Işık; şekli ve rengi oluşturan insan gözünün görebildiği bir tür elektromanyetik dalga biçimidir. Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğüne göre; renk, ışığın kendi öz yapısına ve nesnelere tarafından yayılma, yansıtılma şekline bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etkidir. Bir renk, aynı sistemin içinde üç ayrı oluşumun birbirini izlemesi sonucu oluşmaktadır. Bu sistemde göz, ışık ve beyin arasındaki ilişkiyi kuran araçtır. Göz, elektor-kimyasal etki ile algılanır. Bu etkiyi de renge dönüştüren beyindir. Işık, bütün renkleri bünyesinde topladığı için aynı zamanda her şeye renk veren unsurdur. Yani, bir renk algılandığında gerçekte algılanan şey ışıktır³³.

3.1. Işık ve Renk Kavramı

Renk, ışığın canlı veya cansız nesnelere çarpması ve onlardan yansınmasıyla insanların gözlerine ulaşır. Renk, ışığın değişik dalga boylarının gözün retinasına ulaşması ile ortaya çıkan bir algılama olup bu algılama ışığın maddeler üzerine çarpması ve kısmen soğurulup kısmen yansınması nedeni ile çeşitlilik gösterir ve bunlar renk tonu veya renk olarak adlandırılır.

Tablo 3.1: Renklerin dalgaboyları ve frekansları

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Renk> (05.11.2014)

Renk	Dalgaboyu	Frekans
kırmızı	~ 625-740 nm	~ 480-405 THz
turuncu	~ 590-625 nm	~ 510-480 THz
sarı	~ 565-590 nm	~ 530-510 THz
yeşil	~ 500-565 nm	~ 600-530 THz
mavi	~ 450-485 nm	~ 680-620 THz
çivit mavis	~ 450-420 nm	~ 620-600 THz
mor	~ 380-440 nm	~ 790-680 THz

³³ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:3

Tüm dalga boyları birden aynı anda insan gözüne ulaşırsa beyaz, hiç ışık ulaşmazsa siyah yani karanlık olarak görülmektedir. İnsan gözü 700 – 400 milimikron arasındaki dalga boylarını algılayabilir, bu sebepten elektromanyetik spektrumun bu bölümüne görünen ışık denir. Bu dalga boylarına göre;

- 700 – 600 arası kırmızı,
- 600 – 500 arası yeşil,
- 500 – 400 arası mavi renklendir³⁴.

Işık ve renk 17. yüzyılda İngiliz fizikçi Sir Isaac Newton tarafından incelenmiştir. Işığın kırılma özelliği bir deney sırasında, prizmadan geçen güneş ışığının rengârenk şeritler haline dönüştüğü fark edilmiş, beyaz ışığın yedi temel renkten oluşan bir karışım olduğu fikrine varılarak, yapmış olduğu bu deney ile bilimsel olarak saptanmış ve bu buluşuyla sanatta devrim yaratmıştır. Newton'dan sonra Chevreul, Helmholtz, Young gibi fizikçiler ve kimyagerlerde bu buluşun üzerine yoğunlaşarak çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir³⁵.

Şekil 3.1: Sir Isaac Newton

Kaynak: http://ilgiliforum.com/resim/2013/12/31/92908_isaac_newton_kimdir_5.jpg (05.11.2014)

³⁴ Türkiye’de Gazetelerin Ana Kapak Tasarımlarında Görsel İmgelerin Kullanılması ve Önemi (Karşılaştırmalı Bir İnceleme) MERT Hülya 2011 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 25

³⁵ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:5

Newton bir odayı kararttıktan sonra güneş ışığının önüne bir prizma koyarak parçalanmış ışığı bir gökkuşağında olduğu gibi, yedi rengi yukarıdan aşağı doğru perdeye aksettirmiştir. “Renk Tayfi”ni bulan Newton, renk teorisinin ve renk bilgisinin temelini ortaya atmıştır. Newton beyaz perde üzerindeki renklerin bir sıra halinde gelmesine “spectrum solar” (güneş tayfi) adını vermiştir. Renk tayfi ya da renk spektrumu, bugünkü adıyla gökkuşağıdır, yedi renkten oluşmaktadır, bunlar, sarı, kırmızı, turuncu, mavi, yeşil, mor ve lacivettir³⁶.

Şekil 3.2: Sir Isaac Newton renk teorisi

Kaynak:<http://38ccda.medialib.glogster.com/media/24b6ecec0e0de839ba62a943682e4eaeccefe1a27be30a28d904c653c696e3fc/sir-isaac-newton-color-theory.jpg> (05.11.2014)

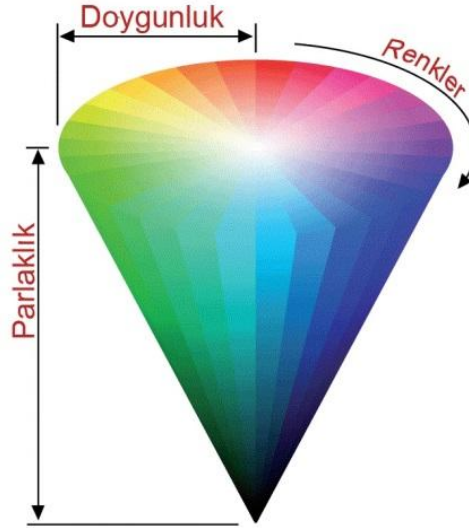
Gökkuşağı renkleri ‘spektral renkler’ olarak anılmakta ve güneş ışınlarının yağmur damlalarının içinde prizmalarda olduğu gibi ışınların bölünmesiyle, kırılmasıyla ve yansısıyla oluşmaktadır. Gökkuşağının her zaman karşısında güneş yer alır. Renkler coğrafyaya ve kültürlere göre değişik anlamlar taşır. Gökkuşağı renkleri eski yıllarda şans anlamına gelirken artık eşcinselliği simgeler temsil eder hale gelmiştir. Bu sembolle eşcinseller kendilerini göstermek ve belli etmek için gökkuşağı rozetleri, etiketleri ve bayrakları kullanmışlardır³⁷.

³⁶ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:5

³⁷ A.g.k. s.no: 16

3.2. Rengin Üç Temel Özelliği

Bir rengi tanımlayabilmek için rengin üç temel özelliğini bilmek gerekmektedir. Optica Society of America (OSA)'nın standartlarına göre; Rengin adı (Hue), Rengin doygunluğu (Saturation) ve Parlaklık (Lightness) yani; tür, doygunluk ve parlaklıktır. Renk kavramı içinde birbirinden farklı tonlara, doygunluklara ve değerlere ulaşabilen ışın grupları bulunmaktadır. Bir rengin yansıttığı ışık miktarına göre belli bir “değer”, aynı renk ailesinin değer ve doygunluk bakımından ayrılan ancak yakın ilişkileri bulunan derecelendirmeye bağlı olarak “tonu”, görsel şiddetine ve saflığına bağlı olarak da belli bir “doygunluğu” vardır³⁸.

Şekil 3.3: Renk Skalası

Kaynak: https://blog.marjin.com.tr/wp-content/uploads/2013/07/reng-skalasi_148574.jpg
(05.11.2014)

3.2.1. Rengin Adı

Tür, bir rengin diğer bir renkten ayrılmasını sağlayan nitelik ve renk denilen olgunun bilimsel karşılığıdır. Renk ışığın cisimlere çarpıp yansımasıyla görme duyumuzda bırakmış olduğu etkidir ve ışıkla birlikte var olurlar³⁹.

³⁸ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:6

³⁹ A.g.k. s.no: 7

3.2.2. Rengin Doygunluğu

Doygunluk bir rengin saflığının temel ölçüsüdür. Renk ne kadar kuvvetli ise saflığı da o derece fazladır. Doygunluk rengin ışığı yeterince yansıtması ve parlaklığı ile alakalıdır. Rengin doygunluğu arttıkça görüntü daha kuvvetli ve canlı gözükür. Doygunluk azaldıkça rengini kaybeder, siyaha yaklaşır yani doygunluk sonlandığında renk siyaha ulaşmıştır⁴⁰.

3.2.3. Rengin Parlaklığı

Bir rengin yoğunluğuna denmektedir, yani yoğunluğu fazla olan renkler parlak renklerdir. Yoğunluk bir nesnenin ışığı yansıtma ve ya soğurma yeteneği ile ölçülen koyuluğu anlamına gelmektedir. Parlaklık; rengin ışık yoğunluğunun, açıklığının veya koyuluğunun derecesidir⁴¹.

3.3. Renk Çemberi ve Özellikleri

Renk çemberi, ana ve ara renkler ile bütünleyici renklerin aralarındaki ilişkiyi gösteren çember şeklindeki bir yapıya verilen addır. Ton çubuğu ise, renklerin açıklık - koyuluk derecelerini gösterir⁴².

Şekil 3.4: Renk Çemberi

Kaynak: http://hamiltonhughes.com/blog/wp-content/uploads/2012/12/024_harris1a.jpg
(05.11.2014)

⁴⁰ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:7

⁴¹ A.g.k. s.no: 8

⁴² A.g.k. s.no: 8

Renkler, gökkuşağının ve spektral renk bandının düzenini izlemektedir. Bu çember üzerinde, renk aileleri, sıcak ve soğuk renkler, uygun renkler, kontrast renkler ve tamamlayıcı renkler bulunmaktadır⁴³.

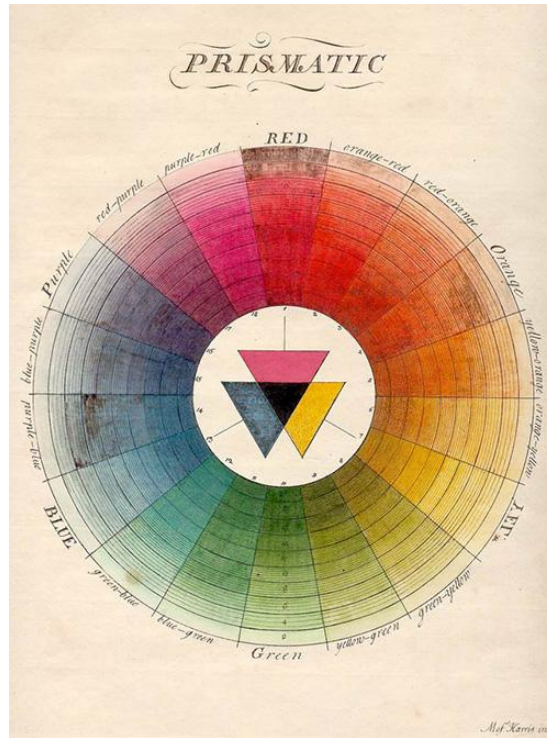
Herbert E. IVES (1882 – 1953), Johannes ITTEN (1888 – 1967) gibi bilim adamları tarafından eleştirilen renk çemberi, ana renklerden sarıyı saat yönünde 4'ün yerine, maviyi 8'e, kırmızıyı ise 12'nin yerine yerleştirmiş ve böylece renklerin birbirine karışarak sürekli bir renk döngüsü oluşturmalarını sağlamışlardır.

“Gökkuşağı bir dairenin üzerine yerleştirildiğinde bir renk tekeri oluşur”.

(Roberts, 1978: 18)

“Renk çemberi kromatik bakımdan doygun bütün renklerin devamlı geçiş halinde bir çember oluşturmasıdır”.

(Hacıoğlu, 1991: 28)

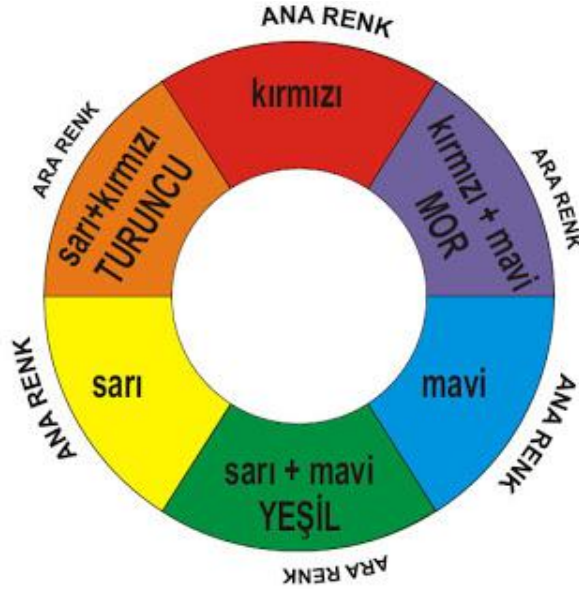

Şekil 3.5: Renk Çemberi 2

Kaynak: http://hamiltonhughes.com/blog/wpcontent/uploads/2012/12/024_harris1a.jpg (05.11.2014)

⁴³ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:9

Munsell renk çemberinin temelinde ise, beş kilit renk bulunmaktadır. Bunlar; sarı, kırmızı, mavi, yeşil ve mordur. Çemberde ana ve ara renkler bulunmaktadır. Ana renklerin karışımı ile ara renkler oluşmaktadır. Bu iki sınıflandırma sistemi birbirlerinden farklı olsalar da, sonuç olarak ortaya çıkan renkler birbirine benzerdir⁴⁴.

Şekil 3.6: Ana ve Ara renk Çemberi

Kaynak:http://3.bp.blogspot.com/WP0Pfirx2MIM/UParOCBUV5I/AAAAAAAAAKwQ/ILbWGkO1zb/o/s320/renk_skalasi+ana+ve+ara+renkler.jpg (05.11.2014)

3.4. Renklerin Dili

İnsanların renklere verdiği duygusal tepkilerin belirgin bir kısmı doğuştan gelmektedir ve büyük bir bölümü bilinçdışı süreçlerde gelişirken, bir kısmı da yaşanan deneyimler ve öğrenimler sonucu şekillenir. Renk iletişimin önemli bir aracıdır ve mesaj taşır. Anlaşılması ve özümsemesi kolay bir şifredir. Dil engelini aşarak iletişim ve anlaşımında güzel bir ikna silahıdır. İknada renkler; daha güçlü etki uyandırmak, görsel fanteziler, okumada kolaylık sağlamak, bir ürünü göstermek ve dikkat çekmek ve telkinde başarılı olabilmek amacı güderek kullanılır⁴⁵.

⁴⁴ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:9

⁴⁵<http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

Öğrenme, öğretme, sunum ve çalışma materyallerinde renklerin, şekillerin ve sembollerin kullanılması, beynin sağ ve sol loblarını bir arada ve dengeli bir şekilde aktif hale getirdiği için etkin ve kalıcı bir öğrenme sağlayarak konsantrasyonu ve öğrenme sonrası hatırlamayı kolaylaştırmaktadır⁴⁶.

Şekil 3.7: Renkler

Kaynak: <http://hdscreen.me/walls/nature/rainbow-bud-flower-1700189-1680x1050.jpg> (05.11.2014)

3.4.1. Sarı: Sarı enerjinin rengidir, sevinç uyandırıcı bir renktir. Dalga boyu nispeten uzun ve uyarıcı bir renktir. Sıcak renkler arasında diğerlerine oranla en fazla güce sahiptir ve oldukça dikkat çekicidir. Bunun için yollarda trafik işaretlerinde, lambalarda, yol çizgilerinde, birçok ülkede taksilerde kırmızıdan sonra en çok sarı renk görülür. Sarı ayrıca hüznün ve özleminde rengi olarak anılmaktadır. Özellikle sonbaharda sarının her türlü rengini içinde barındıran güzelliği izlemek mümkündür. Bu açıdan ne yazık ki manik - depresif hastalarında rengidir⁴⁷. Sarı renk psikolojik ve fizyolojik açıdan olumlu etkiye sahip olduğu gibi depresyona neden olabilecek özellikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Ressamlar sarıyı siyah ile karıştırıp tablolarında korkaklık, kıskançlık, hile ve hastalık olarak kullanmışlardır⁴⁸.

Şekil 3.8: Sarı

Kaynak: http://www.kaliteliresimler.com/data/media/8/Yakn_ekim_sar_iek.jpg (05.11.2014)

⁴⁶<http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

⁴⁷<http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

⁴⁸ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:11

Eski Mısır'da sarı renk, gözden düşme, kıskançlık ve utanç duygusunu simgelerken, Çin'de saltanatı ve sarayı simgelemektedir. İç mimaride, mekanlarda sıcak, samimi olumlu ve neşeli bir ortam yaratmak içinde kullanılmaktadır⁴⁹.

3.4.2. Kırmızı: En uzun dalga boyuna sahip olan kırmızı güçlü bir renktir ve gözün retina tabakasının hemen arkasında oluşur bunun için cisimlerin olduğundan daha yakın görünebilme özelliğini içinde barındırır. Bu yüzden kolayca dikkat çeker. Etkisi fizikseldir ve insanı uyarıp nabızı yükseltme özelliğine sahiptir. Zamanın olduğundan daha hızlı geçtiği hissini uyandırır⁵⁰. Kırmızı renk insan vücudundaki hipozun salgısını harekete geçirir, bu nedenle daha hızlı nefes almayı, kan basıncını, kalp atışlarını ve adrenalin salgısını yükseltir⁵¹.

Şekil 3.9: Kırmızı

Kaynak: <http://www.piyux.com/resimler/galeri/kirmizi-guzel-cicek.jpg> (05.11.2014)

Sıcaktır, beyni sarsar, iştah açar, heyecanlandırır aynı zamanda satış rengi olarak ta bilmektedir. Bu nedenle restoranlarda, kafelerde ve gıda ürünlerinin ambalajlarında tercih edilmektedir. Yatak odası için uyarıcı özelliği ve uykuya geçmeyi ve uykunun derinleşmesini zorlaştırdığından uygun bir renk değildir. Giyimde tercih edilen kırmızı ise, atletik, güçlü, tutkulu, heyecanlı, sıcak, şehvetli ve dışa dönük bir yapıya sahiptir. Kırmızı kuvvet, dinamizm ve hareketliliği temsil etmektedir ancak uzun bir zaman sonra gözde yorgunluk sinirlerde gerginlik ve moral bozucu tesirleri vardır. Yapılan deneysel bir çalışmada, kırmızının dikkat ve zihinsel performans gerektiren testlerde konsantrasyon dağıttığı ve motivasyonun olumsuz yönde etkilediği görülmüştür⁵².

⁴⁹ Grafik Tasarımında Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 45

⁵⁰ <http://www.muhandishatun.com/?pnum=35&pt=Renklerin%20Psikolojik%20C3%96zellikleri-II>

⁵¹ Grafik Tasarımında Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 43

⁵² <http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

Hindistan da gelinler kırmızı giymektedirler. Çin de ise, şans ve üretkenliği simgelemektedir. Japonya da kırmızı rengi çoğunlukla gönülden, içten olmanın ve iyi şans getirdiği düşünülerek yalnız kadınlar giymektedir⁵³.

3.4.3. Turuncu: Enerji, canlılık, sağlık ve memnuniyet hissi uyandırır. Yumuşak iç açıcı ve hoş bir görünüşü vardır. Aynı zaman da iştah açıcı özelliği ile mutfak ve yemek odaları içinde uygun bir renktir. Turuncunun aşırı kullanımı insanların sinir sistemini olumsuz yönde etkilemekte sıkılma hissi meydana getirmektedir⁵⁴.

Şekil 3.10: Turuncu

Kaynak: http://images.forwallpaper.com/files/thumbs/preview/61/614393__orange-gerbera-flower_p.jpg (05.11.2014)

İrlanda da dini anlam taşımaktadır. Giysilerde turuncu kullanımı kişiye, verimli, üretken, yararlı, diyalog ve yeteneğin ortaya çıkışına yardımcı olmaktadır⁵⁵.

Çin ve Japonyada; mutluluk ve aşkı, Hindistanda; alçakgönüllük vefedearlığı, Hindu kültüründe; ulu olma durumunu, İrlanda ve İngilterede; protestanlarında kullandığı gibi dini amaçlı, Hollanda da; kraliyet ailesinin amblem rengi ve kutlama rengi, ABD de çok fazla hoşlanılmayan bir rengi, Latinler ve Fransada kuvvetli bir çekiciliği ve Batıda da siyahla birlikte kullanıldığında Cadılar Bayramını, yaratıcılığı ve sonbaharı çağrıştırmaktadır⁵⁶.

⁵³ Grafik Tasarımında Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 43

⁵⁴ <http://vefalisesehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

⁵⁵ Grafik Tasarımında Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 44

⁵⁶ Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları İGEME Şube Müdürü ÇEKİNMEZ Vural T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi S. No: 10

3.4.4. Yeşil: Doğanın, doğallığın, saflığın, sağlığın ve dengenin sembolüdür. Sakinleştirir, dinlendirir ve güven verir. Bu nedenle çocuk odalarında, hastanelerde, yatak ve oturma odaları için uygundur. Yeşil alanlarda insanların daha az mide rahatsızlığı çektiği gözlemlenmiş, yaratıcı düşünmeyi kolaylaştırdığı ve hızlandırdığı ortaya çıkmıştır. Yeşilin aşırı kullanımı egemenlik ve yöneticilik etkisi uyandırmaktadır⁵⁷.

Şekil 3.11: Yeşil

Kaynak: http://azu1.facilisimo.com/ima/i/1/c/18/am_626723_6786839_647243.jpg

3.4.5. Mavi: Mavi, gözün retina tabakasının hemen önünde olduğu için bakıldığında uzaklaşıyormuş, derinleşiyormuş hissi verir. Dinlendirir ve huzurlu hissettirir. Kan akışını yavaşlatıp kan basıncını düşürür, sakinleştirir. Bu unsur düşünülerek, Boğaz Köprüsü'nün ayaklarının maviye boyanmasının insanları sakınlaştirebileceği ve intihar oranlarını azaltabileceği fikri üzerinde çalışılmaktadır. Sınırsızlık ve mesuliyetsizlik sembolüdür. Mavi; ciddi, saygıdeğer, otoriter, entellektüel ve güvenilir bir etki yaratır, kurumsallık, istikrar ve güven değerlerini çağrıştırdığı için bankalar tarafından tercih edilen bir renktir. Aynı zamanda liderliği sembolize eder. At yarışlarında birinci gelen ata mavi şerit bağlanır. Mavi, yeme güdüsünü azaltan bir renktir, bu nedenle diyet ürünlerin ambalajlarında genellikle mavi kullanılırken, kafe ve restoranlarda kullanılması uygun değildir. Serinlik hisleri uyandırarak düşünme ve çalışma imkânı temin eder⁵⁸.

Şekil 3.12: Mavi

Kaynak: <http://www.manzara.gen.tr/w1/Mavi-%C3%87i%C3%A7ek.jpg> (05.11.2014)

⁵⁷ <http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

⁵⁸ <http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

3.4.6. Mor: Kelimenin kökeni Latince “viola” menekşe anlamına gelen mor rengi nitelemektedir. Şiddeti ve kutsallığı temsil etmektedir. Nevrotik duyguları açığa çıkarır ve bu nedenle insanların bu renkten korktukları ve sevilmeyen renkler arasında yer aldığı belirlenmiştir. Dramatik bir renktir ve genellikle intihar vakasında insanların tüm eşyalarının mor olduğu gözlemlenmiştir⁵⁹.

Şekil 3.13: Mor

Kaynak: <http://www.volpeypir.com/upload/6661.jpg> (05.11.2014)

3.4.7. Kahverengi: toprağı ve Dünyayı temsil ederken kültürü ve sanatı ifade etmektedir. Yatıştırıcı bir renktir. Geçiciliğın, plan ve sistemin rengidir. Dikkat çekmez, silikliğı, kendine güvensizliğı ve içedönüklüğü temsil etmektedir. Bu nedenle kıyafetlerde pek tercih edilmez çünkü kahverengi giyen insanların kalabalıkta dikkat çekmedikleri gözlemlenmektedir⁶⁰.

Şekil 3.14: Kahverengi

Kaynak: http://inatimy.c.blog.so-net.ne.jp/_images/blog/_5ac/inatimy/gfrnj5blackjewel2-72ac4.jpg?c=a0 (05.11.2014)

⁵⁹ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:14

⁶⁰ <http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

3.4.8. Gri: diplomatikve ağır bir rengi simgelemektedir. Tarafsızlık, hareketsizlik, yavaşlık ve ciddiyeti sembolize etmektedir. Yaratıcılığı ve düşüncüyü kısıtladığı öne sürülmektedir. Gri beyaz ve siyahın karışımından meydana gelmektedir. İnsanlarda, tutucu, üzüntülü, hüzünlü, heyecansız, sıkıntılı duygular barındırıp, depresyonu ifade etmektedir⁶¹.

Şekil 3.15: Gri

Kaynak: http://images.forwallpaper.com/files/thumbs/list/76/766582__black-andwhite_t.jpg
(05.11.2014)

3.4.9. Siyah: Işığı ve tüm renkleri emen bir yapıya sahiptir. Gücü, tutkuyu, asaleti, yalnızlığı, gizemi simgelemektedir. Psikolojik açıdan mutsuzluk, umutsuzluk gibi olumsuz duygular yaratmaktadır. Aşırı kullanımında depresyona da yol açmaktadır. Toplumsal anlamda ise; karanlık, korku, matem, ölüm, yas, üzüntü ve oterite gibi çağrışımlar yaratmaktadır. Batıda siyah renk matem simgelerken Japonya’da mutluluğun simgesidir⁶².

---

⁶¹ Grafik Tasarımında Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 42

⁶² Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:15

Çin’de siyah kışın ve kuzeyin sembolüdür. Eski Mısır ve Kuzey Afrika ülkelerinde ise, verimli toprağın ve yağmurla şişmiş bulutların rengine benzetildiği için bereketin simgesel rengidir. Psikolojik olarak insanlar bu rengi saklanmak ve bir şeyleri saklamak için kullanırlarken sürekli siyah giyinen insanlar özne konumunda olmaktan çok pasif rolde kalıp seyirci niteliği taşımak isteyen kişilerdir⁶³.

Şekil 3.16: Siyah

Kaynak: <http://www.bilginasil.com/wp-content/uploads/siyah-cicek-resimleri-4.jpg> (05.11.2014)

3.4.10. Beyaz: Işığın yansıtması nedeni ile kullanıldığı ortamlarda yazın kıyafetlerde serinlik ve canlılık hissi uyandırır. Beyaz saflığı, masumiyeti, istikrarı, ve devamlılığı simgeler. Bu nedenden ötürü birçok kültürde gelinlikler beyazdır. Beyaz aynı zamanda temizliği ve hijyeni de temsil ettiğinden doktorlar, hemşireler, hastaneler ve laboratuvarlar da beyaz renk tercih edilmektedir⁶⁴.

Şekil 3.17: Beyaz

Kaynak: http://pixabay.com/static/uploads/photo/2013/07/26/17/27/white167895_640.jpg (05.11.2014)

---

⁶³ Grafik Tasarımında Logo ve Amblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No: 41

⁶⁴ <http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>

3.5. Ana ve Ara Renkler

Renk çemberinde yan yana bulunan renkler iki ana rengin birbiri ile karışımından ortaya çıkan komşu renklerdir. Renk çemberinde birbirinin karşısında bulunan renkler birbirleri ile karşılaştırıldıklarında renkliliklerini kaybeden renkler tamamlayıcı (komplemanter) ve kontrast renkler olarak adlandırılmaktadır. Esas rengin zıt rengi diğer iki rengin karışımı ile elde edilen birinci derece yardımcı renktir. Araları birer renkle ayrılmış olan renklere de uygunsuz renkler denmektedir⁶⁵.

3.5.1. Ana Renkler

Güneş ışığının içinde bulunan ve renk çemberinin esas renklerini simgeleyen üç ana rengin kırmızı, sarı ve mavi olduğu görülür. Doğada görülen bütün renkler bu üç ana renkten meydana gelmektedir⁶⁶.

Şekil 3.18: Ana Renkler ve Ara Renkler

Kaynak: <http://yukselugurluoglu.com/FileUpload/op30932/Resim/177ar7.jpg> (05.05.2014)

3.5.2. Ara Renkler

Ana renklerin birbirleri ile aynı oranda karışımı sonucu oluşan turuncu, mor ve yeşil renkler meydana gelir, bu renkler de ara renkleri oluşturur. Ara renklerin oluşumu;

- Sarı + Mavi = Yeşil
- Kırmızı + Sarı = Turuncu
- Mavi + Kırmızı = Mor⁶⁷

⁶⁵ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:17

⁶⁶ A.g.k. s.no: 17

⁶⁷ A.g.k. s.no: 17 - 18

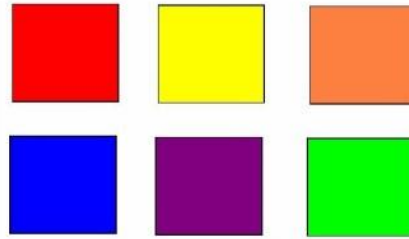

Şekil 3.19: Ara Renkler

Kaynak: <http://yukselugurluoglu.com/FileUpload/op30932/Resim/177ar7.jpg> (05.05.2014)

3.6. Sıcak ve Soğuk Renkler

Renkler psikolojik etkilerine göre sıcak ve soğuk renkler olarak sınıflandırılmaktadırlar. Sıcak renkler; sarı, kırmızı ve turuncu dalga boyu yüksek olan renklere denir. Sıcak renklerden oluştuğu için daha çabuk algılanabilmekte ve görülebilir olduğu için insanlar üzerinde yakınlık duygusu uyandırıp ilgi çekmektedir. Sıcak renkler, izleyeni uyandırır, neşelendirir, fiziksel gücü artırır, hareketlendirir enerji verir. Fazlası ise zarardır çünkü heyecan, yorgunluk, şiddet gibi olumsuzlukları içinde barındırmaktadır. Soğuk renkler ise; mavi, mor ve yeşil dalga boyları daha düşük renkler olduğu için uzaklık duygusu uyandırıp insanı kendinden iter ve geri çekilme etkisi yaratır⁶⁸.

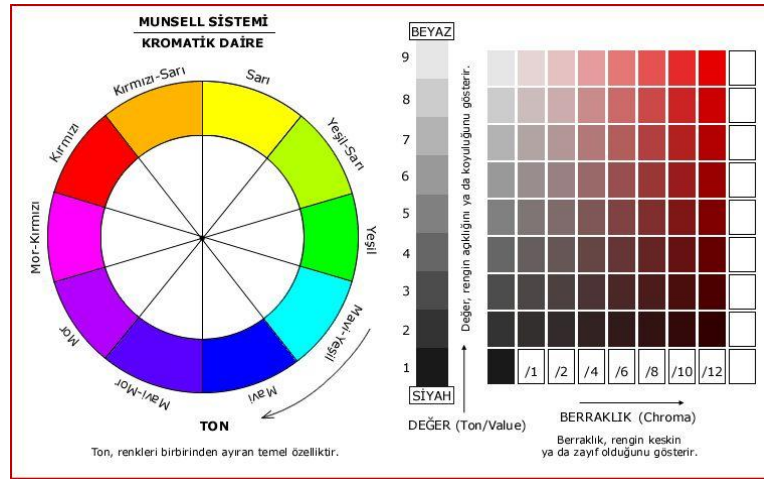
Şekil 3.20: Sıcak ve Soğuk Renkler

Kaynak: http://2.bp.blogspot.com/t57WGNy9HBE/UCueiDECYwI/AAAAAAAAAC4E/YO06_TXv6J/s1600/sicak-soguk-renkler.jpg (05.11.2014)

⁶⁸ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:19

3.7. Nötr Renkler

Işığın tamamen yutulduğu ya da yansıtıldığı birer renksizlik durumu olan siyah, beyaz ve griden oluşan tarafsız renklerdir. Siyah rengin ışığı emici özelliğinin yanında beyaz renk ise tam zıttı olarak ışığı yansıtıcı bir özelliğe sahiptir. Siyah ile beyazın karışımından olan nötr renkler grilerdir ve bu tonlar siyah ve beyaz arasındaki dengeyi gösterir. Genellikle sıkıcı bir enerji yayarlar ve çoğunlukla fon rengi olarak kullanılırlar. Grinin açık tonları parlak renklerle kontrast oluşturup, yumuşak renklerle uyum sağlarlar. Beyaz objeler, üzerine düşen tüm ışık ışınlarını geri yansıtırken siyah objeler ise tüm ışık ışınlarının hepsini yutmaktadır. Bu yüzden siyah ve beyaz birer renk olarak kabul edilmemektedirler⁶⁹.

Şekil 3.21: Nötr Renkler

Kaynak: <http://www.dekralight.com/images/resim02.jpg> (05.05.2014)

3.8. Farklı Kültürlerde Renk Tercihlerini Etkileyen Faktörleri

İnsanlar birçok şeyi birbirlerinden ayırt ederken renk farklılıklarını dikkate alırlar. Renklerin insanların düşünce sistemlerinde ve duygularında ani etkileri olabilmektedir. Kullanılan renklerin farklı kültürlerde birbirinden farklı birçok anlamı olabilmektedir⁷⁰.

⁶⁹ Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi S. No:22

⁷⁰ Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları İGEME Şube Müdürü ÇEKİNMEZ Vural T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi S. No: 3

3.8.1. Yaş

Psikologlar 3 ila 6 yaş arasındaki çocukların objelerin renklerini anlamaya başladıklarını ve bu doğrultuda tercihlerinin oluştuğunu belirtmektedir. Bu yaşlar arasındaki çocuklar için parlak ve kırmızı renkler öfkeyi ve ortadan kaldırmayı ifade ederken, gece siyahı ise edişeyi ve korkuyu simgelemektedir. Güneşin sarı ve tonları renkleri çocuklar üzerinde iletişim kurmayı ve kendilerini ifade edebilmek için mutlu bir arzuyu dile getirmektedir. Çocukların yaşları ilerledikçe daha kuvvetli, sıcak ve yoğun renkler etki alanlarına girmekte, orta ve yaşlılık evrelerine gelindikçe renklerin şiddeti azalmakta, donuklaşmakta ve daha yumuşak renk tonlarına geçiş olmaktadır⁷¹.

3.8.2. Cinsiyet

Erkekler ve ya kadınlar doğaları gereği farklı renk ve tonlarından hoşlanmaktadırlar. Renkler kişisel bir zevk olarak kabul görmektedir. Batı kültüründe erkek çocukları için mavi renk kullanılırken, kız çocukları içinse pembe renk uygun olarak kabul görmektedir. İnsanlar üzerinde oluşturulan bu şartlanma ilerleyen yaşlarda erkeklerin genellikle mavi ve yeşil renkleri sevmesine, kadınların ise daha sıcak olan kırmızı ve turuncu tonlu renkleri sevmelerine ve günlük hayatlarında kullanmak üzere tercih etmelerine neden olmaktadır⁷².

Radeloff (1990) tarafından yapılan araştırmada kadınların erkeklere göre daha fazla miktarda renkleri beğendiği ortaya çıkmıştır. Açık ve koyu renkler arasında önemli bir ayrım tespit edilmezken, parlak ve yumuşak renklerin seçiminde erkek ve kadın arasında önemli farklar olduğu tespit edilmiştir. Kadınlar yumuşak renkleri seçerken, erkekler parlak olanları tercih etmektedirler. Yapılan birçok araştırmada kadınların erkeklerden daha detaylı renkleri tanımlayabilme yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir. Cinsiyet ve kültür farklılıkları renk algılamasını önemli bir biçimde etkilemektedir.

(Çekinmez, 2010: 4)

---

⁷¹ Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları İGEME Şube Müdürü ÇEKİNMEZ Vural T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi S. No: 4

⁷² A.g.k. s.no: 4

3.8.3. Zenginlik

Bir malı ya da bir cismi satın alırken insanların refah düzeyi ve zenginliği de renk tercihlerinde etkili olmaktadır. Zengin olan kesimin daha fazla renkte üretilmiş ürünü seçme imkanı bulunmaktadır ancak zorunlu olarak o ürünü kullanması gereken refah düzeyi düşük olan kesim o ürünün rengi ile pek ilgilenmeyecek ve sadece o ürünün fonksiyonuna odaklanacaktır⁷³.

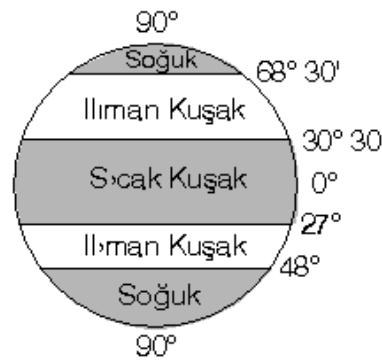
3.8.4. İklim Koşulları

İnsanlar içerisinde buldukları iklim koşullarının etkisinde kalarak bazı renkleri daha çok tercih etmekte ve kullanmaktadırlar⁷⁴.

Psikolog E.R. Jaensch'nin araştırmasına göre; çok fazla güneş ışığı alan iklimlerde yaşayan insanların daha sıcak ve parlak renkleri tercih ettiğini, daha az güneş ışığı altında yaşayan kişilerin de daha donuk ve daha cansız renkleri tercih ettiğini göstermektedir. Örneğin İskandinav ülkelerinde yaşayanlar açık sarı, parlak beyaz ve gök mavisi renklerini kendilerini uzun süre etkisinde bırakan uzun kış gecelerinden biraz olsun kurtulmak için tercih ederler. San Francisco'da yaşayanlar ise bulutlu ve sisli havanın çok fazla etkisinde oldukları için gri renkten pek hoşlanmazlar. Bunun yanı sıra Miami'de yaşayanlar için gri renk çok popüler olan bir renktir. O zaman Amerika dediğimizde, Amerika'nın farklı bölgelerinin bile ayrı ayrı renk değerlendirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

(Çekinmez, 2010: 5)

Özellikle giysi tasarımcıları iş yapmayı planladıkları ülke ile ilgili olarak iklim koşullarını dikkate alarak koleksiyonlarını oluşturmalarında fayda vardır⁷⁵.

Şekil 3.22: İklim farklılıkları

Kaynak: <https://ebrar.files.wordpress.com/2007/03/image0051.gif?w=450> (05.11.2014)

⁷³ Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları İGEME Şube Müdürü ÇEKİNMEZ Vural T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi S. No: 5

⁷⁴ A.g.k. s.no: 5

⁷⁵ A.g.k. s.no: 5

3.8.5. Tecrübeler

İnsanların renge olan eğilimleri ve renk tercihleri hislerinin ve deneyimlerinin dışı vurumudur. İnsanın içinde bulunduğu durum üzücü bir ortam ise koyu renklerin tercih edilmesi doğaldır. Ülkelerin yaşadıkları savaşlar, istilalar, yaşanan olaylar, geçirilen dönemler, teknolojik olaylar ve ekonomik koşulların dengesi renge de yansımaktadır. Kötüye giden ekonomiye sahip ülkenin insanları kötümser olmaya başlar ve renk tercihlerinde kirli ve mat renklere yönelir, oysa ekonomi iyiye gittiğinde, halk kalkındığında insanlar renk tercihlerini daha temiz ve açık renkler doğrultusunda kullanmaya başlamaktadırlar⁷⁶.

3.8.6. Etnik Yapı

Farklı kültürler ve bu farklı kültürlerin içerisinde bulunan etnik gruplar ülkelerin renk tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Etnik yapı içerisinde politik durum (bayrak ve politik patiler), dini yapı (dini merasimler, dini görevlilerin kıyafetleri), tarihi yapı (tabuları, birlikleri ve dernekleri), çevresel durum (çöl, dağlık olması ve ya kıyı şeridi olması) ve geleneksel yapı (inanışlar ve semboller) gibi bir çok faktör etnik yapı içerisinde değerlendirilmektedir.

(Çekinmez, 2010: 6)

Batı ve doğu arasındaki farklılıklar etnik yapı bünyesinde kültürel geleneklere göre siyah ve beyaz ayrımı bulunmaktadır. Batı kültüründe siyah yas ve depresyonu ifade ederken beraberinde saygıyı ve otoriteyi de getirmektedir. Beyaz ise saflığı, temizliği gösterirken özellikle gelinlerin beyaz renk elbise giymeleri mutluluğu temsil etmektedir. Oysa doğu kültüründe beyaz renk yası ifade etmektedir. Bu en çok kullanılan iki renk kültürler arası farklılıkların göstergesidir⁷⁷.

---

⁷⁶ Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları İGEME Şube Müdürü ÇEKİNMEZ Vural T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi S. No: 6

⁷⁷ A.g.k. s.no: 6

4. GİYİM TARİHİ

İnsanların önemli ihtiyaçlarından biri olan giyim çok eski çağlardan günümüze dek toplum hayatında birçok değişiklik göstererek süregelmiştir. Giyim önceleri çeşitli tabiat şartlarından korunmak amacıyla ortaya çıkmış, aile topluluğunun kurulmasıyla örtünme başlamış ve giderek gelenekselleşmiştir⁷⁸.

Giysi her zaman giyenin karakterini belirtmektedir. Giysinin çağlar boyunca genel güzellik biçiminin insana yakıştırılması olduğu da söylenebilir. Aynı zamanda insanoğlunun geçmişini açıklayan bir doğrulama olarak ta görünmektedir. Giysi, giyinme aracı olarak bir ülkenin, bir dönemin, bir kişinin özellik belirten bir sunumudur ve her zaman uygarlığın değişimini yansıtır. Kısaca giyim; her çağın, her milletin ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal şartlardan etkilenerek biçimlenmesidir. Tarihi süreci içinde her uygarlık, yaşayış biçimi ve şartlarının da etkileriyle giyimde birbirinden farklı özellikler göstermiştir⁷⁹.

Giysilerin tarihsel ve Endüstriyel Gelişimleri Bakımından Periyodizasyonu

- I. Primitif Dönem (Prehistory M.Ö. 4000 öncesi)
- II. Gelişme Dönemi (Antik Çağ M.Ö. 4000 – M.S. 476)
- III. Durgunluk Dönemi (Ortaçağ M.S. 476 – 1453)
- IV. Mekanizasyon Dönemi (1453 – 1750)
- V. Yükseliş Dönemi (1750 – 1950)
- VI. Mekatronik Dönem (1950 sonrası)
- VII. Yüksek Teknoloji Dönemi (1970 sonrası)⁸⁰

---

⁷⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 133

⁷⁹ A.g.k. s.no: 133

⁸⁰ Geçmişten Günümüze Moda Prof. Dr. SARIOĞLU Esin 2012

4.1. İlkçağda Moda

Modanın var oluşunun ilk çağlara dayandığı söylenmektedir. Tarih, geçmiş insan topluluklarının hayat ve medeniyetlerini inceleyen ve bundan sonra gelecek insanlara faydalı olacak öğretiyi gösteren bir ilimdir. Tarih insanların yazıyı icat etmeleriyle yazılmaya başlamıştı. İlk insanların yeryüzünde yaşamaya başladıkları zamanlardan, yazının icadına kadar uzun bir süre geçmişti. Bunun için tarihçiler insan topluluklarının hayatını bu başlangıca göre 2 bölüme ayırmışlardı⁸¹.

1- Tarih Öncesi Dönemleri

a- Taş Devri (Mağara Çağı – Kaba Taş Çağı)

b- Yontma Taş Çağı

c- Cilalı Taş Çağı

d- Maden Çağı (Bakır Çağı ve Demir Çağı)

2- Tarih Dönemleri

a- Eski Kurun (Yazının icadından M.S.395 senesine kadar)

b- Orta Kurun (M.S. 395'ten 1453 senesine kadar)

c- Yeni Çağ (1453'ten 18. Asrın sonlarına kadar)

d- Yakın Çağ (19. Asırdan günümüze kadar)⁸²

Şekil 4.1: Tarih Öncesi Dönemler

Kaynak: http://www.cayyolu.com.tr/haber_resim/ilk-insan.jpg (18.11.2014)

⁸¹ <http://ozi-moda-tasarim.blogspot.com.tr/2011/11/modanin-tarihcesi.html>

⁸² <http://ozi-moda-tasarim.blogspot.com.tr/2011/11/modanin-tarihcesi.html>

Tekstil sanayi, beslenmeden sonra insanların en önemli ihtiyaçlarından biri olan örtünmek ve giyinmek, medeniyetin ilk devirlerinden beri toplum hayatında önemli bir yer tutmuştu. Dokumacılık ise insanoğlunun yazıyı keşfetmesinden çok önceleri bilinen bir sanattı. İlkel zamanlarda kullanılan hayvan kürkleri, derileri, esnek yapraklı esnek bitki sapsarı, ve çeşitli elyaf, lif, yaprak gibi bitkisel malzemeleri; vücuda sarma - dolama, düğümleme, kemikler ve dişler gibi hayvansal malzemeler ile tutturma, hayvan bağırsakları ve tendonlar, lif iplikleri ile dikiş aracılığıyla, kemer, kordon ve takı ürünleri ile tutturarak kullanmışlardı. Giyinme nedenleri arasında atmosfer ve doğa koşullarından korunma, estetik ve güzel görünme, statü belirleme, sahip olma duygusu, farklı olma arzusu, seksüel nedenler ve utanma duygusu yer almaktaydı⁸³.

Şekil 4.2: Prehistorik Çağ – M.Ö. 4000 öncesi

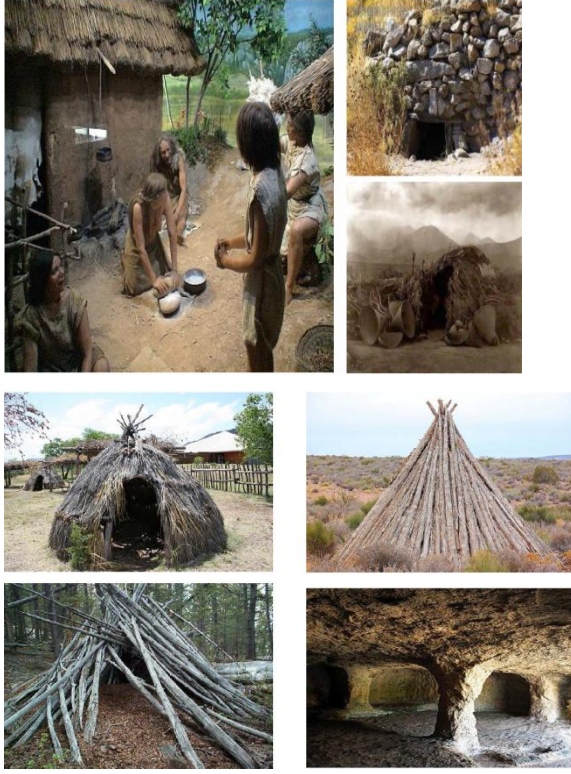
Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

İlkçağ’ da insanlar doğa şartlarından korunma içgüdüleri ile örtünme ihtiyacından süslenmeye geçerek modanın ilk adımlarını atmışlardı. İlkel zamanlarda insanların süslenme ihtiyacından doğan takılar, hayvan kemikleri ve çeşitli doğal taşlar kullanılarak yapılmış, daha sonra madenin bulunması ile bugünkü anlamda kuyumculuk başlamıştı⁸⁴.

⁸³ <http://ozi-moda-tasarim.blogspot.com.tr/2011/11/modanin-tarihcesi.html>

⁸⁴ <http://ozi-moda-tasarim.blogspot.com.tr/2011/11/modanin-tarihcesi.html>

Şekil 4.3: Yaşam Tarzı, Saz ve kalas çadır evler

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

M.Ö. 4500-4000 yılları arasında Batı uygarlığına yakın, Mezopotamya, Dicle ve Fırat nehirleri kıyısında kurulan toplumlarda, Mısır'da Nil Nehri kıyısında kurulan kültürler modanın oluşumuna katkı sağladığı görülmektedir. İlk kumaş deseni olarak, ilkel devirlerdeki meyve suları ile yaprakların üzerine çizilen desenler kabul edilmekteydi. Taş Devrinde: mağara duvarları üzerine boyanmış, yanmış, kazınmış olarak resmedilmiş insan tasvirlerinde hayvan postlarından yapılmış erkek ve kadın giysilerindeki farklılıklar çarpıcı olarak görülmektedir. Cilalı Taş Devrinde ise ilk kozmetik ürünlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Allık paletleri boynuzdan yapılmış, minik kemik kavanozlar içinde bulunan boyalar özellikle kadının süslenmesine yönelik davranışları belgelemektedir. Bu zamanlarda takılar ve süs eşyaları kadının en değerli eşyaları idi⁸⁵.

⁸⁵ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGE) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 133

Şekil 4.4: Aletler

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Şekil 4.5: Hasır, yaygı, paspas

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

İlkel devirde vücutlar şekiller ve dövmelerle süslenmiş, soğuktan korunmak için kürk ve hayvan postlarından elbiseler giyilmişti. Sıcak bölgelerde ise soyulmuş ağaç kabuğu lifleri kullanılmış, daha sonra giysilerde çeşitli bitki kabuklarından pileler yapılmıştı. Bugün bile tropik bölgelerde yaşanan kabilelerde bu tip giysiler görülmektedir. İlk şehir kültürlerinin görülmesi ile kadınlar namuslarını korumak amacı ile korunmaya başlamıştı. Bu örtünme biçimine ilk örnek Pakistan ve Hindistan'ın İlkçağ çıkışlı olduğu bilinen tek omuzlu dikişsiz yerel giysisi sâriydi. Maden devri ile birlikte ilkel dokumalar kullanılmış ve bunlar korunma, örtünme, süslenme amacıyla hazırlanmıştı. İlk keten dokumalar ısıtılarak, katlanarak büyük taşlar altında bekletilerek pile ve pilisoley kumaşlar elde edilmişti. Keten yün

dokumalar daha sonraları kullanılmıştı. Madenin keşfi ile giysilerde kolye ve pendentif'ler (iğne) bağlantı ve süs malzemesi olarak tercih edilmiřti⁸⁶.

şekil 4.6: Sandaletler

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

şekil 4.7: Dikiş

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Giyim konusunda görülen gelişim, kadının yaradılışında olan süslenme isteği ile hız kazanmıştı. Milattan önce erkekler örtünmek amacı ile avladıkları hayvanların derilerinden ve krklerinden kendilerine giysi yapmışlardı. 1000-3000 yılları arasındaki Neolitik Devir' de (Cilalı Taş Devri) koyun neslinin ehlileştirilmesine başlanmıştı. İlk defa koyunların yönlerinden, bazı ağağların elyaflarından ve keten

⁸⁶ <http://www.modagezgini.com/modanin-tarihcesi/>

bitkisinden faydalanılarak dokumacılığa başlanmış ve dokunan kumaşlar ile hayvan derilerinin iğnelerle dikilmesi yöntemi bu devirde bulunmuştur⁸⁷.

Şekil 4.8: Giysiler

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

4.1.1. Mezopotamya

İ.Ö. 4500-4000 yılları arasında batı uygarlığı, yakın doğunun büyük nehirleri olan Mısır'daki Nil ile Mezopotamya'daki Dicle ve Fırat nehirleri kıyısında başlamıştı. Bu topraklarda yaşayan insanlar, yaptıkları barajlar ve sulama kanallarıyla toprağın bereketini arttırmışlardı. Bölgenin sıcak ve yağışsız iklimi bu nehirlerle ilgili ve bağılılığı sürekli tutmuştu. Sümerler, Akadlar, Kasitler, Elamlar, Babiller ve Asur Krallıkları bu bölgede kurulmuş başlıca uygarlıklardı. Mezopotamya uygarlığı Akdeniz uygarlığının temeli idi⁸⁸.

⁸⁷ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 133

⁸⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 133 - 134

Şekil 4.9: Mezopotamya

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Mezopotamya uygarlıklarından biri olan Sümerlerde Bu devrin en önemli buluşu yazı idi. Çivi izlerini akla getirdiği için “çivi yazısı” da denmiş bu yazı çeşidi yaklaşık MÖ 3200’lü yıllarda kullanılmaya başlanmıştı. Önceleri kil tabletler üzerine kazınarak yazılan çivi yazısı daha sonra ince yontulmuş sazdan yapılmış bir oyma kalem yardımı ile yazılmaya başlanmıştı⁸⁹.

Mezopotamya mimarlığında ise ilk yapıtlar; kentlerin çevresini saran yüksek surlar, anıtsal sur kapıları, tapınaklar ve saraylardı, ancak bölgede taş fazla bulunmadığı için kilden yapılmış kerpiç tuğlalar kullanılmıştı. Yapılarda, kalın ve yüksek kerpiç duvarların dayanıklılığını artırmak için dış taraflarına destek duvarları (payanda) örülmüştü. Duvar yüzeyleri ise bazen boya ve sırlı tuğlalarla bazen de pişmiş toprak veya madeni levhalarla kaplanarak süslenmişti. Sümer sarayları, nehir taşkınlarından korunmak amacıyla yüksek setler üzerinde inşa edilmiş, kerpiç malzeme kullanılmıştı. Bu yapılarda, yönetim birimleri, özel bölümler, depolar bir avlu çevresine sıralanmıştı. Saraylarda kullanılan plan küçültülerek evlerde de uygulanmıştı⁹⁰.

⁸⁹ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013

⁹⁰ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 47

Sümer sanatında heykeltıraşlık önemli bir yer tutmuş, malzeme olarak mermer, kalker ve kireç taşı kullanılmıştı. Heykel ve kabartmalarda figürler, oval çehreli, iri gözlü, kalın kaşlı ve kapalı ince dudaklı olarak işlenmişti. Sümer heykel ve kabartmalarında, tanrılardan çok krallara yer verildiği görülmüştü. Genellikle heykeller eller göğüs üzerinde kavuşturulmuş ve üzerlerinde bir omuzu açıkta bırakan, posta benzeyen bir giysi vardı. Kabartmalarında, kral ve tanrı figürleri, dini törenler, savaş ve zaferlerle, kralın günlük yaşayışından sahneler işlenmiş, bu örnekler, tapınakların ve sarayların duvarlarında, vazoların, mühürlerin üstünde ve adak levhalarında yer almıştı⁹¹.

Şekil 4.10: Adak levhası, Louvre Müzesi, Paris

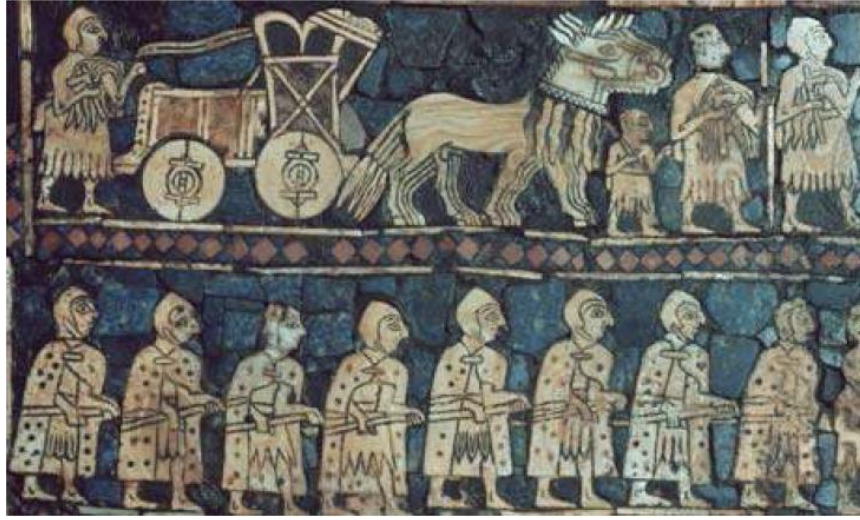
Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

Sümerlerde dokumacılık ve giyim eşyası üretimi gelişmiş ve ekonomik hayat için çok önemli bir yere sahipti. Sümer uygarlığında erkek ve kadın giysileri yalın bir özellik taşımaktaydı. Genellikle ortak giysi türü kadınlar tarafından sol omuz üstünden sarkıtılarak kullanılan “örme tunik” ti. Kadın ve erkek kölelerinse, üst bedenleri çıplaktı. Babilliler ve Asurlularda da kadın ve erkek giysileri benzer özellikler taşımaktaydı. Giysilerde görülen model özelliklerinin, Sümer kadın giysilerinden kaynaklandığı gözlemlenmekteydi. Bu giysiler, spiral bir hareketle gövdeyi çepeçevre saran kenarları zengin, saçak süslemeleriyle bezenmiş uzun bir şaldan oluşmaktaydı. Toplumun alt tabakalarında ise, boyu dize dek uzanan ve katlanarak kullanılan, etek uçları saçaklarla bezeli etekler giyilmişti. Kral ve rahiplerin giydiği başlıklar, silindir biçiminde olup üstleri yatay ve dikey yivlerle

⁹¹ A.g.k. s.no: 47 - 48

bezeliydi ayrıca bir tür fese benzeyen, ters çevrilmiş koni biçiminde başlıklar da kullanılmıştı⁹².

Persler, (M.Ö. 539-331) Orta Asya'dan gelip İran'a yerleşmişler, diğer Mezopotamya devletlerinden farklı olan yaşam tarzlarına uygun tamamen örtünerek oluşan bir giyim tarzını benimsemişlerdi. Kadın ve erkekler, uzun bluzlar ve Doğu Kültürünün etkilerini taşıyan pantolonlar giymişler, bunların üzerlerine ise pelerin veya boyu dize kadar uzanan kayışlı tunikler kullanmışlardı⁹³.

Şekil 4.11: Sümer ordusu – Ur şehri M.Ö. 2600-2400

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Bu dönemde giyilen tuniklerin en belirgin özelliği dirsekten başlayıp genişleyerek yelpaze şeklinde açılan kollar, ağır işlemler ve bol drapelerdi. Bu giysiler ya beyaz ya da kullanılan ipliğin doğal rengindeydi. Zengin ve fakir halk, aynı stilde giyinmelerine karşın zenginlere ait giysiler, fakirlerinkine oranla pahalı, lüks, renkli ve parlak kumaşlardan hazırlanmaktadı⁹⁴.

⁹² Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013

⁹³ A.g.k. s.no: 47 - 48

⁹⁴ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 3

Şekil 4.12: Mezopotamya’da görülen giysi örnekleri

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

4.1.2. Antik Mısır

Eski Mısır, tarihsel açıdan incelendiğinde sönmüş bir doğu uygarlığı olarak değerlendirilmiştir. Nil nehrinin çağlayanları ve çölleri, Mısır’ı Afrika’nın diğer bölgelerinden ayırmakta ve Nil bölgesi, tarihte şimdiye dek bilinen en zengin kültürle ortaya çıkmıştı. Burada ilk uygarlık izleri MÖ 4500’e kadar inmekteydi. Tarih öncesine ait dönemin kültür izlerini; Nil nehri kıyısında bulunmuş basit çukurlardan oluşan mezarlardaki seramik parçalarından görülmüştü⁹⁵.

Şekil 4.13: Akbaba, Yukarı Mısır’ın; Yılan, Aşağı Mısır’ın sembolü

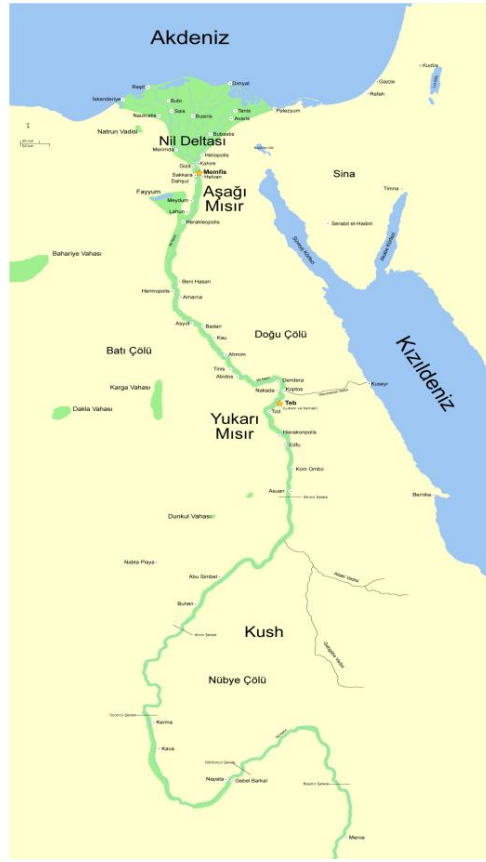
Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_M%C4%B1s%C4%B1r (18.11.2014)

Antik Mısır; Augustus Caesar’in liderliğindeki Roma İmparatorluğu tarafından M.Ö. 30 yılında ele geçirilmiş, MS 7. yüzyılda Araplar burada egemen olmuş; 1250 yılında Memlûklü; 1517 yılında ise Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına katılmıştı. 1882 yılında da Mısır; Birleşik Krallık’ın kolonisi olmuştu. Geç Eski Taş Çağı’nda Kuzey Afrika’nın kurak iklimi giderek ısınarak kuraklaşmış ve bu yörelerde yaşayan insanlar, Nil vadisinde

⁹⁵ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 136

yakınlaşmak zorunda kalmışlardı. Avcılık ve toplayıcılıkla Modern İnsan, göçebelikten itibaren, Orta Buzul Çağı boyunca bu bölgede yaşamını sürdürerek neredeyse 12 bin yıllık bir dönem boyunca Nil vadisi, insan türünün yaşam alanlarından biri olmuştu. Nil vadisinin verimli toprakları, bu bölgede yaşayan insanlara, yerleşik bir tarım ekonomisi ve daha uzmanlaşmış, merkezileşmiş toplumsal yapı geliştirme olanağı sağlamış, dolayısıyla bu bölgedeki gelişmeler, uygarlık tarihinin temel taşlarından bazılarını oluşturmasında yardımcı olmuştu⁹⁶.

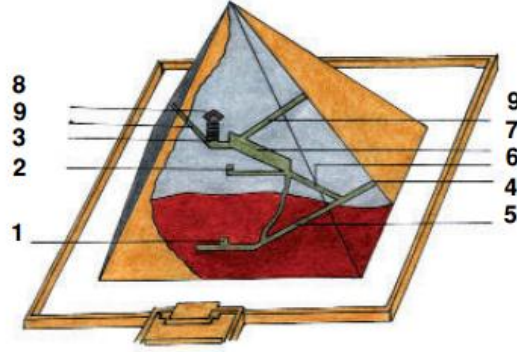
Şekil 4.14: Antik Mısır

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Eski Krallık Döneminde başkent Menfis'ti. Bu dönemde tahtlardan, kamlardan, güneşte kurutulmuş kerpiçlerden yapılan evler ve saraylar yapılmaktaydı. Mısır'ın sanat anlayışının özünde, dinî duygu ve düşüncelerin önemli bir yeri vardı ve ölümden sonra sürecek olan hayata inandıklarından, mezar mimarisi önem kazanmıştı. Bu nedenle mezar yapıları, sağlam ve kalıcı özelliği olan taş malzeme ile inşaa edilmişti. İlk mezarlar duvarları kerpiç olan, üzeri toprakla örtülü

⁹⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_M%C4%B1s%C4%B1r

basit odalar biçimindeydi. Mısır mezar örneklerinden biri olan mastabalar, üstü yatay olarak kesilmiş piramit biçiminde, içinde dinsel törenin yapıldığı bir bölüm ile toprak altında bulunan mezar odası yer almaktaydı. Mastabalar, firavun ailesinden ölen kimseler, rahipler ve memurlar için yapılmıştı. Firavunlar için yapılmış anıtsal mezarlar ise, Mısır'ın sembolü olan piramitlerdi. İlk biçimleri basamaklı olan piramitlere en eski örnek, Sakkara'da bulunan Firavun Coser'e (Zoser) ait olandı⁹⁷.

Piramit kesiti

1 . Yeraltı Odası	6 . Hol
2 . Kraliçenin Odası	7 . Büyük Oda
3 . Kralın Odası	8 . Tavan
4 . Giriş	9 . Koridor
5 . Hol	

Şekil 4.15: Antik Mısır Piramitleri

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

Mısır'da büyük boyutlu firavun heykelleri taştan, küçük boyutlu heykeller ise; ahşap, kireç taşı, fil dişli, kemik ve altın gibi malzemelerden ya ayakta dururken ya da oturur halde yapılmıştı. Ayrıca tanrıların, firavunların, devlet memurlarının sfenksleri ve çeşitli hayvanlarında aynı şekilde heykelleri yapılmıştı⁹⁸.

Mısır kabartmaları, mimariyi süsleyici ve onu tamamlayıcı bir unsur olarak mezar yapılarının duvarlarında ve sütun yüzeylerinde yer almıştı. Bunlarda figürlerin etrafı oyularak yapılan alçak kabartma, dış çizgileri ve iç ayrıntıları derin olan yüksek kabartma tekniği kullanılmıştı. Kabartmaların konusunu ise tanrı, kral ve günlük hayata ilişkin tasvirler oluşturmuş bu tanrı ve kral figürleri diğer figürlerden

⁹⁷ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 40 - 41

⁹⁸ A.g.k. s.no: 41

daha büyük ölçülerde yapılmış; gözler ve omuzlar cepheden, baş, göğüs, kollar, bacaklar ve ayaklar profilden gösterilmiştir⁹⁹.

Şekil 4.16: Kabartma örneği ayrıntısı, Kahire Müzesi

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

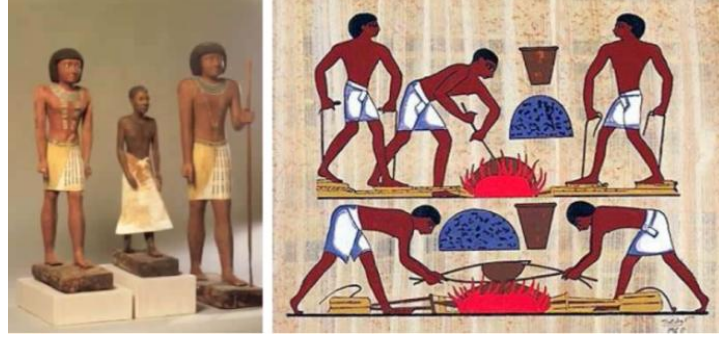
Mısır resim sanatı örnekleri içinde yer alan freskolar ıslak kil tabakası ile sıvanmış yüzeylere, alçı sürüldükten sonra boyalarla renklendirilerek yapılmıştı. Resimlerde derinlik yoktu ve yüzeysel bir anlatım görülmekteydi. Resimlerde; dinî törenler, tanrılar ve günlük hayattan alınan sahneler konu olarak işlenmiş, kutsal olarak kabul edilen; boğa, köpek ve şahin gibi hayvanların da resmedildiği görülmüştü. Bitkilerden ve topraktan elde edilen boyaların içine su ile inceltilmiş çam sakızı eriyiği karıştırılarak yapışkanlığı sağlanmış, böylece kalıcı resimler ortaya çıkmıştı. Resimler, duvar yüzeylerinden başka; papirüs bitkisinin özünden yararlanılarak üretilen kâğıtlara ve mumyaların tabutları üzerlerine de yapılmıştı¹⁰⁰.

Mısırdaki iklimin sıcak olması giyim tarzını etkilemiş, vücudun pek çok yerini açıkta bırakan giysiler giyilmişti. Toplumsal sınıf ayrılıkları da beraberinde giyim ayrılıklarını yaratmış, toplumun alt tabakaları sıradan, yalın bir giyim tarzı ve

⁹⁹ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 45

¹⁰⁰ A.g.k. s.no: 46

çıplaklığa yönelirken, yüksek tabakalarda daha zengin ve görkemli bir giyim biçimi seçilmişti¹⁰¹.

Şekil 4.17: Antik Mısır

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Mısır'da kullanılan giyim eşyalarının özelliklerine ait bilgiler, dönemin duvar resimleri, kabartma ve heykellerinde görülmektedir. İ.Ö. 1346 yılında Mısır'da dokumacılığın geliştiğini gösteren ve kral mezarlarında bulunan yünlü ve keten dokumalar günümüze kadar ulaşmış, bu dokumalar üzerinde yapılan incelemelerde Mısır'da elyaf olarak özellikle ketenin kullanıldığı görülmüştü¹⁰².

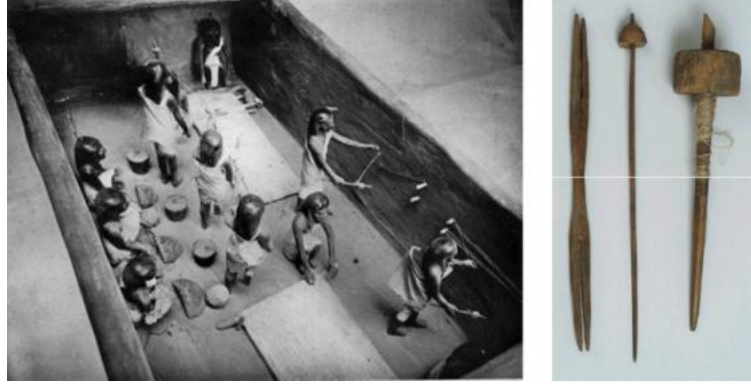
Şekil 4.18: Mısır freskosu, Kahire Müzesi

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

¹⁰¹ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 136

¹⁰² A.g.k. s.no: 136

İlk Krallık Döneminde (İ.Ö.2830-2530) köleler ve yoksullar çoğunlukla vücutlarını daha az kapatabilirken, zenginlerin giysileri daha çeşitli olup, özellikle peştamal tarzı şenti adı verilen kısa etekler, önlük ya da kısa ceket giymişlerdi¹⁰³.

Şekil 4.19: Dokuma atöyesi maketi ve dokuma aletleri

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Orta Krallık döneminde ise kadınlar çoğunlukla göğüsten ayak bileklerine kadar uzanan omuz ve göğüsleri açıkta bırakan, tek ya da çift askıyla omuzdan birleştirilen tunikler kullanmışlardı. Daha sonraları ise bu giysilere uçları önde ayaklara kadar sarkan kemerler eklenmişti. Bu dönemde kadın ve erkekler üst giyim olarak çoğunlukla pelerin kullanmışlardı. Bu pelerinler, dairesel veya dikdörtgen biçimli, orta kısımda baş için bir açıklık bırakacak biçimde dikilmiştir¹⁰⁴.

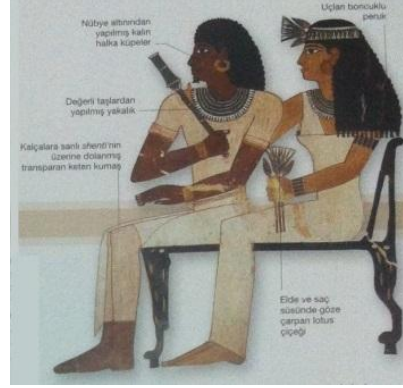
Şekil 4.20: Eski Mısır giyim örnekleri

Kaynak: http://www.arismedy.com/haber_resim/haber/Cleopatra.jpg (13.12.2014)

¹⁰³ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 3

¹⁰⁴ A.g.k. s.no: 3

Yeni Krallık Döneminde (İ.Ö.1090-945) kadın ve erkeklerin giysilerinde drapeller görülmekteydi. Kadınlar ve erkekler, tunik biçiminde olan kalasiris adı verilen giysileri kullanmışlardı. Kalasirisler kumaş ve kesim açısından dönemsel olarak farklılıklar göstermişti. Bunlar kısa kollu, kolsuz, bir veya her iki omuzu bantlarla örten, dar veya bol modelleri bulunmaktaydı. Pililer ve kırmalar, hareket özgürlüğü sağladığı için çalışan kesim tarafından daha fazla tercih edilmişti¹⁰⁵.

Şekil 4.21: Saltanat Kaftanları

Kaynak: MODA, geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Akdeniz'in yaklaşık olarak 800 km güneyinde Nil Nehri'nin doğusunda yer alan Antik Mısır'ın şehirlerinden birisi olan ve günümüzde Mısır'ın Luxor şehri bulunan Thebes veya Teb'deki Sennefer Ant Mezarı'nda bulunan bu fresk, prens ve karısını başlarındaki peruklarla resmetmişti. Bu gösterişli peruklar, gerçek insan saçından yapılmakta ve bir ağ üzerinde sabitlenmekte idi. Prens ve karısının üzerlerinde düz ketenden sade kaftanları, dekoratif yakalıkları, bileklikleri ve küpeleri de bulunmaktaydı¹⁰⁶.

Şekil 4.22: Sandalet. Yeni krallık dönemi, M.Ö. 1570-1050 Güzel Sanatlar Müzesi, Boston.

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

¹⁰⁵ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 4

¹⁰⁶ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 16

Erkek egemen bir toplum olan Mısır'da kadının konumu, erkeğe mutlak bağıllık olmamakla birlikte Mısır yasaları boşanmak hakkını kadına da tanımıştı. Özellikle ölü gömme kültüründe kadınların erkeklerle eşit muamele görmesi, kadının toplumdaki yerinin önemini göstermekteydi. Nil Nehri'nin düzenli taşkınları ve geri çekilmesi, ekinin kuruduktan sonra tekrar yeşermesini gözleyerek bu sürecin insanlar için de geçerli olduğunu, yani insanın fiziki yaşamının ölümden sonra da devam edeceğine inanarak Mısır'da ölü kültürünün doğmasında etkili olmuştu. Bu ölümlerle yaşam arasındaki sınır onların firavunları için görkemli mezarlar, yani piramitler yapmalarını sağlamıştı. Firavunların öbür dünyaya geçişine de önem verdikleri için onları mumyalamışlardı. Mısırlılar bunları firavunların çabasıyla ve baskısıyla yapmış, kendileri için de, olanakları elverdiği ölçüde gömütler yapmışlar, mumyalanmalarını sağlamışlardı. Mumyalamanın ilk izlerine Hierakonpolis mezarlığında rastlanmıştır. Fakat tüm ölümlerin mezarlarına, sosyal durumları ne olursa olsun bir şeyler konmakta, Yeni Krallık'la birlikte mezarlara Ölüler Kitabı da bırakılmıştı. Ayrıca, öbür dünyada kendilerine hizmet edeceğine inandıkları küçük biblolar olan Uşabtiler de konuldu. Daha sonra mezar yakınları tarafından zaman zaman mezara yiyecek götürülüyor ve ölü adına dualar okunuyordu¹⁰⁷.

Şekil 4.23: Antik Mısır

Kaynak: <http://hepsi-hikaye.com/wp-content/uploads/2013/02/Untitled1.png>
(13.12.2014)

¹⁰⁷ http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_M%C4%B1s%C4%B1r

4.1.3. Antik Girit

Girit adası'nın Doğu Akdenizdeki coğrafi yeri, Asya, Avrupa ve Afrika'ya yelkenli gemi ile ulaşılabilecek mesafede bulunması bu adayı diğer uygarlıkların ticaret işleri için bir geçiş noktası yapmıştı¹⁰⁸.

Şekil 4.24: Antik Girit

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Ege bölgesi üzerinde kurulan Girit, Yunan ve Roma Medeniyetlerinin giyim özellikleri birbirlerine benzerlik göstermişti. Kadınlar göğüsleri açıkta bırakan, yarım kollu üst giysiler ve dizden aşağı volanlı beli korsajlı etekler giymişlerdi. Eteklerde kare şeklinde parçalar kullanılmış, üzerine ise işlemeli önlük giyilmişti¹⁰⁹.

Şekil 4.25: Girit dönemi yılanlı kadın heykeli

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

¹⁰⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGE) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 139

¹⁰⁹ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 5

Girit saraylarının duvarlarına işlenmiş, genelde doğa manzaralarını betimleyen freskler, taş oymaları ve karışık biçimleri olan damgalar da bu dönemin önemli sanatları arasındaydı. Erken dönem Minos seramiklerinin genel özellikleri çizgisel kalıplara, spiral şekillerine, üçgenlere, eğik çizgilere, çarpı imlerine, balıklıçığı betimlerine sahip olması idi. Orta Minos dönemine geldiğinde bunların yanında, balık, kuş ve çiçek motifleri gibi doğada var olan varlıklar da yer almaya başladı. Saray yapım yöntemlerinde Knossos ve çevresindeki yerlerde geometrik yalınlık ve doğal şekillerin baskınlığı egemen olmakla birlikte, duvarlar genelde tek renkli oluyordu¹¹⁰.

Girit'teki arkeolojik buluntular, kumaştan yapılmış giysilerin yanı sıra deriden ve posttan yapılmış giysilerin de kullanıldığını göstermekteydi. Bu dönemde "Sümer Tipi" olarak da nitelendirilen deriden yapılmış etek ve önlükler kullanılmıştı. Bu dönemde saçlar uzun ve lüleli idi. Girit'in kuzeyinde Kandiye şehrinin yakınında Minos Uygarlığına başkentlik yapmış antik şehir Knossos'ta bulunan 'Mavili Kadınlar' freskindeki kadın figürlerinde, incilerle bezenmiş lüleler göze çarpmaktaydı¹¹¹.

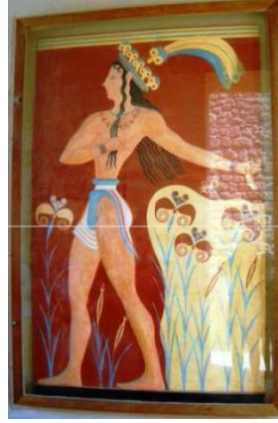
Şekil 4.26: Mavili Kadınlar M.Ö. 1550

Kaynak:http://1.bp.blogspot.com/_jfTz4Vvubc/UYjZVFZ14fI/AAAAAAATUQ/S1DCa3ztFRU/s1600/DSC_4225+copy.jpg (15.01.2015)

¹¹⁰ http://tr.wikipedia.org/wiki/Girit_Uygarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1#Sanat

¹¹¹ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 140 - 141

Knossos Sarayının kireçli çimento dekorasyonlarından biri olan ‘Zambaklı Prens’ te zambak ve tavuskuşu tüylerinden yapılmış taç giyen bir prens tasvir edilmekteydi. Prensın serbestçe yürüyebilme imkanı sağlayabilmesi için at nalı kesimli eteği bulunmaktaydı. Belde bir kuşak ile tutturulan bu etek antik Girit döneminde hem kadın giysisinin hem de erkek giysisinin ortak özelliğiydi. Bu dönemde aynı zamanda aksesuar olarak gümüş gerdanlıklar, bilezikler ve ayak bileğine takılan zincir bilezikler kullanılmıştı¹¹².

Şekil 4.27: Antik Girit dönemi Zambak Prensi

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Minos kültüründen bir çok takı örneği günümüze kadar ulaşmaktadır. Ege denizinde bulunan Aegina Adasının hazine koleksiyonundan bir parçadır. Küpe ucunda uzun ömrü simgeleyen iki başlı yılan şeklindeki dış halka, içerisindeki leopar ve maymunları çevrelemektedir. Halkanın etrafında bulunan boncuklu tellerin uçlarında da güneş şekilli diskler ve kuşlar bulunmaktadır¹¹³.

Şekil 4.28: Minos küpe ucu (M.Ö. 700)

Kaynak: MODA, geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹¹² Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 140 - 141

¹¹³ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 20

4.1.4. Antik Doğu Uygarlığı Çin

Çin medeniyeti, yaklaşık 5 bin yıllık yazılı tarihi ile dünyanın en eski süreklilik arzeden, birçok hanedanlıktan oluşmuş medeniyetlerindendi. Çince dünyanın en eski sürekli kullanılan yazılı diliydi, bununla birlikte insanlık tarihinin en önemli buluşlarından kâğıt, pusula, barut ve matbaa, Antik Çin medeniyetine aitti. Çin'in İmparatorluk Tarihi (M.Ö. 211 - M.S 1912), dönemlerine girmişti. Çin'in ilk imparatorluk hanedanı olan Qin Hanedanı ile başlayıp 1912 yılında Qing Hanedanı'nın devrilmesiyle Çin İmparatorluk dönemi son bulmuştu¹¹⁴.

Şekil 4.29: Antik Çin Dönemi

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Çin, antik dünyada İpek Yolu'yla batıya taşınan efsanevi ve gösterişli ipeği bulması nedeniyle ipek kelimesinden türetilen 'ceres' olarak bilinmektedir. Eski mezarlarda bulunan çok sayıda kıyafet ve aksesuarlarda kullanılan malzemeler kumaşların ne kadar kaliteli olduğunu göstermekteydi. Mezarlarda desenli kumaşlar, yarı saydam şile bezleri, farklı uzunluktaki kumaş parçalarının biraya gelmesiyle oluşturulmuş ve bu kumaşlara zıt renlerle eklenmiş astarlarla oluşturulmuş kuşaklar, bantlarla son derece renkli kombinler ortaya çıkmıştı¹¹⁵.

¹¹⁴ <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87in>

¹¹⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 30 - 31

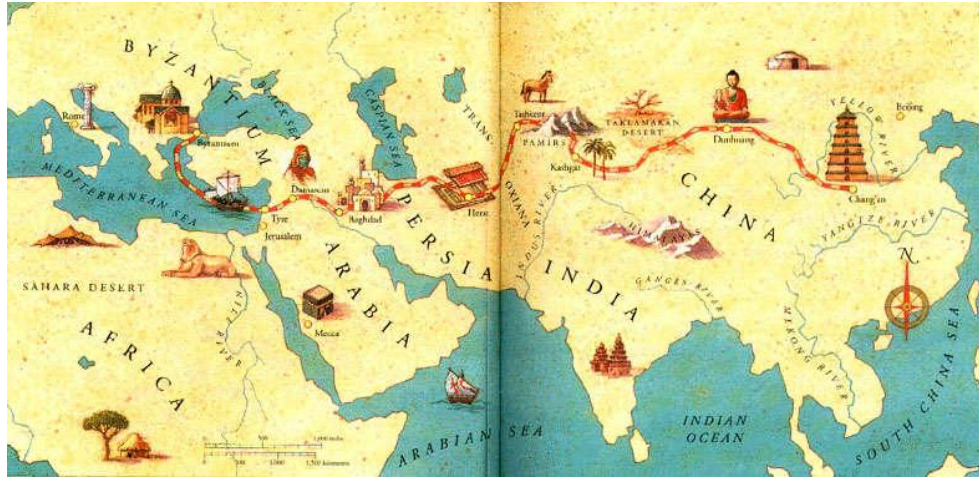
Çin ve Japonyada giyilen T şeklindeki geniş kollu kimonolar, batı tarzı tunikerlerinden farklıydı. Orta Asya ve Pers bölgelerinde giyilen kıyafetler ise kimonolar kadar geniş olmayıp bilek kısımları daha dardı¹¹⁶.

Şekil 4.30: Toprak askerler – kral Qin Shi Huangdi mezarı M.Ö. 210

Kaynak: http://galeri.uludagsozluk.com/17/qinshihuangmezarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-ve-veral%C4%B1-heykel-ordusu_21862.jpg(15.01.2015)

İpek yolu Asya, Arabistan ve Akdeniz arasındaki dağlardan ve çöllerden geçen birçok ticaret yoluna verilen addı. İpek yolu çevresinde Roma Döneminde Çin, Hindistan ve İran'dan gelen malların satıldığı Suriye de bulunan Palmira'daki mezarlarda Çin ipeğine rastlanmıştır¹¹⁷.

Şekil 4.31: Antik Çin Dönemi İpek Yolu Haritası

Kaynak: <http://www.harbiforum.org/attachments/ipek-yolu-haritasi-jpg.4959/>(15.01.2015)

¹¹⁶ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 30 - 31

¹¹⁷ A.g.k. s.no: 30 - 31

4.1.5. Antik Yunan

Antik Yunanistan, bugünkü Yunanistan toprakları ile çevresinde yaşayan toplumların kurduğu devlet ve uygarlıkların, M.Ö. 756 (Arkaik dönem) ile M.Ö. 146 (Roma işgâli) tarihleri arasında hüküm sürdükleri bölgenin adıydı¹¹⁸.

Şekil 4.32: Antik Yunan Dönemi

Kaynak: <http://dolusozluk.com/dosya/d84f176d04872ceb9b6bc6c5fbcc5001.jpg> (15.01.2015)

Antik yunan döneminde şehir devletleri polis olarak adlandırılmaktaydı. Bu uygarlığın ilk yerleşimleri, yöneticilerin oturduğu etrafı kalın surlarla çevrili akropolis adı verilen korumalı yüksek tepelerin çevresinde oluşmuştu. MÖ 5. yy.dan başlayarak bu kentlerdeki yerleşimler, bir plana göre düzenlenmiş ve tarihte ilk kez Miletos’lu Hipodamus’un tasarladığı bu mimari düzenle birlikte Milet, Priyene, Knidos gibi kentlerde Izgara plan adı verilen düzenlemeyle, yapılar birbirini paralel ve dik kesen caddeler arasında kalan alanlara inşaa edilmişti. Şehirlerin merkezî alanında; tapınaklar, meclis binaları, pazar yerleri, müzik evleri ve kütüphaneler yer almış, bunlardan başka stadyum, jimnasyum gibi yapı türleri de inşaa edilmişti¹¹⁹.

Şekil 4.33: Efes, genel görünüm

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

¹¹⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Yunanistan

¹¹⁹ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 51

Yunan mimarisinin en iyi örnekleri tapınaklardı. Bir tapınağın hangi nizamda yapıldığı, cephe düzeni ve sütun başlıklarından anlaşılmaktaydı. Yunan mimarisinde başlıca üç nizam kullanılmaktaydı, bunlar, dor nizamı, iyon nizamı ve korint nizamlarıydı. Yunan evleri ve saraylarında Akdeniz mimarisinde yaygın olarak görülen bu iklimine uygun olarak, ortada yer alan üzeri açık bir avlu hava ve ışık almayı sağlayan “avlulu ev” (atrium) planı uygulanmıştı. Tapınaklardan sonra en önemli yapı grubunu tiyatrolar oluşturmaktaydı. Tiyatro, şarap tanrısı Dionysos (Dionisos) adına yapılan kutlamalar sağıyesinde ortaya çıkmış, ilk dönemlerde halk, şarkılar söyleyen koroyu veya oyuncularını seyretmek üzere yuvarlak bir alan çevresinde toplanırken daha sonra bu alanın bir tarafına ahşap bir sahne binası (scene) ile onun karşısına basamaklar halinde yükselen, yarım daire planlı oturma yerleri (cavea) yapılmıştı. MÖ 4. yy.dan sonra taştan yapılmaya başlanan tiyatrolarda; ortada oyunun oynandığı yuvarlak bir orkestra bölümü ile bunu çeviren taş basamaklar oluşturulmuş ve tepe yamaçlarının basamaklar şeklinde düzenlenmesi ile yeni görünümüyle tiyatrolar oluşturulmuştu¹²⁰.

Antik Yunan Devri heykel sanatında ilk dönemlerde, kil, taş, fil dişi, kemik, tunç gibi malzemeler kullanılmıştı. Yapılan yarışmalarda kazanan sporcuların anısına ve mezarları için yapılan heykellerle, Yunan heykel sanatının zenginliği gelişmişti¹²¹.

Şekil 4.34: Bergama Zeus Sunağı Kabartmaları ayrıntı

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

¹²⁰ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 51

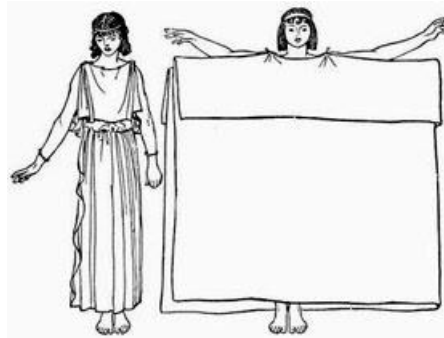
¹²¹ A.g.k. s.no: 51

Yunan giyiminin temelini dökümlü bol çizgili kumaşlar oluşturmaktaydı. Yunan Medeniyetinde kadın ve erkek giysileri iki gruptan oluşmaktaydı. Alt giysilerin en önemlilerinden biri chiton adı verilen giysi idi, bu giysi “dor” ve “iyon” chiton’u olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Dor chitonu dörtgen bir parça olup ortasından açılan boyun oyuntusundan giyilmekte ve bu giysi bir kemer ile belden veya göğüs altından sıkılarak bol dökümlü olarak kullanılmaktaydı. İyon chitonu ise iki parçadan oluşmakta, bağcıklarla omuz ve kol altlarından tutturulan giysi vücuttan daha uzun olarak bırakılıp bu uzun kısım kemerle bağlanmaktaydı. Chiton omuzlardan bağcık yerine zaman zaman toka, iğne ve değerli taşlarla tutturularak da kullanılmıştı. Üst giysilerde peplos ipek veya ketenden yapılmış dikdörtgen işlemeli bir kumaştan oluşan, vücudun üçte ikisini örten bu giysi omuzlardan çengelli iğne veya giysi agrafla tutturularak ve belden kuşakla bağlanmaktaydı¹²².

Şekil 4.35: Himation ve chiton

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

Şekil 4.36: Antik Yunan dönemi giysi örnekleri

Kaynak: http://arquehistoria.com/wpcontent/uploads/2012/07/subucula_femenina1.jpg (15.01.2015)

¹²² Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 5 - 6

Soğuk havalarda şapka ve pelerin giyilmekte, sıcak havalarda deri sandaletler ve tüm vücudu örten ince kumaştan yapılmış elbiseler kullanılmaktaydı. Kadınlar mücevher takıp kozmetik ürünler kullanmaktaydılar. Saçlarını yüzyıllar boyunca modası geçmeyen bir âdet olarak enselerinde topuz yapmak Yunan kadınlarının en büyük şıklık göstergesiydi. Özellikle pudrayla ten rengine beyaz bir görüntü vermek gelenek olmuştu. Bunun yanında hoş kokulu esanslar kullanılmış ve tırnaklar boyanmıştı. Soylu Yunan kadınlarının sıkça kullandığı yağlı kremi yapmayı ilk başaran hekim bu dönemde Galen'di. Antik dönemde erkekler de kadınlar gibi saç uzatmış, Büyük İskender'in başlattığı tıraş modasına değin sakal bırakmışlardı. Eski Yunanistan'da şehre ya da eve gelen misafirlere sıcak banyo sunmak ve banyo sonrasında hoş kokulu yağlar ikram etmek bir gelenek hâline gelmişti¹²³.

Şekil 4.37: Antik Yunan dönemi giysi örnekleri

Kaynak:http://www.estanbul.com/images/imported/2011/01/antik_yunan_tiyatrosu_jpg-1.jpg
(15.01.2015)

¹²³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Yunanistan#Genel_ya.C5.9Fam

Bir diğerk üst giyim çeşidi ise himasyon'du. Bir çeşit pelerin olan himasyon dikdörtgen şeklinde ki bir parçanın katlanıp, sol omuzdan arkaya doğru atılıp sağ kol altında toplanıp ve öne dönerek sol omuza doğru dönmesi şeklindeydi. Bu giysinin kapüşonlu olanları da kullanılmaktaydı¹²⁴.

Şekil 4.38: Antik Yunan dönemi giysi örnekleri

Kaynak: Moda Tasarım, Anadolu Üniversitesi

Yunanlı kadınlar, saçlarını doğal ve zarif bir biçimde düzenlenmiş olan saç stilleriyle biçimlendirmiş, arkada kurdele ile toplamışlardı. Bu saç stillerini altın ve işlenmiş deriden yapılmış hilal biçimde taçlar ile de süslemişlerdi. Yunanlı erkeklerde kadınlarınkine oranla başın önünde bağlanan bant kadar daha basit ve değişik biçimlerde taç kullanmışlardı¹²⁵.

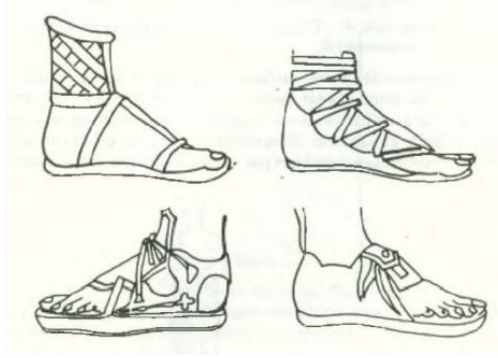
Şekil 4.39: Antik Yunan dönemi saç stilleri örnekleri

Kaynak: Resim 2 moda resmi ve giyim tarihi

¹²⁴ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 143 - 144

¹²⁵ A.g.k. s.no: 143 - 144

Yalın ayak yürüyen Yunanlılar sandalet giymeye başlamışlardı. Yüksek mantar tabanlı sandaletleri bazı krallar ve sahnede aktörler kullanmaktaydı¹²⁶.

Şekil 4.40: Antik Yunan dönemi saç stilleri örnekleri

Kaynak: Resim 2 moda resmi ve giyim tarihi

4.1.6. Antik Roma

Yaklaşık 1200 yıl boyunca varlığını sürdürmüş olan Roma uygarlığı MÖ 9. yüzyılda İtalya Yarımadası'nda kurulan şehir devletinden doğarak tüm Akdeniz'i çevreleyen muazzam bir imparatorluk haline gelen medeniyetin adıydı. Roma uygarlığı bir monarşiden oligarşi ve cumhuriyetin bileşimi bir demokrasiye ve daha sonra da otokratik bir imparatorluğa dönüşmüştü¹²⁷.

Şekil 4.41: Antik Roma

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

¹²⁶ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGE) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 143 - 144

¹²⁷ http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Roma

Romalılardan önce İtalya’da Etrüsk Uygarlığı kurulmuş, MÖ 8 yy.dan başlayarak Güney İtalya ve Sicilya’da kurulan Yunan kolonileri ile bu bölgelere Helenistik kültür taşınmıştı. Bu kültürden etkilenen Etrüsk sanatı, Roma sanatının gelişmesine zemin oluşturmuştu. Roma tarihi; Cumhuriyet (MÖ 6yy-1yy) ve imparatorluk Dönemi (MÖ 1yy - MS 5yy) olmak üzere iki dönemde incelenmişti. Roma uygarlığının Anadolu’daki varlığı imparatorluk dönemine rastlamış, imparatorluğun varlıklı olması bu kültürün geniş bir alana yayılmasına neden olmuştu. Bu dönem; Roma sanatının Yunan, Etrüsk ve Mısır sanatlarının etkisi altında geliştiği ve yayıldığı en parlak dönemdi¹²⁸.

Roma mimarlığına ait anıtsal yapılarda; taş, tuğla, mermer gibi malzemeler ağırlıklı olarak kullanılmıştı. Önceleri Etrüsk taş işçiliğinin etkisi altında kalan Roma mimarlığında, kireç harcının tuğla ve taşı birleştirici bir malzeme olarak kullanılması ile geniş mekanların üzeri kolayca kapatılmıştı. Kemer, kubbe, tonoz gibi elemanların kullanılması, mimariye anıtsallık kazandırmış ve Roma mimarlığı şehircilik açısından oldukça gelişmişti. Efes antik kentinde olduğu gibi surların dışına taşan yerleşimlerin bulunduğu kentlerde meydanlara çıkan geniş caddeler, kanalisasyon ve su dağıtım ağı gibi alt yapı sistemlerinin de yer aldığı görülmüştü. Roma mimarlığında görülen başlıca yapı türleri; tapınaklar, tiyatrolar, amfiteyatrolar, forumlar, bazilikalar, stadionlar, hamamlar, su kemerleri, evler, saraylar, kütüphaneler, zafer takları, kent kapıları ve sütunlu caddelerdi¹²⁹.

Şekil 4.42: Aspendos Tiyatrosu, Antalya

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

¹²⁸ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 65

¹²⁹ A.g.k. s.no: 65

Romalılar yapılarını süslemek üzere, Yunanistan'dan çok sayıda heykel getirmiş ya da bu heykelleri kopya ederek çalışmışlardı. Bu dönemde Romalılar, Yunanlılardan farklı olarak daha çok tarihi kabartma ve portreler yapmışlar, Roma tarihinin önemli olaylarını öykülü bir anlatımla kabartma olarak sütunlar, lahitler, sunaklar ve taklar üzerinde işlemişlerdi. Roma Traianus (Trayanus) Sütunu, üzerinde İmparatorun zaferi anlatılmıştı¹³⁰.

Şekil 4.43: Sütun kaidesi kabartmasına bir örnek

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

Roma heykel sanatının özgün anlatım biçimlerinden birini portreler oluşturmuş ve ölen kişilerin maskelerinin yapılması geleneği ile bu sanatın gelişmesinde önemli rol oynamıştı. İmparator, komutan ve önemli kişilerin portrelerinin sahibine benzeme özelliği ile birlikte nitelikleri de vurgulanmaya çalışılmıştı. Yunan sanatındaki idealleştirme yerine, gerçekçi bir üslup görülmüştü. Yunan heykel sanatında, tanrı ve tanrıçalar insan biçiminde yapılırken; Roma heykelinde imparatorlara tanrısal özellikler verilerek betimlenmişti. Portrelerin büyük bir bölümü taş ve mermerden olmakla birlikte bronz, altın, gümüş gibi madenlerden yapılanlar da vardı¹³¹.

¹³⁰ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 66

¹³¹ A.g.k. s.no: 65

Anadolu müzeleri Side, Bergama, Efes, Antalya, Sardes, İstanbul Roma heykel örnekleri bakımından oldukça zengindi. Roma sanatında heykel ve kabartmalardan başka; fresko ve mozaik resimler de bulunmuştu. Küçük renkli taşların sıva içine gömülmesi ile yapılan mozaik resimler, yer kaplaması olarak; freskolar ise duvarlarda yer almıştı¹³².

Şekil 4.44: Augustus Heykeli

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

Urfa-Birecik yakınlarındaki Efes'te bulunan Yamaç Evlerde, Zeugma'da yapılan kazılarda çok sayıda mozaik resim örnekleri bulunmuştu. Konular; mitolojik ve günlük hayatı yanıstan sahnelerden alınmıştı. Dünyanın en zengin mozaik müzelerinden birisi olan Antakya Mozaik Müzesi, bu bölgede bulunmuş örnekleri sergilemekteydi¹³³.

Şekil 4.45: Mozaik, Zeugma

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

¹³² Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 66 - 67

¹³³ A.g.k. s.no: 66 - 67

Roma Sanatında İ.Ö. 1. yüzyılda başlayan Cumhuriyet döneminde, Yunan sanatının yoğun etkisi görülmekteydi. Roma sanatında, Yunan sanatında görülen serbestliğe karşı, disiplin ve yalınlık görülmüş; resim ve heykel sanatında gerçek ölçülere uygun eserler ortaya konulmuştu. Roma İmparatorluğu doğu kültüründen de etkilenecek, doğunun renk ve süsleme sanatından esinlenmişti. Roma giyiminin temel öğelerinde Yunan giysileri görülmekteydi. Farklılıklar bazı ayrıntılarda ve inceliklerde ortaya çıkmaktaydı. Yunan kültüründen etkilenecek tasarlanan Roma giysilerinde pile ve kıvrım zenginlik ifadesi olarak kabul edilmişti. Roma’da Yunan kültürünün etkisiyle spor ve felsefenin önemi sürmüştü, spor giysilerde bol kıvrımlı kısa etekler dikkat çekmişti. Sade görünümlü giysiler ise felsefi düşüncüyü temsil etmişti¹³⁴.

Yunanlılardaki himasyon’dan esinlenerek ortaya çıkan toga, kostüm tarihinde yer alan Romalıların giydiği en önemli ve en çok bilinen kostüm olup kadın ve erkekler tarafından giyilmişti. M.Ö 6. yüzyılda giymeye başlanan “toga” önceleri peştamalin daha sonra tuniğin yerine kullanılmıştı. Bir dönem, kadınların, kölelerin ve yabancıların “toga” kullanması yasaklanmıştı. Önceleri yarım daire şeklinde olan “toga” sonraları elips biçimine dönüşmüş ve yalnızca erkek giysisi olarak kullanılmıştı. Toga’lar bir insan boyunun iki katı olup, ikiye katlanarak kullanılmıştı¹³⁵.

Şekil 4.46: Romalı Senatörler

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

¹³⁴ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 146 - 147

¹³⁵ A.g.k. s.no: 146 - 147

Roma'da ergenlik çağına kadar erkekler mor bordürlü, daha sonra beyaz togalar giymişler, yas durumunda koyu renkli togalar kullanılmışlardı. Halkın yün ve deriden yapılarak kullanılan pelerine 'penula' adı verilmişti. Bunun kapüşonlu modelleri de bulunmaktaydı¹³⁶.

Şekil 4.47: Antik roma dönemi giysi örnekleri

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Romalı kadınlar 'stola' olarak adlandırılan, tuniğe göre daha geniş kesimli, ayak bileğine kadar uzanan uzun kollu bir giysi çeşidi olan Yunan halkının giydiği chitona benzer bir tunik giymişlerdi. Boydan boya drape ve büzgülerden oluşan bu giysi tokalarla tutturulmuştu. Bir diğer giysi çeşidi ise 'pala' idi. Pala, tunik üstüne giyilen Yunanlılardaki himasyona benzeyen kare kesimli bir tür pelerin olup kalın kumaşlardan yapılmıştı¹³⁷.

Şekil 4.48: Stola, Toga ve Pala örneği

Kaynak: Moda Tasarım, Anadolu Üniversitesi

¹³⁶ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 147

¹³⁷ A.g.k. s.no: 147 - 148

Bu dönemdeki erkek giysileri tunik ve pelerin olmak üzere iki çeşitten oluşmuştu. Kısa kollu tunikler evde, uzun kollu tunikler ise festivallerde ve dini törenlerde kullanılmıştı. Bu tunikler yün, pamuk veya ipekten yapıлып üzerlerine altın ve gümüş işlemler yapılmıştı¹³⁸.

Şekil 4.49: Antik Roma dönemi giysi örnekleri

Kaynak: <http://www.thebeijinger.com/sites/default/files/u49264/andy-warhol.jpg>(26.02.2015)

4.1.7. Boyalar ve Pigmentler

Antik dönemde kazılar sonucu bulunan rengi solmuş nesnelere ve bina kalıntılarından çok daha fazla renk çeşitliliği bulunmaktaydı. Tarih öncesi mağara resimlerinde doğal pigmentlerin su ya da yağ ile karıştırılarak yapıldığını ve Antik Dönemde yaşayan insanların kıyafetlerini, tenlerini ve mücevherlerini boyamak için çeşitli renkler elde ettikleri ortaya çıkmıştı. En çok kullanılan boylar ve pigmentler kolayca ulaşılabilen bitkilerden, böceklerden, kayalardan, minerallerden ve topraktan elde edilmekteydi. Bazı özel renkler deniz salyongozundan elde edilen ‘Tire yöresi moru’ gibi en pahalı ve en kaliteli az bulunan renkler de kültürden kültüre, kıtadan kıtaya aktarılmıştı. Akdenizde elde edilen çok değerli bu renk yalnızca soylu ve ruhban sınıfı kıyafetlerinde yada diplomatik hediyelerde kullanılmaktaydı. Renkler sınıflara, alışkanlıklara ve coğrafi konuma göre değişmekte ve sembolik bir nitelik taşımaktaydı¹³⁹.

¹³⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 147

¹³⁹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 38 - 39

M.Ö. 490 yılına ait bu Antik Yunan Dönemi heykeli diğer heykeller gibi minarel pigmentler yardımıyla boyanmış parlak renkler kullanılmıştı¹⁴⁰.

Şekil 4.50: Antik Yunan Dönemi kullanılan renkler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Antik Mısır gökyüzü tanrısı Horus' u simgeleyen bu resimde gökyüzünün ve cennetin rengi olan çivit mavisi ölülerini onurlandırmak için kullanılmaktadır¹⁴¹.

Şekil 4.51: Antik Dönemde kullanılan renkler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹⁴⁰ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 38 - 39

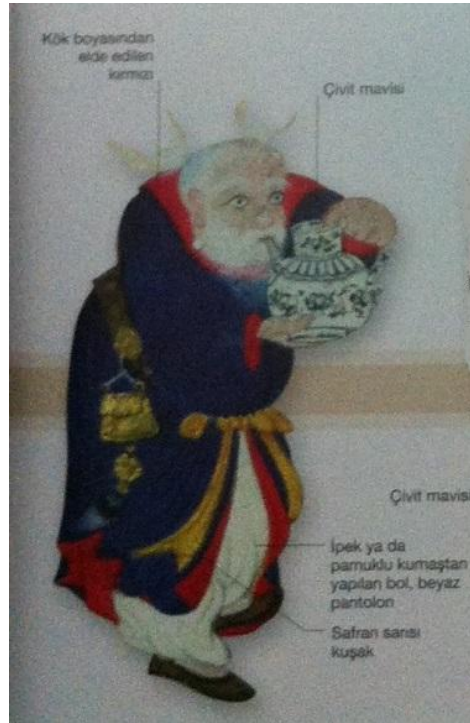
¹⁴¹ A.g.k. S.No: 38 - 39

Şekil 4.52: Çivit Mavisi

Kaynak: http://galeri8.uludagsozluk.com/479/civit-rengi_564863_m.jpg(26.02.2015)

Tüm dünyada en kolay elde edilen doğal boyalardan biri olan çivit otu doğal bir antiseptiktir ve tarih boyunca dövme yapımında da kullanılmıştır. Yetiştığı bölgeye ve iklime göre farklı nitelikler taşımakta, kalitesine ve yoğunluğuna göre çeşitlilik göstermektedir. Afrika'dan Japonya'ya hatta Hindistana kadar farklı coğrafyalarda farklı türlerde çivit otu yetişmektedir¹⁴².

Şekil 4.53: Çivit Mavisi kullanılarak boyanan figürler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹⁴² Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 38 - 39

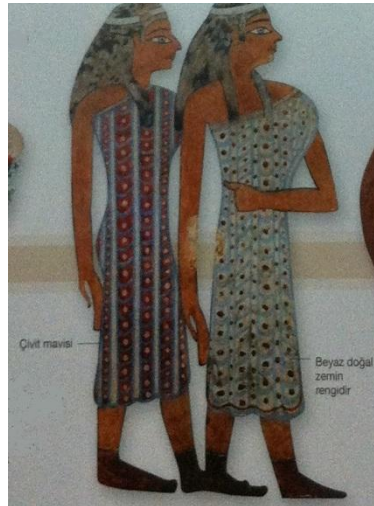
Çin ipeği panosundan alınan bu resimde en kolay bulan çivit otundan elde edilmiş mavi renk ve kökboyalarından elde edilen kırmızı renk ile boyanmış kıyafeti ve mavi beyaz bir çaydanlık taşıyan bir adam betimlenmişti¹⁴³.

Şekil 4.54: yeşil ve tezatlık oluşturan renkler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

M.Ö. 3. Yüzyılda Peru'nun Paracas bölgesinde bulunan ve mumya sarmak için kullanılan yün bir kumaş üzerine dokunmuş bu figür Kolomb öncesi Dönemde zıt renklerin ve şekillerin kullanılarak farklı desenlerin oluşturulduğunu göstermekteydi¹⁴⁴.

Şekil 4.55: Özenle boyanmış Desenli kıyafetler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹⁴³ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 39

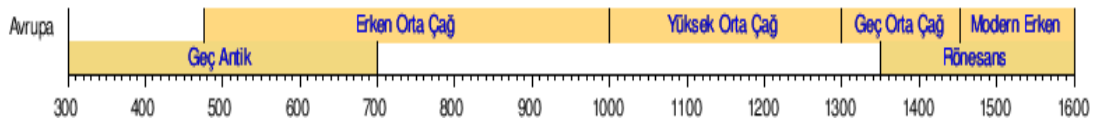
¹⁴⁴ A.g.k. s.no: 39

4.2. Ortaçağda Moda

Avrupa tarihi geleneksel ve şematik olarak üç bölüme ayrıldığında orta çağ, antik çağdan sonra gelen ve ortada kalan çağdır. Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile başlayıp Rönesans Hareketi ile biten bir dönem içerisinde kademeli olarak son bulur. Bu üç çağ: Antikitenin klasik uygarlıkları (Antik Çağ), Orta Çağ ve Modern Zamanlar'dır. Batı Avrupa'nın Orta Çağ'ı genellikle Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile ulusal monarşilerin yükselişi, Avrupalılarca deniz aşırı keşiflerin başlaması, hümanist canlanma ve 1517'de başlayan Protestan Reformasyon'u arasındaki zaman dilimi olarak tanımlanmıştır. Bu çeşitli değişiklikler Erken dönem Modern zamanın başlangıcını oluşturmakta ve Sanayi Devrimi'ne öncülük etmiştir. Ayrıca 1453'teki İstanbul'un Fethi sonrası gelişen olaylar ve Avrupa'ya olan etkileri, Avrupa'da Orta Çağ'ın bitişi işaret eden önemli olaylardan biri olarak görülmektedir¹⁴⁵.

Tablo 4.1: Zaman Çizelgesi

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_%C3%87a%C4%9F

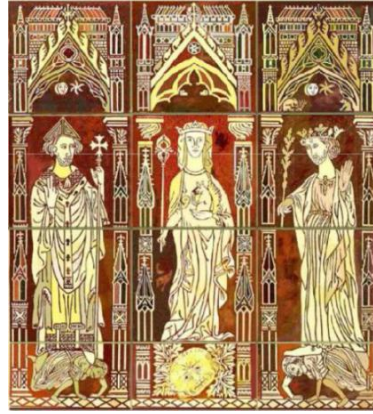

Ortaçağ'da yaşanan çeşitli teknik ilerlemeler, uluslararası ticaretin gelişmesi, keşifler sonucu yeni ülkelerin ortaya çıkması, savaş ve salgın hastalıklar modanın gelişmesine etki eden en önemli olaylardı. Özellikle savaşlar sonucunda kazanan tarafların ekonomik olarak güçlenmesi, saraylarda lüks hayatın başlamasına neden olurken, giyimde de sürekli moda değişikliklerine ve aşırılıklara yol açmıştı. Zengin sınıfın başlattığı bu pahalı ve gösterişli giyim tarzı alt sınıftaki halkı da etkilemiş ve onlar tarafından da moda takip edilmeye başlanmıştı¹⁴⁶.

¹⁴⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_%C3%87a%C4%9F

¹⁴⁶ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148

Ortaçağ'ın başlarında moda olan kostümlerin çoğunda Bizans etkisi görülmekte, kostümlerin çoğu doğudan ithal edilmekte idi. Bu dönemde başlayan Haçlı Seferleriyle batı, doğunun o zamana kadar bilinmeyen zengin kumaşlarıyla tanışmış, Akdeniz ticareti ile yeni ve çeşitli dokumalar Avrupa'da kostümlerde ve dekorasyonda kullanılmaya başlamıştı. Ayrıca Barbarların önce Kuzey Avrupa'yı, daha sonrada Güney Avrupa'yı ele geçirmeleri, diğer taraftan Müslümanların İspanya'ya akın etmeleri, bu bölgelerde yeni moda akımlarının doğmasına yol açmıştı. Tüm bu etkenlerden dolayı moda yeni bir boyut kazanarak, ilk çağdaki sadelikten çıkıp, karmaşık özellikler göstermişti. Haçlı Seferleri ile doğunun kullandığı düğme ve ilik Avrupa'ya taşınmış, düğme kostüm tarihinde yerini almıştı¹⁴⁷.

Şekil 4.56: Orta Çağ 476 - 1453

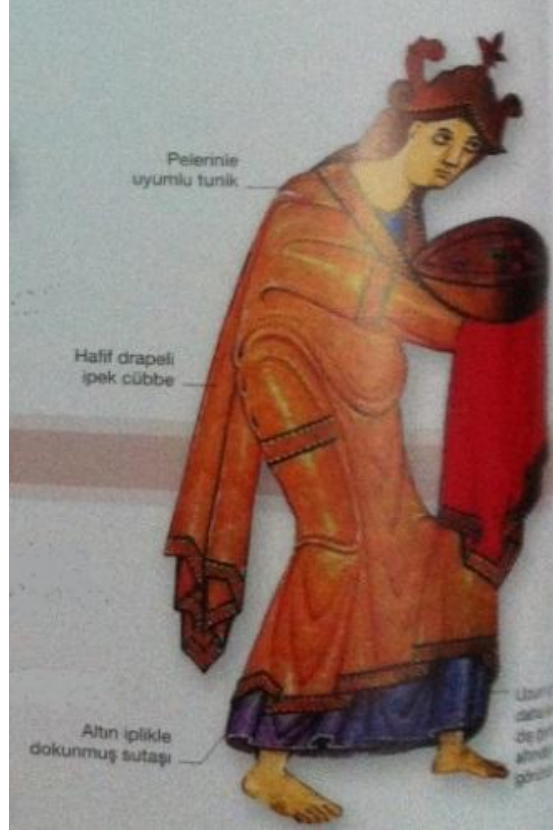
Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

Bu dönemde giyilen kıyafetlerin çoğu iki adet dökümlü dikdörtgen kumaşı dikerek tunik haline getirme gibi son derece basit ve kolay bir yöntemle yapılmaktaydı. Bu tunikler ve pelerinler genellikle yün ve ketenden yapılmakta ve kullanılmaktaydı ancak Avuranın kuzey bölgelerinde iklim değişikliği nedeniyle soğuktan korunmak amacıyla deri ve kürkte giyilmişti. M.Ö. 476 yılında Roma İmparatorluğunun çöküşü ile birlikte insanlar Avrupa'da seyahat etmeye ve yeni alışkanlıklar edinmeye ve farklı dikiş teknikleriyle birlikte farklı giyim tarzları görmeye başlamışlardı¹⁴⁸.

¹⁴⁷ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148

¹⁴⁸ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 46

Bizanslılar da giyim Roma ve Doğu öğelerinin zengin bileşimi olarak gelişmiş, bu dönemde insanlar uzun kollu tunikler ve sagus yarım daire şeklinde boyun bölümü oyuntulu ve sağ omuz üzerindeki broş ile tutturulan pelerin şeklinde giymişlerdi. Sagusun göğüs altına düşen dikdörtgen biçimindeki bölümüne tablion adı verilmekteydi. Kadın ve erkekler tarafından ortak kullanılan bu giysi yaşlı, kadın ve önemli kişiler için uzun, gençler için ise kısa olarak kullanılmıştı¹⁴⁹.

Şekil 4.57: Bizans İpeği

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

10. Yüzyılda tasvir edilmiş bu resimde kadın lüks kumaştan yapılmış bir elbise giymekte idi. Son derece hafif olan bizans ipeği kolayca vücudun şeklini alabilmekteydi. Elbiseni altından gözüken maviye boyanmış iç tunik keten kumaşından yapılmıştı¹⁵⁰.

¹⁴⁹ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 7

¹⁵⁰ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48

Kuzey Avrupa’da Cermen, Frenk ve İskandinav dillerini konuşanlar soğuk iklime dayanıklı ve aynı zamanda sıcak tutan ve su geçirmeyen giysilere ihtiyaç duymuşlar ve böylelikle en çok yünü kullanmışlardı. Akdeniz’de yaşayan insanlar ise iklimin sıcak olması nedeniyle daha hafif olan keten, yün ve paraları elveriyorsa ipek kullanmışlardı. Hem kadınlar hem de erkekler farklı stillerde dikilen dikdörtgen parçalardan oluşan ve belde kemer ile tutturulan geniş tunikler giymişlerdi. Tuniklerin üzerine giyen kişilerin statüsüne bağlı olarak kürk astarlı pelerinler takılmakta, özellikle zengin sınıf ipek ve ya altın iplikten dokunmuş kumaş astarlı pelerinleri tercih etmişlerdi. Erkekler çoğunlukla yün şeritlerle sarılan ya da diz altında kalan bölümü deri olan düşük bel dar pantolonlar giymişlerdi. Tuniklerin içlerinde keten iç gömlekler giyilmiştir¹⁵¹.

Şekil 4.58: Soylu kadın / erkek tuniği

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹⁵¹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48

Ortaçağ asilleri, iyi kalite hafif yün, keten, ithal ipek, kadife, saten ve kürk astarlar kullanmışlardı. Her sınıf, kostümlerinde kürkü kullanmışlardı ama kişinin hangi tip kürkü giyebileceği sınıflara bağlıydı. Zenginler, rakun ve samur kürkleri tercih ederken, alt sınıf halk ise koyun derisi, porsuk ve tilki kürkleri giymekteydiler. Ortaçağ döneminde kürk, sıcak tutma özelliği ve kolay elde edilebilmesinden dolayı her mevsim kullanılmış, statü ve zenginliği sembolize edilmişti. Ortaçağ'da kumaş fuarları önemli bir sosyal etkinlik olup, uluslar arası tüccarların bir araya geldiği, kumaşların satılıp sipariş kıyafetlerin hazırlandığı bir etkinlikti. Ortaçağ'da lüks kumaşların kullanımını düzenlemek amacı ile çeşitli yasalar çıkarılmış, pahalı ve zengin kumaşlar kostümlerde, dekorasyonlarda kullanılmıştı¹⁵².

Şekil 4.59: Orta Çağda kısa ve uzun tunik

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

¹⁵² Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48

15. yy. da biraz daha uzun göğüs altından kemerli yere serbest dökümle inen tunikler moda olmuştu. Ortaçağ'da kadın kostümlerinde göğüs bölgesi çok zarif bir şekilde ortaya çıkartılmış olup bel hattı göğüsün altına çekilmiş aşağıya çan şeklinde inen eteklerle zengin bir görümün kazandırılmıştı. Bu kostümlerin yanı sıra dar veya kürk astarlı yerlere kadar inen geniş kesimli kol stilleri dikkat çekmekte idi. Köylüler ve işçiler ise çalışırken, rahat hareket etmelerini sağlayan kısa cübbeler ve diz altından bağlanan kısa pantolonlar kullanmışlardı¹⁵³.

Şekil 4.60: Orta Çağda tunik

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

M.S. 1000 yılları civarında yatay dokuma tezgahları icat edilmeden evvel, Avrupalıların giydiği kıyafetlerin tümü dikey dokuma tezgahlarında dokunmuştu. Dikey dokuma tezgahlarının yerini yatay dokuma tezgahlarının alması kumaşın daha çabuk dokunmasına ve daha çok kumaş üretilmesini sağlamış ve böylece giysi fiyatlarının düşmesini sağlamıştı. Kumaş üretmek için yoğun iş gücüne ihtiyaç duyulmuş ve kadınlar kumaşları evde dokumuşlardı. En kolay bulunan ip türü olan yün önce kesilmekte, temizlenmekte, taranmakta ve son olarak tahta kirmen etrafında dolanarak eğrilmekte idi. Önce dikey çözgü iplikleri hemen arakasındanda yatay atkı iplikleri kullanılarak kumaş dokunmakta ve kumaştan tasarruf edebilmek için düz kesimler kullanılıp kumaş uçlarında dikime dâhil edilmekteydi¹⁵⁴.

¹⁵³ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48

¹⁵⁴ A.g.k. s.no: 48

Kilise Doğu (Bizans) ve Batı (Kutsal Roma İmparatorluğu) olmak üzere ikiye ayrılmış ve her iki kilise din adamlarında farklı giyim tarzını benimsemişlerdi. Din adamlarının giyeceği kıyafetler kilise tarafından belirlenmişti. Orta Çağ'da yaşamış insanların çoğu benzer türde tunik kullanmışlardı. 12. ve 14. Yüzyıllar arasında kumaş kesim tekniklerinin gelişmesi ile birlikte dikilen giysiler vücudun şeklini almaya başlamıştı¹⁵⁵.

Şekil 4.61: Orta Çağda tunik

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Kutsal Roma İmparatoru III. Otto'yu tasvir eden 990 yılına ait bu resim pahalı kırmızı boya ile boyanmış olan ipek tunik ve altın kıymetli taşlarla süslenmiş, taç asa ve küre de otoriteyi simgelemekteydi¹⁵⁶.

¹⁵⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48 - 49

¹⁵⁶ A.g.k. s.no: 48 - 49

Süsleme amaçlı kullanılan ve zenginliğin göstergesi olan mücevherler kolay taşınmaları itibariyle para yerine de kullanılabilirdi. Kuzey Avrupa bölgesinde bulunan Baltık Denizi civarlarında yaşayan halk tarih öncesi dönemlere ait ağaçların reçinelerinden oluşmuş kehribar adı verilen taşları toplayıp Avrupa'ya ve dünyanın pek çok bölgesine satmışlardı. Altın gibi değerli madenlerin yanında bronz, demir ve bakır gibi metallerde mücevherat yapımı için kullanılmıştı. Çok sayıda İskandinav mezarlarında camdan yapılmış boncuklara da rastlanmıştır. Bu dönemde erkeklerde kadınlarda süslü broşlar, kemerler, yüzük ve küpe gibi aksesuarlar kullanılırdı¹⁵⁷.

Şekil 4.62: Mücevherler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Ortaçağ'daki önemli gelişmelerden biri de, profesyonel terziilik mesleğinin doğuşu olmuştu. Önceleri kadın işi olarak görülen terziilik sonraları daha çok erkek mesleği haline gelmişti. Ortaçağ'da farklı etnik sivilizasyonların ortaya çıktığı görülmekte idi. Moda da ilk kez renk, kumaş ve aksesuar konularında kişisel tercihlerde ön plana çıkmaya başlamış, aileleri sülaleleri simgeleyen amblemler, marka - monogramlar, motifler ve desenler kumaşlarda giysilerde ve dekorasyonda ilk kez Ortaçağ'da kullanılmaya başlanmıştır¹⁵⁸.

¹⁵⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48 - 49

¹⁵⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGE) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148 - 149

Armanın kullanılmaya başlaması 12. yüzyıla dayanmakla birlikte askerlerin savaşta kimliklerini saptamak amacı ile miğferlerinde, kalkanlarında ve kostümlerinde armalar kullanılmıştı. Ünlü ailelerin, sülalelerin kullandıkları armaları, marka ve monogramları günümüzde de moda anlayışını etkilemeye devam etmektedir¹⁵⁹.

Şekil 4.63: Orta Çağda tunik

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarioğlu

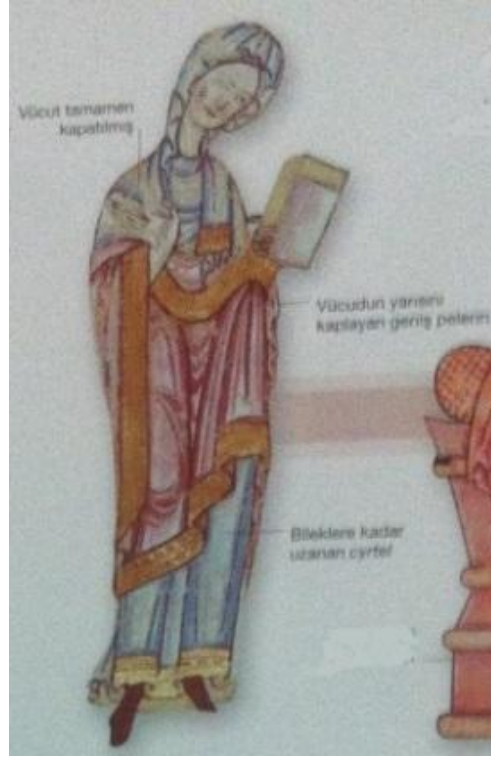
4.2.1. Erken Dönem Ortaçağ

Toplumlar yerleşik hayat düzenine geçtikçe yerel halk giysileri değişmekte farklı stiller ortaya çıkmaktaydı. Kutsal Roma İmparatorluğu ve Angolo – Sakson kiliseleri giyinme konusundaki detayları resimli el yazmalarına dahil etmişlerdi. ‘Kirtle’ (iç tunik) ve ‘mantle’ (pelerin) gibi kelimeler, Angolo – Saksonların kullandığı ‘cyrtel’ ve ‘mantel’ kelimelerinden türetilmişti. Kadınlar iç çamaşırlarının üzerine bir iç tunik ve bunların üzerinde de bir elbise giymişlerdi. Din adamlarının ve yerel halkın kıyafetleri arasında çok fark bulunmamakta ve büyük bir çoğunluğu Antik Roma esintileri taşımaktaydı¹⁶⁰.

¹⁵⁹ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148 - 149

¹⁶⁰ A.g.k. s.no: 148 - 149

Kumaş teknolojisi geliştikçe kıyafet dikiminde daha fazla kumaş kullanılmaya başlanmıştır. Çin gibi doğu ülkelerden getirilen saf ipek kumaşlar, hem kalitesi hemde görünüşünden ötürü yerel ürünleri gerisinde bırakarak çok daha yüksek fiyatlarda satılmıştı¹⁶¹.

Şekil 4.64: Angola – Sakson cyrteli pelerin ve başörtüsü

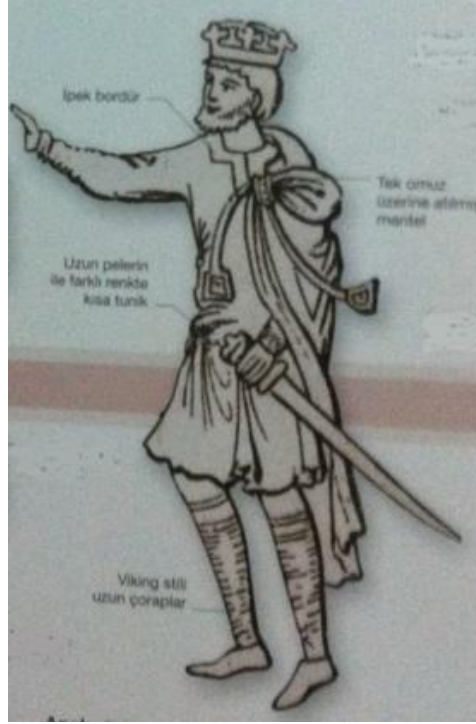
Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Ortaçağ'da erkeklerin giyim stillerini sınıf ve meslekleri belirlemeye başlamış, 13. ve 14. yy. larda erkek gardolaplarında geniş kollu serbest ve kemerli cübbelerin altına giyilen dize kadar uzanan uzun kollu tunikler kolsuz ve bol paltolar moda olmuştu. Yarım daire şeklinde kumaştan yapılan uzun pelerinler bu döneme imzasını atmıştı¹⁶².

¹⁶¹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48 - 49

¹⁶² A.g.k. s.no: 48 - 49

15. yüzyılda erkekler daha kısa cüppeler giymeye başlamışlar, cotehardy adı verilen dantelli, düşük boyun hatlı, belden ve ya kalçadan çan şeklinde açılan kostümler daha sonra yüzyılın resmi giysisi olarak kabul edilmişti¹⁶³.

Şekil 4.65: Angola – Sakson kral

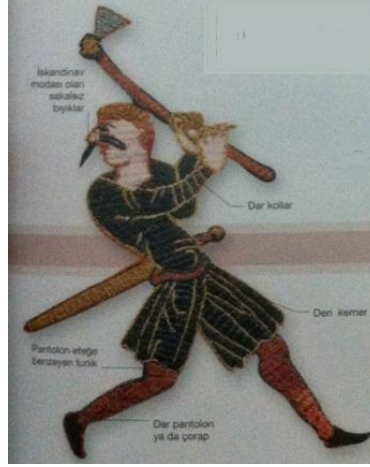
Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

İngiltere'deki Anglosakson yerleşkeler kuran halklar arasından Wessex bölgesi kontu, ipek bordürlü tuniği içerisinde Avrupa Kıtasında bulunan diğer hükümdarlara oranla daha sade giyinmişti. Ortaçağ'da yaşamış olan Barbarların giysileri başlangıçta hayvan derilerinden yapılan sade örtüler şeklinde idi ancak savaşçılar Romalılarla savaştıktan sonra Roma tuniği ve togasına hayran kalarak kendilerine uyarlayarak, temel Avrupa giyimini oluşturan, zarafet ve anlayışa ulaşmışlardı¹⁶⁴.

¹⁶³ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148 - 149

¹⁶⁴ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48 - 49

Kask kullanımından ötürü kolaylık sağlaması için kısa kesim saçlı savaşçı betimlemesinde giysiler doğal sebze boya ile boyanmış yün iplikleri ile dokunmuştu¹⁶⁵.

Şekil 4.66: İskandinav Savaşçı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Fransa'nın güneydoğusunda, Atlas Okyanusu'na kıyısı bulunan (Biskay Körfezi) ve Pireneler boyunca İspanya ile sınır oluşturan Akitanya bölgesinin dönemin kültürel hayatı üzerinde büyük etkisinden ötürü Ortaçağın en önemli ve tanınan figürlerinden biri olan Eleanor, Fransa Kralı VII. Louis ile evlenip Parise taşınmıştı. Lüks ve ihtişama alışık olan Eleanor Paris'i kasvetli ve gri bularak burayı sanat ve güzellik merkezi haline getirmek için uğraşmıştı¹⁶⁶.

Kraliçenin tarzının etkisinde kalan dönemin kadın kıyafetleri dahada süslü olmaya başlamıştı. Uzun bir elbise olan 'bliaut' kraliçe Elaanor tarafından bir takım değişiklikler geçirerek, vücuda oturan fakat kalçadan itibaren genişleyen süslü kemer ve kuşaklarla desteklenen bir kıyafet halini almıştı. Son derece pahalı kumaşların kullanıldığı bu kıyafette etek kısmı pileler ve katlar halinde ayak uçlarına doğru dökülmekteydi. Mavi, gri, şarap ve toprak renklerinin tonlarıyla boyanan ipek, pahalı metalik ipler yardımıyla süslenip dokunmaktaydı. Omuzlardan bileklere kadar inen dar kol yapısının manşetleri yerlere değmemesi için katlanmakta ya da daha kullanışlı olması açısından düğüm yapılarak kısaltılmaktaydı¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 48 - 49

¹⁶⁶ A.g.k. s.no: 48 - 49

¹⁶⁷ A.g.k. s.no: 48 - 49

1147 yılında Eleanor kocası ile birlikte yanında en kıymetli ve gösterişli kıyafetlerini de bir sandıkta toplayarak II. Haçlı seferine gitmişti. Böylece kaba ve basit bir Frenk gibi değil sofistike bir kraliçe gibi görünmüştü. 1152 yılında kocası Louis ile olan evliliğini bitirip 2 yıl sonra İngiltere kralı olacak olan Anjou Dükü Henry ile evlenmişti. Eleanor İngilterede de yine Pariste olduğu gibi sanatı, romantizmi ve şiiri tanıtarak örnek bir krallık haline getirmişti¹⁶⁸.

Ortaçağ'da keten, boyaması zor olduğundan sıradan insanlar tarafından ya doğal renginde kullanılmakta ya da beyazlatılmış halde kullanılmıştı. Koyu renkler kara koyunların postundan, diğer renkler açık renk postların boyanmasından elde edilmişti. Kahverengi, sarı ve mavi gibi renkler bitki boylarından elde edilmişti. Renkler uygulandıktan sonra sabitlenmek için 'mordan' adı verilen malzeme ile gerçekleştirilmişti. Kırmızı ve mor renkleri elde etme zahmetli ve pahalı olduğundan bu iş profesyonellere bırakılmıştı¹⁶⁹.

Şekil 4.67: Kumaş boyama

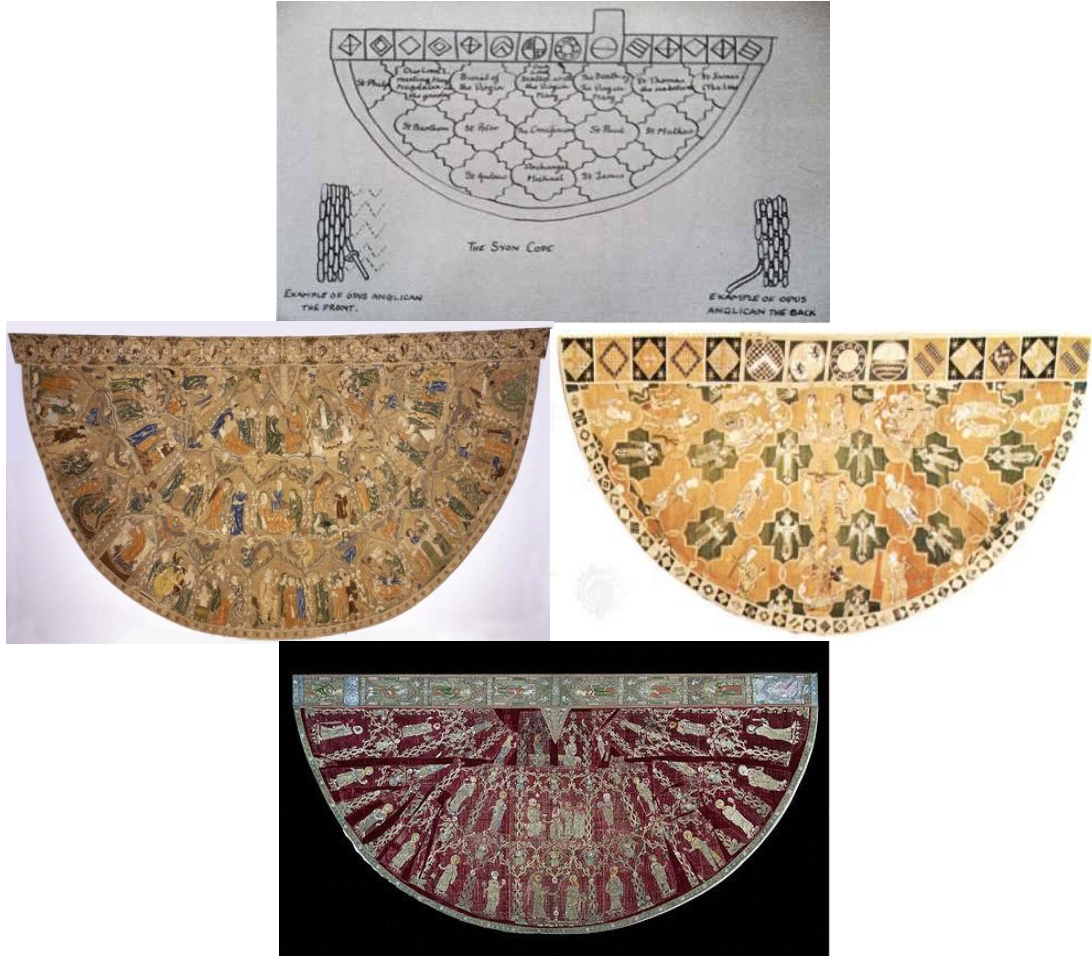
Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹⁶⁸ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 56

¹⁶⁹ A.g.k. s.no: 56

Ortaçağda giyilmiş ve hala varlığını sürdüren kıyafetler arasında son derece kaliteli piskopos taçları, papaz cübbeleri ve kilise için yapılmış olan yarın daire şeklinde kesilmiş pelerinler bulunmaktaydı. İngiliz kilisesi nakışları meşhur olmuş, ‘opus anglicanum’ olarak adlandırılmış ve tüm Avrupaya ihraç edilmişti. İngiliz işlerinin en güzel örnekleri 1300 – 1320 yılları arasında yapılmış İncil’deki hikâyeleri betimleyen ipek üzerine değerli ipler işlenmiş olan işlemelerdir¹⁷⁰.

Şekil 4.68: Kilise Kumaşları

Kaynak: <http://media-3.web.britannica.com/eb-media/21/12721-004-99677E81.jpg>(26.02.2015)

Akdeniz Havzası, Ortaçağın en gelişmiş eğitim, teknoloji ve ticaret merkezi konumunda bulunmakta, lüks eşyaların Akdeniz kıyısındaki bölgelere ve kuzey

¹⁷⁰ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 57

Avrupa'ya ihracına aracı olmaktadır. Çin'de üretilen pahalı kumaşlar, Orta Asya içinden geçen ve son derece önemli bir ticaret yolu olan İpek Yolu ile Batıya ulaşmıştı. Ortaçağ boyunca Doğu ve Batı kültürleri sürekli olarak birbirlerini etkilemiş ve sürekli olarak stillerini geliştirerek yeni tarzlar geliştirmişlerdi¹⁷¹.

Cote – hardy Ortaçağ'ın önemli kostümlerinden birini oluşturmuştu. Her iki yanı farklı olan bu elbise bordo – mavi renkte evaze etek, yerleri süpüren fitilli yün kumaş ve bedene oturan kısa kollar Sarah Thursfield tarafından yapılmıştı. Bu model modern bakış açısına göre son derece basit olmasına rağmen vücuda oturan kesimi ve dekoltesi, parlak renkler ve küçük düğmelerle bütünleşmiş hali yadırganmıştı¹⁷².

Şekil 4.69: Cote hardy

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Cote – hardy olarak isimlendirilen bu uzun elbiselerde düğmeler 14. yüzyılda kullanılmış ve kumaşa dikilmek yerine bir sicim ile sabitlenmişti. Bu teknik bu dönemde bir çok elbisede sıklıkla kullanılmıştı. Elbise üzerindeki ilikler ipek iplik kullanılarak elde yapılmaktadı. Astarsız olarak kullanılan tüm elbiselerin uç

¹⁷¹ A.g.k. s.no: 56

¹⁷² Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 62

kısımlarına ipek bordür dikilmekte idi. Düğmeler ilk olarak elbiselerin sağ tarafına dikilmekte, ilerleyen zamanlarda ise sola taşınarak dikilmiştir¹⁷³.

Ortaçağ da elbisenin yaka bölümü göbek altına kadar tek bağcık ile bağlanmış ve içte bulunan gri yün fistanı gösterecek biçimde açılmıştı. Bağcığın görünmemesi ve işlevsel olması için kuş gözleri birbirlerine yakın mesafede ve kumaşın kenarına yakın yerde açılmıştı. Fistanın uzun manşetli kol kısmında 50 adet kumaş ile kaplı düğme yer almaktaydı. Elbisenin manşetlerinin altında keten kumaşından iç gömlek giyilmekte ve keten gömleğin sayısı ve ne sıklıkta yıkanıp değiştirildiği zenginliğin göstergelerinden biri idi¹⁷⁴.

Şekil 4.70: Cote hardy ayrıntıları

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

14. yüzyılda giyim kuşam konusunda gerçekleşen en büyük değişikliklerden birisi, düz kesim ve bol kıyafetlerin dışında daha ayrıntılı kesim ve dar vücuda oturan kıyafetlere geçilmesi tarzının başlamasıyla da yaşanmıştı. İki yanı yırtmaçlı paltolar, dikkati ince bellere çekmekte düşük bel giysiler ve belde kullanılan dikişler kalçaları vurgulamıştı. Hem erkeklerde hem de kadınlarda kıyafetlerin içinde dolgu malzemesi kullanılmıştı. Giysi renklerindeki uyum değişerek zıt renklerin kullanımına dönüşmüştü¹⁷⁵.

¹⁷³ A.g.k. s.no: 62

¹⁷⁴ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 62

¹⁷⁵ A.g.k. s.no: 64

Şekil 4.71: Cote hardy

Kaynak:http://www.amidesgeants.org/images/photos_diaporama/gdhabitbourgeoise.jpg(26.02.2015)

Gelişen teknoloji ile birlikte 15.yüzyılın sonlarında soyluların giydiği kıyafetler çok daha abartılı hale gelmiş, kumaşlara çiçek ve meyve motifleri ya da geometrik desenler daha kolay ve simetrik bir şekilde işlenmeye başlamıştı. İtalyanlar bu dönemde gösterişli olan kadife kumaşı icat etmişlerdi. Daha kaliteli ve ayrıntılı dokuma tezgahları aristoklar için daha çok tafta ve damasko gibi kumaşlar ve desenli kumaşlardan daha çok elde etmelerini sağlamıştı. Yerlerde sürünen oldukça uzun elbise kuyrukları, giyen kişinin fazla miktarda kumaşa para harcayabilecek kadar zengin olduğunun göstergesiydi¹⁷⁶.

Kadınlarda erkeklerde giysilerinin üzerlerine omuz kısımları vücuda oturan oldukça bol ve bir kemer yardımı ile belde tutturulan, uzun ve geniş kol kısımlarında minik zillerle süslenmiş olan ‘houppelande’ adı verilen bir tür elbise giymişlerdi. Kadın silüeti uzun ve yüksek belli, göğüs kısmı çok dikkat çekmeyecek şekilde küçültülmüş ancak göğüsler ileride ve kalça kısmı hafif geride doğurganlığı simgeleyecek şekilde ve aynı zamanda giyilen ağır kumaşları vücutta daha rahat taşımak amacıyla hareket edilmiştir¹⁷⁷.

¹⁷⁶ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148 - 149

¹⁷⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 67

Şekil 4.72: Houppelande

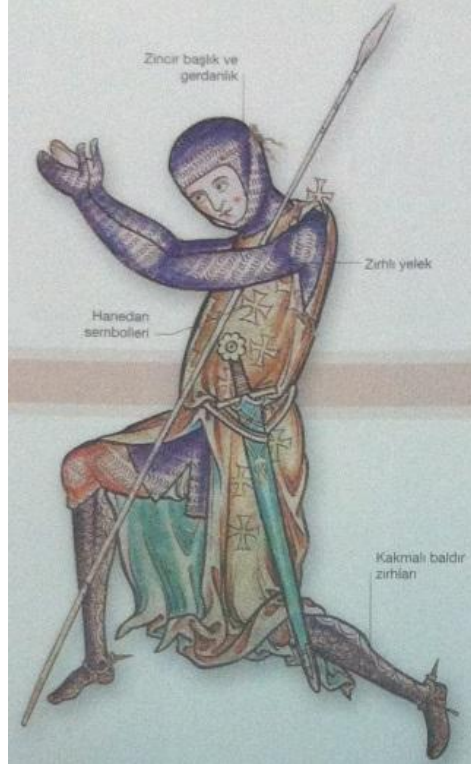
Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Ortaçağda savaşçıların kullandıkları silahlar ve zırhlar, metali işleme becerilerinin gelişmesi ile doğru orantılı olarak zaman içerisinde gelişmişti. Ortaçağ'ın başlarında erkekler balta, mızrak, ok ve yay kullanarak savaşırken, vücutlarını iç içe geçmiş metal zincirlerden oluşmuş kısa kollu zırhlarla kormuşlardı. Yaylı tüfeklerin süngülerinin bu yumuşak zırhı parçalaması üzerine 13. Yüzyılda metal plakalardan daha kalın zırhlar yapılmaya başlanmıştır. 15. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise şövalyeler tüm vücutlarını kaplayan ve kollarında haneden arması olan parlak metal zırhlar giymeye başlamışlardı¹⁷⁸.

İngiliz savaşçıları, hristiyan şövalyeler için Haçlı Seferlerinde yer almak kutsal bir görev olarak sayılmaktaydı. Resimde bulunan askerin üzerindeki kumaşta haçlıları koruyan, tapınak şövalyelerine ait haç sembolü taşıyan zırh bulunmaktadır¹⁷⁹.

¹⁷⁸ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 68

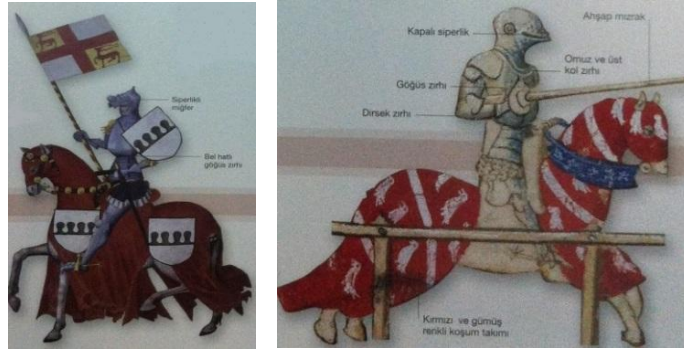
¹⁷⁹ A.g.k. s.no: 68

Şekil 4.73: İngiliz Savaşçı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Süvariler Ortaçağ turnuvalarında piyade erlerinden biraz daha farklı bir zırha ihtiyaç duymuşlardı ve bunun için, zırh plakası, hem tüm vücudu koruması hem de atın daha rahat kontrol edilebilmesi açısından hafif ve esnek tasarlanmıştı. 15. Yüzyılda Fransız zırhlılarını içlerine giydikleri kapitone ceketlerin üzerine giymekte, ve bu ceketler bağcıklar yardımıyla zırha bağlanmakta ve şövalyeler baştan aşağı zırha bürünmekteydi¹⁸⁰.

Şekil 4.74: Ortaçağ turnuva süvarisi ve Fransız zırhlısı

¹⁸⁰ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 68

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Ortaçağ'da Sarah Thursfield tarafından kapitone yelekten esinlenilerek dikilen altın yıldızlarla süslü ipek ceketin en temel özelliklerinden biri derin kol oyuntusunun kaslı savaşçı erkeklerin vücuduna oturması fakat hareketi kısıtlamamasıydı. Savaş alanlarında daha çok desensiz keten ceketler giyilmişti. Altına uzun tayt pantolon cekete içten bağlanmış, ayak tabanları ayakkabı etkisi yaratabilmek açısından deri ile kaplanmış ya da ahşap tabanlarla kullanılmıştı¹⁸¹.

Şekil 4.75: Doublet ceket ve pantolon

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Ceketin kol kısmında ipek kumaş ile kaplanmış, içi ham pamuk ile doldurulmuş 50 adet, ön kısmında ise toplamda 30 adet düğme bulunmaktaydı. Bel kısmına doğru uzanan içi ahşap ya da kemik düğmeler de ceketin daha rahat giyilmesini sağlamaktaydı. Etek yanlarında bulunan yırtmaçlar pantolonun kıyafetle birleştiği noktalarda kesişerek giyen kişinin daha rahat hareket etmesini sağlamaktaydı. Ham pamuk ve ipek üzerine kaplanan ince tabakalı astar mavi ketenden yapılmış, dikiş işleminde tüm tabakalar birbirine sabitlenmiş, düğme delikleri ise ipek ipliklerle dikilmişti. Alttaki pantolon metal ağırlıklı beş çift bağcık ile cekete bağlanmış, bağcıklar ceket içine dikilmiş ve pantolonda bulunan kuş gözünden geçirilerek iki giysi parçasını birbirine bağlamıştı¹⁸².

¹⁸¹ A.g.k. s.no: 70 - 71

¹⁸² Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 71

Şekil 4.76: Doublet ceket ve pantolon detayları

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

15. yüzyılda boyama ve dokuma tekniklerinin gelişmesiyle daha dikkat çekici giysilerin yapılması sağlanmıştı. Orta sınıfın daha çok kullandığı siyah renk bu dönemde popüler olmuş ve daha çok para harcanan bir renk haline gelmişti. Kaliteli yün kumaşlar, işlenmemiş kenarları süsleme amaçlı kullanılmasını sağlamış ve kürk kullanımı en üst seviyelere ulaşmıştı. Ayrı ayrı dikilen pantolon bacakları daha sonra birleştirilip tek parça haline getirilme işlemi günümüzdeki pantolonların temelini atmıştı. Bu dönemde keçeden yapılmış külahlar, kapüşonlar, kukuletalar, geniş kenallı hasır şapkalar, ipek ve kürk boneler gibi çok çeşitli başlık türleri ortaya çıkmıştı. Elbise kollarında da daha yaratıcı kesimler kullanılmaya başlanmıştı. Elbise uçlarındaki saçaklar, zıt ve parlak renklerden oluşan farklı kesimli yün kıyafetler giyilmişti¹⁸³.

14. yüzyılda yaşanan mini buzul çağıyla birlikte Avrupa'da sıcaklıkların aşırı düşmesiyle birlikte kürke duyulan ihtiyaç artmıştı. Ermin, samur, gelincik ve sansar gibi en lüks kürkler Rusya'dan getirtirilmişti. Daha ucuz olan koyun, yaban tavşanı, tilki ve kurt kürkleri bölgeden elde edilmekteydi. Kürklerin hanedanlıklar için özel anlamları olduğu gibi dönemin ressamlarında tablolarında bunlara önem vermekteydi¹⁸⁴.

¹⁸³ A.g.k. s.no: 72

¹⁸⁴ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 71

Şekil 4.77: Ortaçağ Dönemi Giysileri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

4.2.2. Geç Dönem Ortaçağ

Geç Dönem Orta Çağ felaketler ve zorluklar dönemi olmuştu. Bu dönemde tarım iklim değişiminden oldukça etkilenmiş ve 1315-1317 yılları arasındaki ‘Büyük Kıtlık’a neden olmuştu. Bakteriyel hastalık olan ‘veba’ iyi beslenemeyen nüfusa söndürülemeyen bir ateş gibi yayılmış ve 14. yüzyıldaki nüfusun neredeyse dörtte üçünü hatta bazı bölgelerde yarısını öldürmüştü. Büyük miktarda toprak terk edilmiş ve buradaki ürünler işlenmeden kalmıştı. Buna bağlı olarak işçi sayısında azalma sonucunda işçilerin maaşı artmış ve toprak sahipleri işçileri topraklarında çalışmaya ikna etmeye çalışmıştı. Ayrıca işçiler de daha çok kazanç hak ettiklerini savunarak isyan etmişlerdi¹⁸⁵.

Bu kriz dönemi aksine Erken Modern Çağlar’a zemin hazırlayan yaratıcı sosyal, ekonomik, ve teknolojik gelişmelere şahit olmuştu. Bu dönem Katolik kilisesinin de kendi içinde bölünmeye başladığı dönemdi. Bu bölünme döneminde Kilise üç farklı papa tarafından aynı zamanda yönetilmiş, kilise papalığının otoritesini yitirmiş ve ulusal kiliselerin oluşmasına neden olmuştu. Roma İmparatorluğunun son düşüşü Konstantinopolis’in 1453’te Osmanlı Türkleri egemenliği altına girmesiyle

¹⁸⁵http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_%C3%87a%C4%9F#Ge.C3.A7_D.C3.B6nem_Orta_.C3.87a.C4.9

olmuştur. Bu olay Avrupa'nın ekonomisi, kültürü ve dininde büyük etki yaratmıştı. Veba salgınının neden olduğu politik ve sosyal krizler batıda Ortaçağ modasının gelişimi üzerinde derin etkiler yaratmıştı. Bu kriz dönemine tepki olarak insanlar, çok süslü ve görkemli bir şekilde giyinmeye başlamışlardı. Ortaçağ'ın sonlarına doğru daha mütevazı kıyafetler kadın modasına geri dönmüş, kostümlerde boyun hattı yükselmiş ve kollar dirsek hizasına çıkmıştı¹⁸⁶.

4.3. Roman Sanatı

1066 yılında Normanlar'ın İngiltere'yi fethetmesiyle başlayan Romanesk sanat akımı, İngiltere'de Norman üslubu, Avrupa'da ise Roman üslubu ya da Romanesk olarak adlandırılmıştı¹⁸⁷.

Kilise ve katedraller, şatolar ve saraylar, heykeller, resimler, vitraylar, minyatürler, Hıristiyan dini yöneticilerin soylular ve rahipler sınıfının önerilerinin propagandalarının yapıldığının simgeleri idi. Bütün bu eserler topluluğu Hıristiyan ikonografisini meydana getirmiş ve Ortaçağ'ın büyük Roman ve Gotik üsluplarını yaratmıştı. Bu çağ eserlerinin soyuta yönelik biçim, renk ve çizgi estetiğini doğurmuş sanatçılar, önceden saptanmış, sınırları çizilmiş olayları hikaye gibi anlatmakta eserlerdeki dramatik biçim düzenleri, çekici renkler ve biçimler ile anlatılan olayın etkisini de güçlendirmişlerdi¹⁸⁸.

9.yy.dan başlayarak 12. yy. boyunca Avrupa'da devam eden Roman Sanatı; daha çok mimarlık ve heykel alanında eserler vermişti. İnanç ve bilgiyi kiliseyle birleştirmeye çalışan düşünce sistemi olan skolastik felsefe Orta Çağ boyunca Avrupa'ya hakim olmuştu. Sanat bu dönemde; dinin yayılmasına hizmet etmiş ve kilisenin önemini halk üzerinde arttırmıştı. İmparatorlar, soylular ve din adamları kendi üstünlüklerini kanıtlamak adına bir sanat yarışı içine girmişler ve daha çok

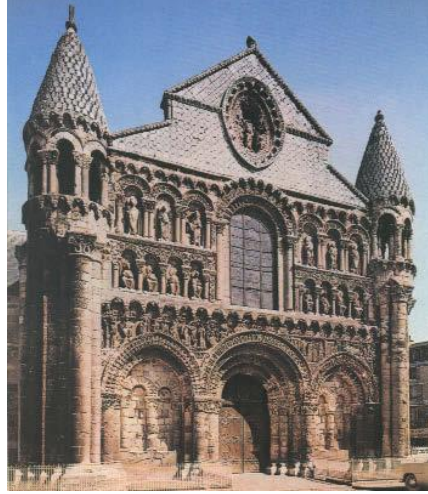
---

¹⁸⁶ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Aysel, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 148 - 149

¹⁸⁷ http://tr.wikipedia.org/wiki/Romanesk_sanat

¹⁸⁸ <https://dtgultekin.wordpress.com/2008/02/27/orta-cag-sanati/>

mimarlık alanında yoğun bir çaba gösterilerek anıtsal kiliseler, manastırlar ve katedral adı verilen büyük din merkezleri inşa edilmişlerdi¹⁸⁹.

Şekil 4.78: Notre Dame La Grande, ön cephe, Fransa

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / Erkan ÖLMEZ - Sevinç UYSAL - Nursen CEYLAN YILMAZ

Roman mimarisi yapılarında, eski dönem bazilikal haç planı esas alınmış, bu haçın bir kolunun uzatılması ile dini törenlerin yapılmasına uygun salonlar ortaya çıkarılmıştı. Kilise içlerinde koronun yer aldığı bölümün altına, bu dönemde ölmüş önemli kişilerin mezarlarının bulunduğu ve kiliseye ait değerli eşyaların saklandığı kripta adı verilen bir bölüm de bu plana dahil edilmişti. Mimaride taş duvarları zayıflatmamak için pencereler küçük açılmış, bu nedenle yapıların içi az ışık almıştı. Yapıların içinde ve dışında yuvarlak kemerler kullanılmış, cephede yer alan yuvarlak kemerli girişler, içeri doğru küçük basamaklarla derinleştirilmiş ve genellikle cephenin iki yanında yuvarlak çan kuleleri yer almıştı¹⁹⁰.

Süslemeye pek önem verilmemiş, özellikle heykeller kullanılmamıştı, çünkü çok kısa bir zaman önce putperestlikten dönülmüş ve heykeller de puperestliği çağrıştırdığından mimariye bağlı olarak kullanılmaktan kaçınılmıştı. Heykelle süslenme daha sonraları Fransa'da başlamış, Avrupa'nın kuzeyindeki ülkelerde

¹⁸⁹ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 77 - 78

¹⁹⁰ A.g.k. s.no: 78

süslemeye sadelik görülürken, güneydeki ülkelerde daha zengin çalışmalar gerçekleştirilmiştir¹⁹¹.

Piza Katedrali, 12.yy.da tamamlanan Roman mimarisinin İtalya'daki örneklerinden biri olmuştur. Beş nefli bazilikal planlı kilise, beyaz ve yeşil mermerle kaplanmış, dış duvarlarda yer alan pencere, kemer ve sütun dizileri ile canlılık kazanan yapı cephesi yukarı doğru gittikçe daraltılmıştır. Yuvarlak planlı vaftizhane yapısı ve eğri çan kulesi inşaa edilmiştir. 14.yy.da tamamlanan kulenin eğriliği zemindeki çökme nedeni ile meydana gelmiştir¹⁹².

Şekil 4.79: Piza Katedrali, vaftizhanesi ve çan kulesi, İtalya

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Roman döneminde heykellerde ve resimlerde Doğu Sanatından etkilendiği görülmüştür. Heykeller ve resimler esasen süsleme amacıyla değil, Kutsal Kitap'ta yazılan olayları kabaca tasvir etmek için kullanılmıştır. Heykeltçiler ve ressamlar eserlerinde estetiğe pek önem vermemiş, basite indirgeyerek kolayca kaçarak resmetmişlerdir. Bununla beraber çalışmalarda kullanılan renkler de önemini yitirmiş, sanatçılar istedikleri renkleri uymasa bile diledikleri yerlerde kullanmışlardır. Bu akım 12. yüzyılın sonu kadar bile yaşayamamış ve gotik döneme geçilmiştir¹⁹³.

4.4. Gotik Sanat

12. yy. ortalarında Fransa'da ortaya çıkmış bu sanat akımı Roman döneminde siyasal ve ekonomik gücü elinde bulunduran manastırların ve kiliselerin baskıcı tutumlarından kurtulma çabası nedeniyle dönemin sanatına da yansımıştır. Kentlerin

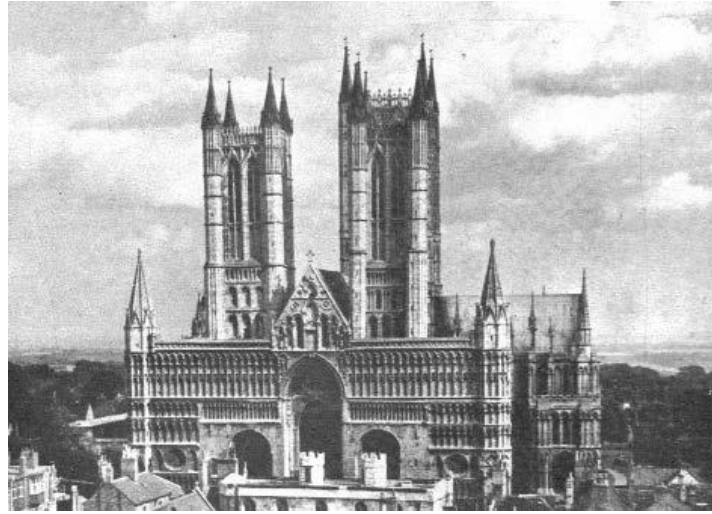
¹⁹¹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Romanesk_sanat

¹⁹² Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 77 - 78

¹⁹³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Romanesk_sanat

gelişmesi ve yeni sosyal sınıfların ortaya çıkması ile büyük din merkezlerinin, dini eğitim veren ve din adamı yetiştiren kurumların yani katedrallerin yapılması yaygınlaşmıştı. Katedral; bir kentin dini otoritesini, teknik gücünü, kültürünü ve zenginliğini yansıtan bu dönemde en önemli simgesi haline gelmişti¹⁹⁴.

Gotik dönem mimarisi Roman dönemi kilise ve katedrallerin Latin haçı planlarına benzetilmiş ancak iç ve dış mimaride yenilikler yapılmıştı. Roman mimarisinde yapıya egemen olan kalın duvarlar yerine; payeler, kemerler ve payanda kemerlerinin kullanıldığı yapı iskeleti, Roman kiliselerindeki ağır görünüm kaybetmek, yapılarda açık ve hafif bir görünüme kavuşturma amacı güderek gotik dönemde yükselmişti. Gotik kiliselerde paye ve kemerlerin aralarındaki boşluklarda ve ana kapı üzerinde yer alan büyük bir gül pencere ve renkli camlarla yapılan vitray resimlerle kaplanmış, böylece kiliselerin içi aydınlık bir görünüme kavuşmuştu¹⁹⁵.

Şekil 4.80: Vitray pencere, Chartres Katedrali, Fransa

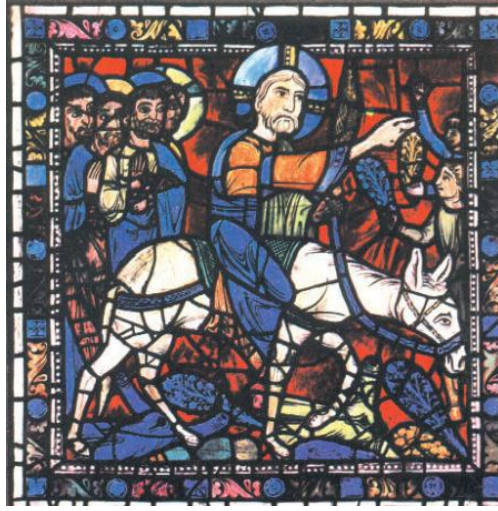
Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Kilisenin cephesinde dinsel konulu heykeller yer almış, bu heykeller Roman dönemine göre daha gerçekçi ve doğaya yakın bir anlatımla işlenmişti. Roman döneminde mimariye bağlı olarak yapılan heykeller, Gotik katedrallerin çan kuleleri, dini inancın mimarideki simgesini temsil edecek biçimde sivri kemerlerle yukarıya

¹⁹⁴ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 80

¹⁹⁵ A.g.k. s.no: 80 - 81

yükselen ve gittikçe incelen; bazen de tüm cepheyi kaplayan tek bir kule halinde inşaa edilmişti¹⁹⁶.

Şekil 4.81: Vitray pencere, Chartres Katedrali, Fransa

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Gotik mimaride görülen sivri, dikey etki, yüksek tavanlar, sivri kemeler, aşırı incelik sanatın durağan biçimlerden sıyrılarak etkilerini giyime de yansıtmıştı. Bu dönemde giysilerde değişen renkler, kumaşlar, zevkli ayrıntılar gotik dönemi çağrıştıran ince uzun insan figürleri oluşmuştu. 14. yüzyılın büyük ve zengin tüccar aileleri, ticaret etkinliklerine ek olarak dokuma sanatıyla da ilgilenmişlerdi. Konuya hakim sanatçı ve ustalar büyük hayali zevkleriyle yeni kumaşlar ve doğulu çizgilerde desenler tasarlamışlardı. Tasarlanan bu kumaşlar Araplar tarafından Sicilya'ya götürülmüş ve bu desenler özenle işlenip daha da zarif bir hale getirilerek yaygınlaştırılmıştı. Bu dönemde kumaşlar arasında en çok kullanılan Cenova'da üretilen kadife kumaş olmuştu¹⁹⁷.

At saçından yapılan sivri burunlu tabanlıklar, elbise kollarında mimaride olduğu gibi görülen motifler, desenler yer almaktaydı. Kadın giysilerinde üst üste giyilen giysilerde, uzun kollarda ve astarlarda daha belirgin olacak şekilde renklerin ve kumaşların karşıtlığı kullanılmıştı. Geniş dökümlü üst giysisi palto ve

¹⁹⁶ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 81

¹⁹⁷ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 161

pelerinlerde mor, kestane rengi, kobalt mavisi ve kırmızı gibi en çok kullanılan çarpıcı renklerde ipek ve kadife kumaşlar kullanılmıştı. Zaman ilerledikçe giysilerde zerafet daha da zenginleşmişti. Florentina tekstil işçileri doğudan satın aldıkları zevkli ve çok renkli saf ham ipeği kendilerine özgü teknikleriyle işleyip dış ülkelere satmışlardı¹⁹⁸.

Fransa'da erkek ve kadın ceketlerinin yakaları ve mantolarının kenarları beyaz ve gri renk tonlarında olan sincap kürkleri ile süslenmişti. Kadınlar giysilerinde derin dekolterleri tercih etmiş, kadınlara eşlik eden erkeklerce taşınan uzun yerleri süpüren etekler giymişlerdi. Erkekler dik yakalı, önden dize kadar düğmeli, iç kısmı astarlı ve yere kadar uzun olan 'houppelande' adı verilen elbiseler giymişlerdi. Parlak renklerden yapılan arka etek kısmı uzun olan bu elbisenin iç astarı zıt renkli kumaşlardan yapılmıştı. Kadınlar yuvarlak ve kürk geçirilmiş bir yakası olan, dirseğin biraz yukarisına geçirilmiş omuz atkıları bulunan ve sağ yanına kocasının, sol yanınada kadının aile armalarını taşıyan aynı zamanda rütbelerinde belirten kot-hardy giymişlerdi¹⁹⁹.

Şekil 4.82: Gotik dönem cote hardy, Fransa

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

¹⁹⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 161 - 162

¹⁹⁹ A.g.k. s.no: 161 - 162

4.3 Yeniçağda Moda

Yeni Çağ, veya Erken Çağdaş Dönem, tarih çağlarının üçüncü sırasında yer almakta ve bu dönemin başlangıç ve bitiş tarihi kesin olmamakla beraber, birçok tarihçi bu devrin 1450 lerde başlayıp, Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi sırasında bittiği konusunda uzlaşmıştır. Ortaçağın hemen ardından feodalite rejimi yıkıldı, yerine merkezî krallıklar geldi. 19. yy ve 20. yy'de yaşayacak imparatorlukların temeli bu şekilde atılmış oldu. Rönesans başladı ve bu akımın sonucu olarak, Avrupa'da bilimsel ilerlemeler kaydedildi. Matbaa gibi Avrupa'da olmayan makineler Avrupa'ya getirildi. Bu gelişmeler, daha sonra Sanayi Devrimi'ni izleyeceti. Bu dönemde sömürgeciliğin temeli olacak olan coğrafi keşifler başlamış, Amerika Kıtası, Hindistan ve Okyanusya kolonileştirilmeye başlamıştı. Din savaşlarının yaşanmasıyla katolik Kilisesi'nin gücü azalarak protestanlık doğdu. Bu din savaşları: Fransız Din Savaşları ve Otuz Yıl Savaşları idi. Hümanizm akımı doğdu. Avrupa'nın siyasi yapısını fazlasıyla değiştirecek olan büyük savaşlar yaşandı²⁰⁰.

Yeniçağın başlamasına neden olan Rönesans ve Reform hareketleri, bilim, sanat ve dinde önemli gelişmelere neden olması modayı da etkilemişti. Gotik dönemin izleri tablolarda görülürken, klasik – antik dönemin bir yenilenme biçimi olarak ortaya çıkmıştı. Bu dönemin önemli sanatçıları Greko – Romen sanatından esinlenerek dönemin en güzel çıplaklarını resimlerinde ve heykellerinde yansıtmışlardı. İnsan vücudunun doğal hareketlerini öğrenip tablolarında en iyi şekilde yansıtabilmek amacıyla anatomi bilgisi öğrenmişlerdi. İnsan vücudunun incelenmesi, insan tabiatının ortaya çıkartılması sonucunda giysilerde kuralcılıktan kurtulmuş oldu²⁰¹.

---

²⁰⁰ http://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_%C3%87a%C4%9F

²⁰¹ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 169

Yeniçağın başlarında bir çok Avrupa ülkesi hala Ortaçağın karanlığında yaşarken, İtalya en büyük sanatsal ve kültürel görkemini sürdürmekteydi. Bu dönemde sanatçıların korunması olumlu sonuçlar vermiş, kitaplar basılmış, ve yaygın olarak dağıtılmaya düşünceler aktarılmaya başlanmıştı. Birçok yeni eşya ve tekstil ürünüde bu sırada yaratılmış oldu. Kadın giysilerinde yüksel bel çizgisi ile belirginleşmiş, kısa, dolgun korsajları geniş eteklerle tamamlamışlardı. Eski tanrıların belirgin boyun uzunluğundan esinlenilerek dekolte biraz daha derinleşti. Mineli altın yaprak ve çiçeklerle ya da tavuskuşu tüyleri ile bezenmiş taçlarla saçlarını süslemişlerdi. Ayakkabılar, sivri burunlu, kadife, saten ya da yumuşak deriden yapılmıştı²⁰².

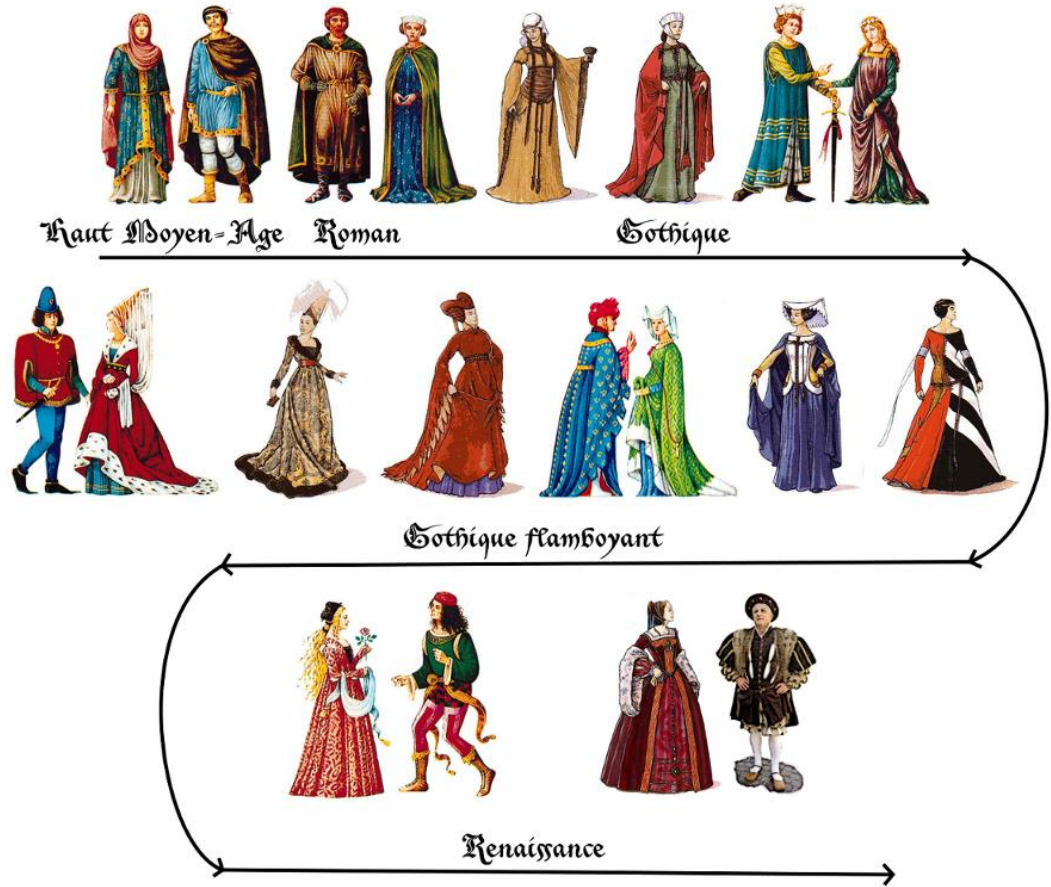

Şekil 4.83: Yeniçağ da Giyim

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

²⁰² Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 169

15 yüzyıl boyunca giyim Avrupa’da çeşitli ve bir okadar da pahalıydı. En özgün moda dahi bir ülkeden başka bir ülkeye etkileşim yoluyla hızla aktarılmıştı. Kadınlar ve erkekler giysilerini yakalarında ya da kollarında kullandıkları kürklerle süslemişlerdi. Bu dönemde tafta da yeni kullanılmış bir kumaş türü idi. Erkek giysilerinde çoğunlukla zariflik ve canlı renkler söz konusuydu. Rönesansın büyük şenlik ve balolarında en parlıtlı, renkli beğenilen giysileri ünlü sanatçıların desenleri ile gerçekleşmişti. Bu ünlü sanatçılar tiyatro için giysiler yasarlamış, dönemin hikayelerini, trajedilerini sunmak için modeller hazırlamışlardı²⁰³.

Şekil 4.84: Roman Dönemden Rönesansa geçiş evresi

Kaynak:[http://i.ebayimg.com/00/s/NDIxWDI4Mw==/\\$KGrHqZ,!IYE65O!-oMUBO-dZgMO0g~~60_35.JPG\(3.03.2015\)](http://i.ebayimg.com/00/s/NDIxWDI4Mw==/$KGrHqZ,!IYE65O!-oMUBO-dZgMO0g~~60_35.JPG(3.03.2015))

²⁰³ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 170

5. RÖNESANS

XV. yüzyılda İtalya'da doğmuş ve XVI. Yüzyılda tüm Avrupa'yı etkisi altına alan ve yeniden doğuş anlamına gelen kültür ve sanatta yenilenme hareketidir. Yeniden doğuş rönesans sanatçılarının Ortaçağın gölgede kaldığını düşündükleri Antikçağ sanatının, Yunan ve Roma kültürlerinin saygın ve güzel yanlarının yeniden canlanmasını sağlamışlardır. Ortaçağ Avrupasının siyasi düzenine egemen olan kilise gücünü kaybetmiş ve buna bağlı olarak sanat, dinsel etkiden kurtulmuştu²⁰⁴.

Avrupa'da ticaretin gelişmesi ile kültür ve sanat etkinliklerini destekleyen, bilim adamları ve sanatçıları koruyan varlıklı ailelerin ortaya çıkması, Yunan ve Roma'ya ait edebiyat, felsefe, bilim ve sanat eserlerinin incelenmesi ve bunların akedemilerde okutulması, İstanbul'un Türkler tarafından alınması ile burada yaşayan ve Yunan kültürünü yakından tanıyan sanatçıların, bilim adamlarının İtalya'ya göç etmeleri, matbaanın bulunması ile yeni düşüncelerin daha kolay yayılma olanağı bulması ve coğrafi keşifler sonucunda, değişik kültürlerin tanınması ve ticaretin gelişmesi, insanın kendi doğasını tanımaya, kendi hakkına sahip çıkmasına yol açan hümanist düşüncenin yaygınlaşması rönesansı hazırlayan nedenlerdi. Rönesans; Floransa, Venedik, İngiltere, Portekiz, Hollanda gibi küçük kent devletlerinde ya da metropollerde doğmuştu²⁰⁵.

15.yy.ın ortalarına doğru sanat dinin etkisinden kurtulmaya başlamış ve doğaya dönüşle realizm ön plana geçmişti. Antik çağın özgür insan tipi örnek alınmış, sanatçı kişiliği önem kazanmıştı. Rönesans sanatçısı eserlerine kendi sanat görüşlerini de katarak, Orta Çağın katı kural ve şekilciliğinden uzaklaşmak için, araştırma ve gözlem yapmış sanata; bütünlük, denge, uyum, ışık-gölge, perspektif gibi bilimsel kurallarla yaklaşmıştı²⁰⁶.

---

²⁰⁴ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi 1986 yılı 24. Cilt İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş adına Hürrem FİLA s.no : 9938 – 9941

²⁰⁵ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite
http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 77

²⁰⁶ A.g.k. S.No: 77

Rönesans Kültür ve Sanat, ekonomi, politika, din, bilim, teknik gibi çeşitli olaylar gibi toplumsal bir etkinlikti ve de evrenseldi. Bütün dünyada gerçekleşen evrensel olaylar gibi, Rönesans kültür ve sanatı da tarihsel gelişme sürecine uygun bir şekilde bir takım gerçeklerin etkisi altında doğmuş, gelişmiş, olayları etkilemiş ve gelişimini sürdürdükten sonra değişerek yerini bir kültür ve sanat olayına bırakmıştı²⁰⁷.

Burckhardt Rönesans Nedir? Sorusuna, İnsanın bulunmasıdır cevabını vermiştir. Bu cevap kuşkusuz, bu çağın en büyük gerçeği olan insan aklının üstünlüğü, yani Antik Yunan'dan sonra unutulmuş insanın evrende bir mikrokozmos ve canlılar merdiveninin en üst katı olduğu gerçeğinin yeniden anlaşıldığını ortaya koymaktadır. Rönesans'la Ortaçağ süresince sınırlandırılan insan aklı özgürlüğe kavuşmuştur. Giderek insanın bireysel ve toplumsal bilinci uyanmış Hümanizma doğmuştur. Sanat da, insan aklının yol göstericiliğinin ışığı altında, hümanist düşüncenin önderliğinde gelişmiştir.

(Burckardt, 1974: 109)

Ekonomi ve toplumsal gelişmelerde 15.yüzyılda kent halkından soylular ve burjuva sınıfı arasında menfaate dayanan karşılıklı alışveriş sonucu kilisenin de gelir kaynakları artmıştı. Papalık devleti, XII. Johannes'in ölümünde, zengin bir kasaya ve büyük gelir kaynaklarına sahip olmuştu. Yılda 8-10 bin arasında çocuk okuma - yazma öğrenmiş, hastanelerin yatak sayısı 1000'i bulmuştu. Bir yandan Ortaçağ'ın feodal düzenini sürdürmek isteyen soylular (prensler, papalar) diğer yandan büyük bir sermaye birikimine sahip olan kent soyluları İtalya'da kültür ve sanat alanlarına büyük yatırımlar yaparak ülkeyi kalkındırmışlardı. Ekonomik olanaklar nedeniyle kültür ve sanat alanında büyük gelişmeler olmuş, Medici'ler, 1434-1471 yılları arasında kamu binalarına harcanmak üzere 633 bin altın gulden hediye etmişlerdi. 1422 yılında Ceratini tarafından yazılan bir yazıda, Floransa'da yeni papaz etrafında 72 sarraf dükkânının sıralandığı, tedavülde 2 milyon altın guldenin dolaştığı belirtilmekte, altın sırma sanatından, ipek işlemeli kumaşlardan, toprak altından çıkarılan eski ve Filippo Brunelleschi gibi sanatçılardan söz edilmekte idi²⁰⁸.

²⁰⁷ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No:109

²⁰⁸ A.g.k. S.No: 109

Ticaret ve endüstrinin gelişmesi, sermaye biriminin belli bir zümrede toplanmasıyla çelişkili olarak İtalyan halkının büyük çoğunluğunu oluşturan köylüler eski yoksulluğunu sürdürmüştü. Bu dönemin sanatçıları Dante, Petrarca ve Bocaccio bu toplumsal, politik, ekonomik çelişmeleri ve tabakalaşmaları eserleriyle eleştirmişlerdi. İtalyan halkını toplumsal ve politik yönden bilinçlendiren ilk öncüler olmuşlardı. Soylu ve yöneticilerin mal ve mülk düşkünlüklerini, kendi otorite ve yaşamlarını sürdürebilmek için fakir halkı nasıl sömürdüklerini açıklamışlardı. Bu durumda toplumda soylular, kent soyluları ve köylü halk olmak üzere üç tabaka oluşmuştu²⁰⁹.

Şekil 5.1: Dante Alighieri

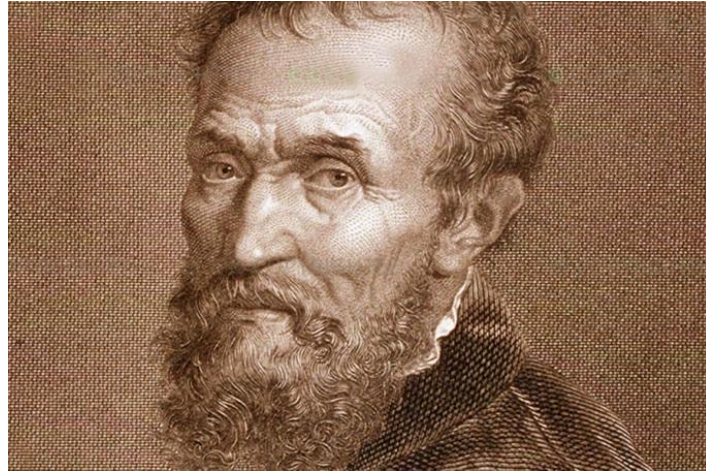
Kaynak: <http://mexico.cnn.com/media/2013/01/16/dante-alighieri.jpg> (03.03.2015)

13-14 ve 15.yüzyıllarda Floransa, Milano, Venedik ve Padua'nın soylu yöneticileri paralı askerler besleyen derebeyleri olarak, büyük şehir devletlerinin emrine girmiş, devlet kurmuş çetecilerdi ve köylüler onların her dediğini yapmak zorundaydı. Soyluların en büyük işi ise av gibi eğlence kültürüydü. Vergiler ise çok ağırdı. Diğer yandan hükümdarlar ve papalar bilgin ve ressamalara aylıklar bağlayarak onları saraylarında çalıştırmaktaydı. 1385'de Milano tiranı 300 bin altın gulden harcayarak su kemerleri ve bütün manastırların en görkemlisi olan Pavia'daki Certosa Manastırı ile kitaplığını ve bütün Hıristiyan dünyasının en üstün kilisesi olan Milano Katedrali'ni yaptırmıştı²¹⁰.

²⁰⁹ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No:109

²¹⁰ A.g.k. S.No: 109 - 110

Din ve Sanat alanında, Ortaçağ'ın devamı olarak, kilise devleti kutsal olan dinsel gücü fiziksel güce üstün kılıyordu. Ancak kilisenin tüm otoritesine karşın, İtalya Avrupa'nın kutsal, evrensel din ve devlet ilişkilerini ilk kez birbirinden ayırmıştı. Papalar güçlerini büyük, görkemli eserlerle sembolize etmek istemeleriyle de sanat ve sanatçının korunması olayında büyük rol oynamışlardı. Alessandra Borgia'dan sonra papa seçilen II. Julius, bir yandan ordulara komutanlık ederken bir yandan da ünlü bütün ozan ve bilim adamlarını yanına toplamıştı. San Pietro Kilisesi'ni yeniden ve pek görkemli olarak yaptırmak için Bramante, Raffaello ve Michelangelo gibi çağın bütün ünlü mimar, heykeltıraş ve ressamlarını çağırmıştı²¹¹.

Şekil 5.2: Michelangeli di Lodovico Buonarroti Simoni

Kaynak: http://haber.sol.org.tr/sites/default/files/michelangelo_1.jpg (03.03.2015)

Bu çağlarda İtalya ayrı ayrı kentlerin yönetiminde, dükalık, kontluk, Krallık ya da Cumhuriyet ile yönetilmekteydi. Kuzeyde, Cenova ve Venedik Cumhuriyetleri, Mantova Ferrara Dükkalıkları, güney İtalya'da Floransa Cumhuriyeti ile Napoli Krallığı ve Pisa, Perugia, Siena ve Roma'yı içine alan Papalık Devleti en önemli devletleriydi. Şehir devletlerinin yönetimlerindeki ayrı tutumları, ülkede bir birliğin doğmasını engellemekte idi. Kişisel çıkarlar uğruna yapılan çeşitli entrikalar, otorite zayıflığı gerek iç gerekse dış politikada dengesizlikler doğurmaktaydı. Dante, bu politik dengesizlikleri ve doğduğu Floransa şehrindeki parti kavgalarını açıklıkça eleştirmişti²¹².

²¹¹ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 165

²¹² A.g.k. S.No: 165

Ortaçağ döneminin insanı ırk, kavim, lonca gibi herhangi bir toplum biçimi içinde varlığını sürdürmekteydi. Kutsal, evrensel bir din duygusu ve düşüncesinden doğan düşünce de kişi, insan olarak özerkliğinin bilincini tanımıyordu. Ortaçağda insan ve toplum bir din toplumunun içinde varlığını sürdürmekte idi. İtalya’da daha 13.yüzyılda devlet ve din işlerinin birbirinden ayrılması, yeni bir politik yapının kurulmasını sağlamış, din ile dünya işlerinin ayrı bir gözle, objektif bir şekilde yorumlanması İtalya’da aynı zamanda bir toplum bilincini doğurmuştu. Bu gerçek aynı zamanda insanı, kişiyi, dünyadaki gerçek varlığının bilincine sahip kılmıştı. Artık kişi, insan aklını kullanma özgürlüğünü elde etmiş, dünyadaki yerinin ne olduğunu sorabilir hale gelmiş ve cevabını da verebilecek düşünce özgürlüğüne sahip olmuştu. 13.yüzyıldan önce de tek tük kişilikler belirmiş ve ortaçağın kalıpları kırılmak istenmişti. Ne var ki, Rönesans İtalya’ında bu olanak tam olarak sağlanmış oldu. Eserlerini kişiliklerini arayan ve bulan ilk büyük hümanistler olan Petrarca, Dante ve Boccaccio bu kişisel bilince sahip ilk büyük hümanistler olarak kültür ve sanat tarihine geçmişlerdi. Kişisel bilincin doğması, hükümdarlık rejimini de zorlamıştı. Bu sadece tiranların kuvvetlerini arttırmalarını değil aynı zamanda zorba yönetim ve zulme karşı halkın da birleşerek toplum bilincine sahip olması gerçeğini doğurmuştu. Soylu yöneticiler, papalar ve tiranlar kuvvetlerini sürdürebilmek için aynı zamanda üstün bir kültüre, düşünce gücüne sahip olmak zorunluluğunu da duymuşlardı. Bu da, İtalya’da hümanizma hareketleriyle birlikte çok yönlü bir kültür ve sanat ortamının doğmasına yol açan en büyük unsurlardan olmuştu²¹³.

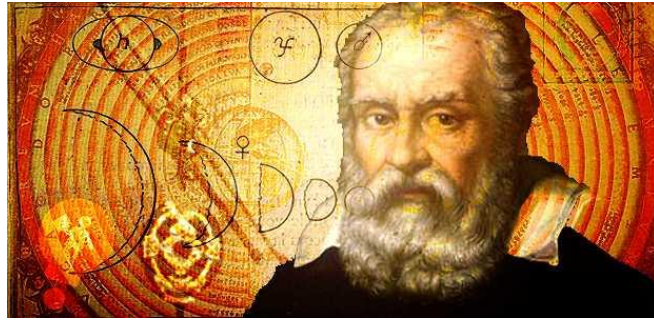
Eski, ortaçağ dünya anlayışı Aristo, Ptolemeos ve İncil’den alınan bazı doğma kurallarına dayanıyordu. Dünya evrenin merkeziydi ve durağandı, Güneş ve yıldızlar dünyanın etrafında dönüyor, insanın ve yaşanan dünyanın evrensel gerçek içinde önemi yoktu. Her şey öteki dünya için yapıyordu. Dogmaların öğretisi dışında insanın kendini ve içinde yaşadığı dünyayı tanıması ve araştırması kesinlikle yasaktır. Oysa Rönesans kültürü bu dogmatik ortaçağ geleneğini yıkmış ve insana kendi kişisel ve evrensel varlık bilincini tanıtmıştı. Böylece Rönesans çağında doğa bilimlerinin kapıları da açılmış oldu. İnsanlar yüzyıllarca uyutulmuşluğun, şartlandırılmışlığın acısını büyük bir öğrenme açlığıyla doyurmak istemişti²¹⁴.

---

²¹³ İtalya’da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 165

²¹⁴ A.g.k. S.No: 165

Bu yüzyılda, Dünya dönmez, Güneş ve yıldızlar onun etrafında dönerler düşüncesi, 15.yüzyılda Cusonus (1401-1464) ile değişmişti. Cusonus o güne dek evrenin merkezi sayılan dünyanın, merkez olmadığı gibi, durağanda olmadığını saptamıştı. 16. Yüzyılda ise Copernicus (1473-1543), tüm ortaçağ dogmalarını yıkararak yeni bir gezegenler folkloru kurmuş ve bu kurala göre dünya, Aristo ve Ptolemeus ile İncil’de öğretildiği üzere artık evrenin merkezi değil ve dünya da içinde olmak üzere bütün gezegenler güneş etrafında dönmekteydi. 16. Yüzyılda, Giordano Bruno, Kepler, Galileo Galilei ve Francis Bacon, Copernicus’un felsefe, fizik, matematik bilimleriyle astronomi alanlarına yeni görüşler kazandırmışlardı. Bu bilim adamlarının ileri sürdükleri yeni gerçekler, dinsel otoritelerde büyük koğuşturmalara uğramış, kimi engizisyona verilmiş, kimi yakılmış, kimi de düşüncelerini inkâra zorlanmıştı. Ancak onların getirdikleri yeni evrensel gerçekler, gözlem ve deney metodunun ilk defa Rönesans çağında kullanılıp kökleşmesini sağlamış ve bugünün biliminin de temelini atmıştı. Bu yeni gerçek insansal kanunlarla, doğasal kanunların da birbirine eş oldukları gerçeğini doğurmuştu. Tıp biliminde de insan vücudunun incelenmesiyle birtakım yeni insansal doğasal gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlamıştı. Kimya bilimi henüz yoktu. Doktor ve bilim adamı Paracelsus, insanın varolması konusunda birtakım araştırmalar yapmış ve hücrenin yaratılmasında bazı sonuçlara da varmıştı, ancak bu araştırma ve buluşlar kimyasal formüllerle değil Simya denilen ve hayale dayanan bazı verilere göre yapılmaktaydı. Simya ile de olsa gözlem ve deney metotları 15. Yüzyıldan başlayarak gelişmişti. Bu yüzyıllarda gelişen matematik bilimi de insan evreninin tanınmasında büyük faydalar sağlamıştı. Pusulanın bulunmasıyla Hindistan deniz yolu ve Amerika gibi yeni dünya coğrafya ve kozmağrafya bilimlerinin de gelişmesine katkıda bulundu²¹⁵.

Şekil 5.3: Galileo Galilei

Kaynak: <http://esitybi.com/wp-content/uploads/2015/02/Galileo.jpeg> (03.03.2015)

²¹⁵ İtalya’da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 107

13. Yüzyıldan başlayarak, daha sistemli bilgiler edinebilmek için İtalya'nın birçok şehirlerinde üniversiteler kurmuş, Pisa, Roma, Floransa, Sapienzo, Venedik üniversiteleri bunların en ünlüleri arasında yer almıştı. Başlangıçta bu üniversitelerde sadece din ve dünya hukuku ile tıp kürsüleri bulmaktaydı. Sonraları güzel söz söyleme, filoloji, felsefe, astronomi kürsüleri de eklendi. Bu kürsülerde ders veren hümanistler çağın ilgi duyduğu bilimlere göre ücret almışlardı. Hukukçulara devletin hak ve hukuk işlerinde danışman olarak da başvuruluyor ve yüksek ücret ödeniyordu. Profesörler, filozoflar, jeologlar, ozanlar ve ressamalar en yüksek ücreti buralarda aldıkları için genellikle hükümdar saraylarında çalışmayı yeğliyorlardı. Soylular ve kent soylular sanatçıları desteklemiş Rönesans kültür ve sanatının gelişmesine büyük çapta yardımcı olmuşlardı²¹⁶.

Antik kültür ve sanatı, plastik sanatlarla daha çabuk ve kolaylıkla kaynaşmış, plastik sanatlarla uğraşanlar hem eski eserleri ortaya çıkarmışlar, hem de onları yeni bir ruhla kullanmışlardı. 15. Yüzyılda İtalya'da kitap, resim, heykel ve aziz vücutları kalıntıları gibi çeşitli eski eserleri, toplama eğilimi doğmuştu. Birçok bilgin ve sanatçı yalnız İtalya'da değil, İtalya dışında da bu tip eser ve yazıt aramaya başlamışlardı. Bu eğilimlerle yapılan pek çok araştırma ve kazılarda kemer, kubbe, tonoz gibi antik Roma mimarlık düzenleri ve unsurları da ortaya çıkarılmıştı. 15. Yüzyılda başta Brunelleschi ve Alberti olmak üzere birçok sanatçının antik Roma sanat eserlerini incelemek üzere Roma'ya gittikleri bilinmekte idi. Böylece arkeoloji ve topografya ilk defa birer bilim dalı olarak ele alınmış oldu. Belvedere Apollon'u, Laocon Gurubu ve Vaticano Venüsü gibi birçok antik heykeller bu sıralarda ortaya çıkmıştı²¹⁷.

Şekil 5.4: Filippo Brunelleschi 1377 - 1446

Kaynak: <http://bilkentgazete.wpengine.netdna-cdn.com/wpcontent/uploads/2014/06/filippo-brunelleschi-granger.jpg> (20.04.2015)

²¹⁶ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 107

²¹⁷ A.g.k. S.No: 107

5.1. Rönesans Dönemi Mimarisi

Rönesans mimarîsi, taş ve mermer malzemenin ağırlıklı olarak kullanıldığı daha çok sivil yapılarla ortaya çıkmaktaydı. Bununla birlikte dinî yapıların yapımı da devam etmişti. Bu dönem yapılarında Yunan ve Roma mimarî örneklerinde görülen mimarî öğeler yeni bir anlayışla kullanılmıştı. Dinî yapılar, Orta Çağ dinsel inancının bu dönemde yıkıldığını göstermekteydi. Tanrıya yaklaşmayı sağlayan sivri tonoz, sivri kemer ve çan kulelerinin yer aldığı yüksek yapılar yerini yuvarlak kemer, beşik tonozun kullanıldığı daha alçak merkezî plânlı yapılara bırakmıştı. Yapı cephelerindeki farklılaşma yeni oluşan düzenin etkisindeydi. Cephelerdeki hareketlilik yerini sadeliğe bırakmıştı. Yapılar mahalle aralarında kalmış alçak görümlü en çok üç katlı olarak inşa edilmişti. Orta Çağ kilise ve katedrallerinin cephelerinde yer alan dinî konulu heykel ve kabartmalar Rönesans örneklerinde bulunmamaktaydı. Mimarlığının başlıca özellikleri ölçü, sadelik ve tabiiyet olmuştu. Bu dönemin önemli mimarları, Filippo Brunelleschi (Brünelleski 1377-1446), Leon Battista Alberti (1404-1472) ve Donato Bramante (1444-1515) idi²¹⁸.

Şekil 5.5: Maria Novella Kilisesi, Floransa

Kaynak: Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

²¹⁸ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite
http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 78

Rönesans sanatının ilk yıllarında mimari ön planda olmuş, heykel, rölyef, resim gibi diğer sanat dalları genellikle mimarının tamamlayıcı öğeleri olarak yapılmışlardı. Rönesans mimarları Yunan ve Roma yapılarını incelemişler, onların mimari öğelerini alarak yeni bir yorumla kullanmışlardı. Bunlar; kubbe, kemer, sütunlar, sütun başlıkları, alınlıklar, kabartma çerçeveler ve süsleme biçimleri idi. Rönesans mimarisinde ana yapı malzemesi taştan oluşmaktaydı. Yükseltilmiş kubbelerde tuğla, sütunlarda ve dekorasyonda ise daha çok mermer malzeme kullanılmıştı. Orta Çağda yoğunlaşan kilise yapılarından farklı olarak, sosyal içerikli yurt binaları ve sivil yapılar saray, köşk ve evler inşaa edilmişti. Yapı cephelerinde katlar, birbirinden süslemeleri ve duvar yüzeyinde hafif çıkıntılı olarak yapılmış yatay kabartma çerçevelerle belirgin biçimde ayrılmıştı. Örtü sisteminde tonoz ve kubbeler kullanılmıştı. Mimaride derinlik etkisi, yapıların girişinde yer alan sütun dizileri, pencerelerde iç içe açılan kemerler, kubbelerde ise yüksek kaburgalarla verilmeye çalışılmıştı²¹⁹.

Şekil 5.6: Floransa Katedrali'nin kubbesi, Brunelleschi

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

15. yy. İtalyan Rönesans mimarisinin ilk temsilcisi Floransalı sanatçı Filippo Brunelleschi eski Roma mimarisinde görülen öğeleri, yeni yapı tiplerinde başarı ile uygulamıştı. Kullandığı üslup eski, tekniği ise yeniydi. Yapımında çalıştığı Floransa Katedrali kubbesi Roma'daki Panteon tapınağından sonra yapılan en anıtsal ve en büyük kubbeydi. Floransa'da Pazzi fiapeli, Öksüzler Yurdu, Pitti Sarayı ve San Lorenzo Kilisesi sanatçının diğer önemli eserlerindendi²²⁰.

²¹⁹ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 78

²²⁰ A.g.k. S.No: 78

5.2. Rönesans Dönemi Heykelleri

Rönesans dönemi heykelleri konularını, Tevrat ve incil den alınmış, İsa, Meryem, havariler, mitolojik varlıklar ve süvari heykelleri almaktaydı. Bunun yanı sıra devlet adamları, kahramanlar ve sanatçıları koruyan zenginlerin de heykelleri bu dönemde yapılmıştı ve yine bu dönemde yapılan atlı heykeller önemli bir grup oluşturmaktaydı. Çıplak heykeller de çalışılmıştı. Heykeller üç boyutluydu. Heykelcilik mimariye Orta Çağa göre çok daha az bağlıydı. Resim ve mimaride olduğu gibi heykelde de oran (ölçülerin uyumluluğu) bu dönemde en ileri düzeydeydi. Bu dönemin önemli heykeltıraşları; Lorenzo Ghiberti (Ciberti) (1378-1455), Donatello (1386-1446) ve Buonarroti Michelangelo (1475-1564) idi²²¹.

Şekil 5.7: Davut Heykeli Michelangelo, Floransa

Kaynak: Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

²²¹ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 87

Orta Çağda mimariye bağlı ve onun bir parçası olarak yapılan heykeller Rönesans döneminde bağımsız olarak ele alınmıştı. Hümanist düşüncenin ön planda olması heykeltıraşlıkta da kendini göstermişti. Rönesans sanatçısı, insan vücuduna ve onun anlatım gücüne ilgi duymuş, Eski Yunan ve Roma heykellerinin formlarını yeniden ele almış ve gerçekçi gözlemlere yer vererek sanat eserlerini oluşturmuştu. Anatomi bilgisine dayalı, natüralist anlatımlı çıplak heykeller, Rönesansın yenilikleri arasında yer almıştı. Mimariden ayrılmış bağımsız heykeller, büstler; yapıların önünde, caddelerde, meydanlarda yer almış ve yüzlerde duyguların, ifadelerin yansıtıldığı görülmüştü. Malzeme olarak mermer ve tunç malzemeler kullanılmıştı²²².

Şekil 5.8: Floransa vaftizhane kapısından ayrıntı, Ghiberti

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

Floransa'lı rölyef ustası Lorenzo Ghiberti (1378 - 1455), kuyumcu ve mimardır. Floransa Vaftizhanesi'nin bronz kapılarının rölyeflerini yapma işini üstlenmişti. İncil ve Tevrat'tan alınan konular döküm tekniği ile yapılan doğu kapısı üzerindeki on panoda işlenmişti. Ghiberti o güne kadar mimarların ve ressamların vermeye çalıştıkları derinlik duygusunu rölyeflerine taşımıştı. Kompozisyonlarda yer alan figürlerde gerçekçi bir anlatım hâkimdi²²³.

²²² Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 79

²²³ A.g.k. S.No: 79

Ghiberti'ye rölyef çalışmalarında yardım eden İtalyan sanatçı Donatello (1386-1466) eserlerinde, Yunan klasik dönem heykellerini anımsatan bir anlatım gütmüştü. Eserlerinde malzeme olarak mermer ve bronzun yanında ahşap da kullanmıştı. Gattamelata atlı heykeli döküm tekniği ile bronzdan yapılmış, ünlü bir komutana ait olan, sahibine benzeyen yüz yerine, kişiliği ve gücü yansıtan bir anlatım ön plana çıkarılmıştı. Sanatçının yüksek kabartma tekniğindeki rölyeflerinde, figürler yuvarlak hatlı işlenmişti²²⁴.

İtalyan heykeltıraş Buonarroti Michelangelo (Mikelanj) (1475 - 1564), aynı zamanda ressam, mimar ve şairdi. Sanatında daha çok heykele ağırlık vermiş, eski Yunan ve Roma heykellerini inceleyerek kendine özgü bir yorum getirmişti. En çok mermer malzeme ile çalışan sanatçı dinî ve mitolojik konularda yaptığı heykellerde ışık - gölge oyunları, bol ve yumuşak elbise kıvrımları, güçlü bir anatomi bilgisini güçlü bir anlatımla sergilenmişti²²⁵.

Şekil 5.9: Musa heykeli, Michelangelo

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

²²⁴ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 80

²²⁵ A.g.k. S.No: 80

Musa Heykeli sanatçının Papa II.Jülius'un mezar anıtı için mermerden yaptığı bir eserdir. Bu heykelde anatomik özellikler ve kumaş kıvrımları ustalıkla işlenmiştir. Heykelin yüzünde ise sert bir ifade hakimdir. Sanatçı bu anıt mezar için ayrıca esir heykelleri de çalışmıştır. Davut ve Bacchus (Baküs) diğer önemli heykelleri arasında yer almıştır²²⁶.

Pieta Heykeli Çarmıhtan indirilmiş İsa'nın cansız bedenini kucaklayan Meryem'i betimekteydi. İsa'nın aşağıya sarkan eli ve geriye düşmüş başı cansızlığın, Meryem'in yüzündeki acı ve çaresizce açılmış eli de kadere boyun eğmişliğin ifadesiydi. Piramidal bir kompozisyon oluşturan eserde, Meryem'in aşağıya doğru yayılan kıvrımlı elbisesi heykelin kaidesini oluşturmuş konu dîni de olsa burada bir annenin duyguları ifade edilmiş ve bu heykelde klasik anlatım doruk noktasına ulaşmıştır²²⁷.

Şekil 5.10: Pietà heykeli, Michelangelo

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

²²⁶ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 89

²²⁷ A.g.k. S.No: 89

Michelangelo'nun resim alanında verdiği en büyük eser Sixtina Kilisesi'nin tavan freskolarıydı. Bu resimde konular Yaratılış, Nuh Tufanı, Cennetten Kovulma, Mahşer, Peygamber ve Kahinler gibi dinî sahnelere yer verilmişti. Resimlerde duyguya ve dinamizme önem verilmiş, figürler heykel etkisi yaratacak biçimde yapılmış, çıplak insan figürleri başarılı bir biçimde en ince ayrıntılarına kadar işlenmişti²²⁸.

Şekil 5.11: Sixtina Kilisesi tavan freskoları, Michelangelo

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

5.3. Rönesans Dönemi Edebiyatı

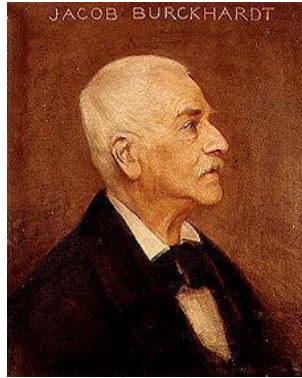
Rönesans, Orta Çağ ve Reformasyon arasındaki tarihi dönem olarak ortaya çıkmıştı. 15 - 16. yüzyıl İtalya'sında batı ile klasik antikite arasında sanat, bilim, felsefe ve mimarlıkta bağın tekrar kurulmasını sağlayan, Antik Yunan filozof ve bilim adamlarının çalışmalarının çeviri yoluyla alındığı, deneysel düşüncenin canlandığı, insan yaşamı, hümanizm üzerine yoğunlaştığı, matbaanın bulunmasıyla bilginin geniş kitlelerle paylaşımının arttığı ve radikal değişimlerin yaşandığı dönemdi²²⁹.

²²⁸ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite
http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 89

²²⁹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6nesans>

Bu çağ uzun zamandır geriye düşmüş olan Avrupa'nın ticaret ve Coğrafi Keşifler'le yükselişinin öncüsü olmuş, İtalyan rönesansı bu dönemin başlangıcı sanatsal ve bilimsel gelişmeyi ifade etmekte idi. İlk kez İtalyan sanatçı Giorgio Vasari tarafından Vite'de kullanılmış, 1550 yılında basılmıştı. Rönesans teriminin kökeni Fransızcadan gelmekte, Fransız tarihçi Jules Michelet tarafından kullanılmış ve İsviçreli tarihçi Jacob Burckhardt tarafından 1860 larda geliştirilmişti. Yeniden doğuş iki anlamı içermekte idi, ilki antik klasik metinlerin tekrar keşfi, öğrenimi, sanat ve bilimdeki uygulamalarının tespiti, ikincisi ise, bu entelektüel aktivitelerin sonuçlarının Avrupalılık kültürünü genelde güçlendirmesi oluşturmaktaydı. Rönesans; Floransa, Venedik, İngiltere, Portekiz, Hollanda gibi büyük kent devletlerinde ya da metropollerde doğmuştu²³⁰.

Şekil 5.12: Jacob Burckhardt

Kaynak:http://www.kunstkopie.de/kunst/portraitmaler_19jh_1091629497295649/thm_bildnis_philosopen_jacob_bur_hi.jpg (15.04.2015)

Rönesans üzerinde derin araştırmalar yapan Burkhard: “Rönesans insanın keşfedilmesidir.” demişti. Ortaçağ'da Avrupa'da insanın hiçbir değer verilmemişti. Engizisyon mahkemelerinde yüzbinlerce insan haksız yere ve çok defa sırf servetlerini ele geçirebilmek için öldürülmüş, papazlar çeşitli menfaatler karşılığında günahları affetmekte hatta cennetten yerler satmışlardı. Mantık ve insani esaslar kaybolmuş, Dünyanın döndüğü kanısına varan Galile ve daha pek çok düşünür çeşitli işkenceler görmüş pek çoğu öldürülmüştü. Bu itibarla Rönesans hareketi ilim ve teknikteki ilerlemenin yanı sıra insan ve tabiat sevgisini de beraberinde getirmişti. Rönesansın öncüleri, sanat faaliyetlerinin yanı sıra edebiyat, tarih ve arkeolojiye de önem vermişler, resim ve tasvir anlayışı geliştirmişti²³¹.

²³⁰ <http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6nesans>

²³¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6nesans>

Rönesans Fransa'da sanat, Almanya'da dini tablo ve resimler, İngiltere'de edebiyat, İspanya'da resim ve edebiyat alanında gelişmişti. İtalya'daki rönesans hareketinde eski Yunan ve Roma edebiyatçılarından Tacitus, Sophokles, Domosten, Platon, Çiçeron ve Virgil'in eserleri tekrar ortaya çıkarılmıştı. İtalyan fikir adamı ve yazarlarından Machiavel (1469-1531) ve Tasso (1544-1595) bu dönemde yetişip eserler vermişlerdi. Fransız krallarından I. François (1515-1547) zamanında Collège de France kurulmuştu. Almanya'da daha çok din alanında değişiklikler olmuş, hümanizm akımında Erasmus (1467-1536), Röklen (1452-1522), Luther (1483-1546), resimde ise Albrecht Dürer (1471-1528) yetişmişti. İngiltere'de tiyatro sahasında eserleriyle tanınan ve Hamlet'in yazarı Shakespeare (1564-1616), İspanya'da Don Kişot'un yazarı Cervantes (1547-1616), ressam Velasquez (1599-1660), Hollanda'da ressam Rembrandt (1607-1669), Polonya'da ilk defa dünyanın güneş etrafında döndüğünü söyleyen Kopernik'e yetişmişlerdi²³².

Şekil 5.13: Niccolò di Bernado dei Machiavelli (3 Mayıs 1469 – 21 Haziran 1527)

Kaynak:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e2/Portrait_of_Niccol%C3%B2_Machiavelli_by_Santi_di_Tito.jpg (15.04.2015)

²³² <http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6nesans>

5.4. Rönesans El Sanatları ve Atölyeler

İtalya'da özellikle Floransa'da el sanatlarına büyük bir titizlik gösterilmekte ve önemle üzerinde durulmaktaydı. El sanatları babadan oğula geçmekte, bazı vasiyetnamelerde oğulları sanatlarıyla ilgilenmedikleri takdirde, para cezasına çarptırılmaları gibi önerilere rastlanmaktaydı. 15.Yüzyıldaki ressam, heykeltıraş ve mimarların hemen hepsi mesleğe bu atölyelerde, işe kuyumculuk öğrenmekle başlamışlardı. Atölye öğrenimi okuma yazma dahil, Tevrat ve İncil'i, mitolojiyi, atasözlerini, İsa - Meryem aziz ve ermişlerin hayatlarından alınmış hikâyeleri öğrenmekti. İncil hakkında bildikleri bir din adamınıninkine uymadığı gibi, mitoloji bilgileri de bir hümanistinkine benzemeyen 9-10 yaşlarındaki çocuklar nasıl sanat yaptıklarını görerek öğrenmek üzere bir ustanın atölyesine giriyorlardı. Demirci, oymacı, marangoz yani zanaatçı olmanın üstüne çıkmayı düşünmüyorlardı. Genel olarak çeşitli teknikleri öğreniyorlardı. Yetiştikten sonra bir Şapel - Capella'nın (özel kişisel kilise) ya da manastırın dekorasyonu gibi büyük bir iş aldıklarında İncil'den bir sahneyi resmediyorlardı. Bunu yapmak için olayları ve kişileri etraflarında gördükleri dekor ve doğa içinde, etraflarındaki olaylara ve dış tabiata dönük bir gözlemcilik kazanmaları sonucu kayalar, dağlar, insanlar, hayvanlar, zeytin ağaçları ya da çamlar arasında gösteriyorlar ancak bütün bu olayları ve doğa görüntülerini kendilerince yeniden yorumluyorlardı. Rönesans sanatına önderlik etmiş ve usta çırak eğitiminden geçerek yetişmiş Giotto, Massaccio, Brunelleschi, Ghiberti, Michelangelo, Raffaello bu sanatçılardandı²³³.

Şekil 5.14: Raffaello Sanzio

Kaynak:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/Selfportrait_of_Raffaello%2C_Uffizi_Florence.jpg (15.04.2015)

²³³ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 111

Bu atölyelerde duvar resmi teknikleri ile birlikte, ağaç oyma ve kakmacılığı, çeyiz sandıkları üzerine kabartma ve resimler, mermer ve kumtaşı üzerine arabesk üslûpta oymacılık, alçı portreler, maden masklar, çeşitli kuyumculuk sanatları da yapılmakta ve öğretilmekteydi. 15. Yüzyılda Floransa'daki bu tür atölyeler hızla gelişmiş ve yapılan işlerin çoğu İtalya'nın her yönüne gönderilmiştir. Bu da halkla sanat arasında bir bağlantı kurmağa yararlı olmuştu. 15. Yüz Yıl Floransa'sındaki atölyeler içinde en ünlü ve başarılı olanları Palloiuolo'larm, Robbia'lann ve Verrocchio'nun atölyeleri idi²³⁴.

14. yüzyıl Floransa Resim Okulu'nun kurucusu Cimabue (1240-1302) idi. Resimleri psikolojik anlatım yönünden bazı yenilikler getirmesine karşın Ortaçağ ve Bizans'ın etkisinden kurtulamamıştı. Cimabue'nin sanat tarihine en büyük armağanı, Giotto gibi büyük bir sanatçıyı keşfetmesi olmuştu. 16. Yüzyıla gelindiğinde Floransa'da dış doğaya dönük incelemeler ve teknik çok ilerletilmişti. Bu çalışmalar, sanat atölyelerinde kuyumculuk, heykeltraşlık, ressamlık, taş, tunç, bronz ve bakır işçiliği, gravür, seramik, vitray, halı gibi çeşitli işler geliştirilmişti. Bu atölyelerde siparişlere göre yapılan söz konusu eserler bütün İtalya'ya dağılıyordu. Böylece XV. yüzyılda atölyeler sanatla halk arasında aracı bir rol oynamış oluyordu²³⁵.

Şekil 5.15: Sanat Atölyesi

Kaynak: <http://www.artlex.com/ArtLex/s/images/studio.straet.woodct.jpg> (15.04.2015)

²³⁴ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 111

²³⁵ A.g.k. S.No: 111 - 112

Floransa atölyelerinde teknik sağlamlık, doğa incelemeleri önem taşıdığından, atölye öğreniminde doğa etütleri, portreler ve özellikle çıplak model çalışmaları üzerinde titizlikle durulmuş, vücudu örten kumaş kıvrımları da incelikle işlenmişti. Doğayı en doğru ve gerçeğe uygun olarak yansıtmak eğilimi, sonunda doğayı körü körüne kopya etmek tehlikesini doğumuş, bu nedenle teknik bakımdan çok üstün, fakat ruh yönünden yoksun, kuru eserler de ortaya çıkmıştı. Bu atölyelerden sanat değerini koruyanlar içinde en çok tanınanlar Pollaiuolo, Dello Robbia ve Verrocchio atölyeleri²³⁶.

5.5. Rönesans Dönemi Resim Sanatı

Rönesansla birlikte düşünce sisteminde başlayan değişim resim sanatını da etkilemişti. Bu durum, dinî konulu resimlerin yanında portre, güncel ve toplumsal konular ile mitolojik hikâyelerin resme girmesini sağlamıştı. Çeşitlenen konular yanında, ressamlar kendi düşüncelerini resimlerine yansıtmaya özgürlüğünü Rönesans ile kazanmışlardı. Resimlerde doğaya uygunluk, ideal güzellik göz önünde tutulmuştu. Perspektif (derinlik) sağlamak amacıyla fonda manzaralara yer verilmişti. Işık ve renk; resimde ifadeyi, üçgen kompozisyonu vurgulayacak biçimde kullanılmıştı. Renk tonları daha yumuşatılmış, fırça vuruşları bağımsızlaşmıştı²³⁷.

Şekil 5.16: Meryem'in Taç Giymesi, Botticelli

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

²³⁶ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 111

²³⁷ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 89 - 90

Erken Rönesans Dönemi özellikleri; tek kaçma noktalı perspektif ilk kez uygulanmış, Sanatçılar, içerikten çok biçimle ilgilenmiş, figürün kompozisyon içindeki yeri önem kazanmış ve sanat, yeniliklere açılmıştı. İnsanın anatomik yapısını inceleyerek, doğru tasvir etmeyi amaçlayan Leonardo da Vinci, bu döneme damgasını vuran isimdi. Özellikle “Son Akşam Yemeği” tablosu sanatçının en çok tanınan ve etki yaratmış resimlerinden biri olmuştu. Bu eserde, İncil’den alınan bir konuyu işlemişti. Milano’da bulunan bir manastırın yemekhane duvarına yapılan resim, İsa’nın ele verilmeden önce havarileri ile birlikte yediği son yemeği anlatmaktaydı. Ortada İsa yer almakta ve arkasında bulunan pencereden gelen ışık başını aydınlatmakta, havarileri ise İsa’nın iki yanına sıralanmaktaydı²³⁸.

Şekil 5.17: Son Akşam Yemeği

Kaynak:http://galeri.uludagsozluk.com/27/sonak%C5%9Famyeme%C4%9Fi_43055.jpg(20.04.2015)

Brunelleschi’ye göre, insanı çevreleyen mekanın sırrı, kusursuz geometri biçimlerinden başka hiçbir şeyle açıklanamazdı. Brunelleschi, bu görüş kanunlarını ‘çizgi perspektifi’ ile kanıtlamış oluyordu. 15. yüzyılın perspektif kuralları, Orta çağın mekan anlayışını yok etmiş ve tüm anlatım düzenlerini kapsayarak bir devrim yaratmıştı. Perspektif tek bir kişinin buluşu değildi. Gelişmesinde bilim adamları ile sanatçıların birlikte emekleri geçmiştir.

(Burckardt, 1974: 167)

²³⁸ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite
http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 89 - 90

Rönesans resim sanatında antik çağdan etkilenme çok fazla görülmemiştir. Çünkü Eski Yunan ve Roma dönemine ait resimlerin çoğu kaybolmuştu. Orta çağ boyunca resim sanatı Bizans fresko ve mozaik resim geleneğinin etkisi altında kalmış, yüzeysel anlatımlı dinî konulu resimler Erken Rönesans dönemi sanatını etkilemişti. Ancak bu dönemde bir yenilik olarak ışık - gölge ve derinlik (perspektif) gibi unsurların kullanılması resme yeni bir boyut kazandırmıştı. 16.yy. başında yağlı boyanın kullanılmaya başlanması ile sanatçılar renk ve konu olarak oldukça zengin bir ortama kavuşmuşlardı²³⁹.

Rönesans resminin genel özellikleri, perspektif, mekan, konu, kompozisyon, renk unsurlarından oluşmaktaydı. Orta Çağda mimariye bağlı olarak yapılan fresko ve mozaik resimler Rönesans döneminde bağımsız yani tuval üzerine yapılmaya başlamıştı. Rönesans döneminde dini resimlerin yanısıra gözleme dayalı doğa manzaraları ve gerçekçi biçimde yapılmış portreler ile bir konu zenginliği görülmüştü. Perspektif (derinlik) konusu ele alınmış, figürün içinde yer aldığı mekân belirtilmiş, fonda yer alan manzaralar figürle doğa ilişkisini vurgulamıştı. Erken Rönesans döneminde çizgisel ve yüzeysel bir anlatım görülürken, yüksek Rönesans döneminde ise; ışık - gölge unsurlarının kullanılması ile renklere çeşitlilik ve parlaklık gelmiş, çizgiler ise ışık gölgenin içinde erimeye başlamıştı²⁴⁰.

Şekil 5.18: Venüs'ün Doğuşu, Botticelli

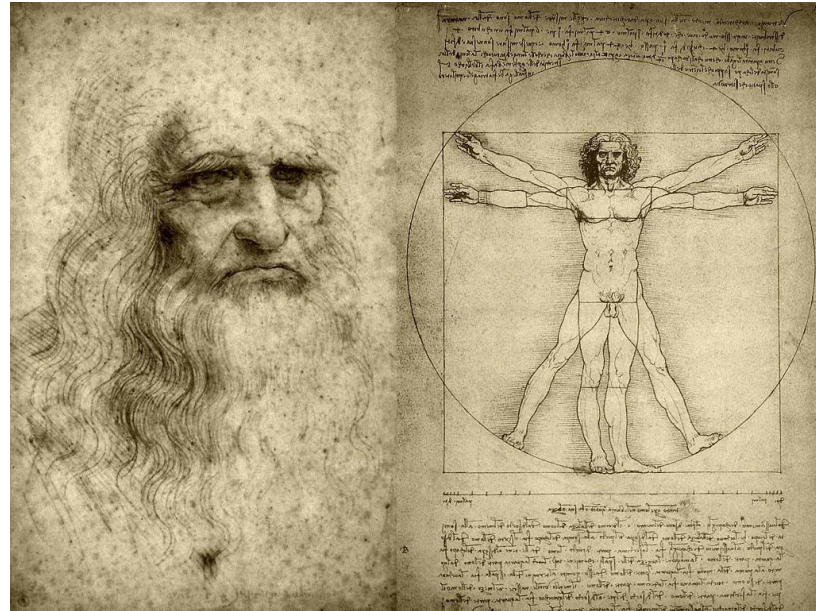
Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

²³⁹ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 81 - 82

²⁴⁰ A.g.k. S.No: 82 - 83

Çizgi perspektifi, eşyaları, asıl biçim ilişkileri dışında, belli bir bakış noktasından görülüşüne uygun, bir plan yüzeyine taşımaktı. Perspektifin keşfi ile, çağdaş bireysellik düşüncesi de kendi sanat düzenini kurmuştu. Perspektifle anlatılan eşya, gözlemcinin öznel görüş noktası ve görüş açısıyla ilişki kurmuş, bir görüş açısından bakıldığında, tüm paralel çizgiler uzakta belli bir noktada toplanıp, kayboluyor gibi görünmüştü. Yepyeni bir buluş olan bu kural, bütün sanat alanlarına, mimarlık, heykel, resim ve şehir planlarına cüretle uygulandı. Sanatçılar ve bilim adamları onu kolaylıkla anlaşılabilir ve çekici hale getirmişti²⁴¹.

“Resim bir akıl işidir.” diyen İtalyan sanatçı Leonardo Da Vinci (1452 - 1519) Floransa kentinde doğmuştu. Ressamlığının yanı sıra, mimar, heykeltıraş, mühendis ve araştırmacı yönleri de bulunan sanatçının anatomi alanında da çalışmalar yapmıştı. İstanbul’da Haliç üzerinde bir köprü kurulması için taslak hazırlamış fakat bu gerçekleşmemişti. Resimlerinde figürlerin ileri uzanan elleri, yana çevrilen bakışları üçgen kompozisyonu belirlemişti. Derinlik arka planda koyu renk tonları ile boyanan manzaralarla verilmişti²⁴².

Şekil 5.19: Leonardo di ser Piero da Vinci

Kaynak: <http://www.italymagazine.com/sites/mainfiles/davinci.jp> (20.04.2015)

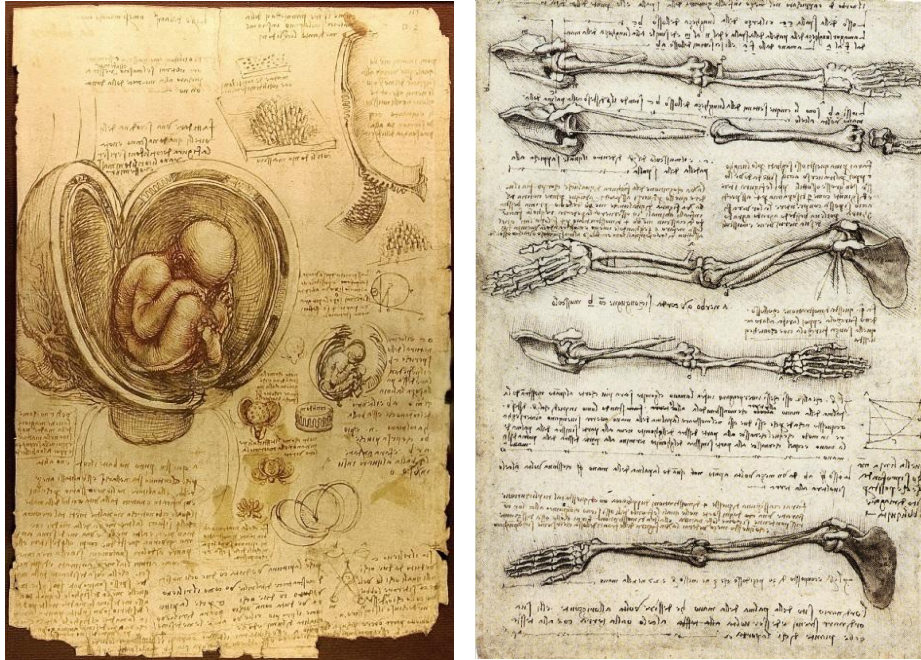
²⁴¹ İtalya’da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 165 - 167

²⁴² Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 91

Leonardo'nun insan vücuduna ilgisinin temelini, figür eskizleri için incelemeleri üzerine başlamıştı. İnsanı olabildiğince canlı ve tüm hareketleri gerçeğe en yakın şekilde çizmek için dış gözlemleri yeterli görmemiş, vücudun içini de görmek, kemiklerin, kasların ve eklemlerin birbirleriyle ilişkilerini kavramak istemesinden ötürü araştırmaları, giderek daha çok zaman ayırdığı başlı başına bir ilgi alanı haline gelmişti. İnsan organizmasına, çalışma prensiplerini merak ettiği mükemmel bir makine olarak yaklaştığı o dönemin tıp bilimine temel oluşturan antik çağ hekimi Galen'in metinleri, merakını ancak kısmen giderebilmişti. Aklına gelen her soruyu sormaya başlamıştı. Leonardo, gördüklerini çizerek açıklığa kavuşturuyordu. Kesitlerle, ayrıntılı görünüşlerle ve farklı açılardan yaptığı çizimlerle anatominin detaylarını ortaya çıkarıyordu. Çizimleri, bazı detaylardaki yanlışlıklara karşın son derece netti. Anne karnındaki bebek çizimi için bir insan kadavrasına zarar vermeden, inekleri inceleyip, oradan elde ettiği sonuçları insan anatomisine uyarlamıştı. Papa, Leonardo'nun insan kadavraları üzerinde çalışma yapmasını yasakladığında, dolaşım sistemi üzerine yaptığı araştırmayı devam ettirebilmek için sığır kalpleri kullanmıştı²⁴³.

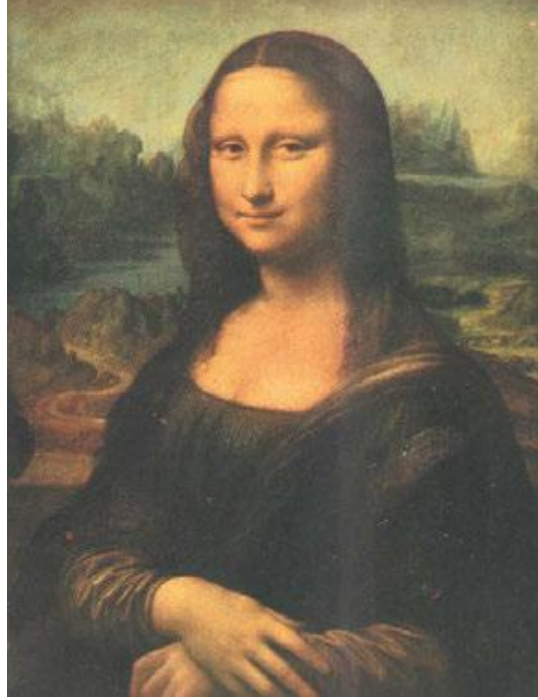

Şekil 5.20: Embriyo çalışması ve koldaki kasların hareketini gösteren anatomik çalışması

Kaynak: <http://www.italymagazine.com/sites/mainfiles/davinci.jp> (20.04.2015)

²⁴³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Leonardo_da_Vinci

İnsanlık tarihinin en iyi resimlerinden birisi kabul edilen Mona Lisa için 1503'te çalışmaya başlamış, ve bu resmi tamamladıktan sonra hiç yanından ayırmamış, tüm seyahatlerinde yanında taşımıştı. Resimde yüz hatlarını yumuşatan hafif bir gülümsemesi olan figürün elleri, koyu renk elbisesinin üstünde zarif bir biçimde gösterilmişti. Arka planda kayalıklar, akarsular sanki bir sis içinde bırakılmış gibi resmetmiş, doğa ile insan bütünleşmiş gibi çizmişti. Yumuşak saç ve yüz çizgilerinin yaygın bir ışık içinde eriyip kaybolduğu görülmekteydi²⁴⁴.

Şekil 5.21: Mona Lisa, Leonardo Da Vinci

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

İtalyan Rönesans resim sanatının usta temsilcisi olan Sanzio Raffaello (Rafael) (1483-1520) İtalya'nın Urbino kentinde 6 Nisan 1483'te doğdu. Raffaello, Rönesans hareketlerini, erken gelişmiş becerikli bir genç olarak görmüş, işe on altı yaşında yaptığı “Havva'nın yaratılışı” ve “Trinite” tabloları ile başlamıştı. Raffaello'in ressamlık yapan babası Giovanni Santi de Urbino da 1494 senesinde ölünce Raffaello, kendi evinde dış etkilerden uzak bir şekilde çalışmalarını sürdürdü²⁴⁵.

²⁴⁴ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 91

²⁴⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Raffaello_Sanzio

Raffaello, Floransa'ya gidince kendisini Rönesans'ın içinde buldu ve Leonardo da Vinci ve Michelangelo etkisinde kalarak sanatına yenilikler kattı. Floransa'da 1508 senesine kadar yaptığı önemli tabloları “Sistine Madonne” “La Belle Jandinière”, “Madonna of the Chair” ve “Entombment”tu. Raffaello, Roma'da Papa II. Julius için çalıştı. Roma'ya geldiği zaman, Michelangelo, Julius'un yaptırdığı Sistine kilisesinin süslemesini çiziyordu. Raffaello, burada ilk olarak Papanın kütüphanesini dekore etti. Çizdiği teolojik, felsefi, lirik tablolarında sükunet; renklerde âhenk; konularda berraklık ve bir bütün ifade hâkimdi. Raffaello'ın yaptığı işlerden biri de kumaş üzerine koyduğu süslemelerle, duvar örtüleri hazırlaması idi. 1513-1521 seneleri arasında hazırladığı on adet büyük duvar süsleme örtüleri, Sistine kilisesinde kullanılmıştı. 1514 yılında, Papa Leo X'in emri altında da Saint Peter Bazilikasının baş mimarı olarak görev yaptı. Çok sayıdaki fresko çalışmaları arasında, Roma Vatikan Sarayı'nın bazı odaları da bulunmaktaydı. Klasik anlatımın uyum ve ölçüsü, eserlerinde belirgin bir biçimde görülmüştü. İdealleştirmeyi doğaya yaklaşılarak gerçekleştirmiş, Meryem'i ağır saray havasından kurtararak sıradan bir insan olarak göstermişti²⁴⁶.

Şekil 5.22: Madonna of the Chair

Kaynak:https://yooniqimages.blob.core.windows.net/yooniqimages-data-storage/resizedimagefilerepository/Detail/10064/d9073034-94fb45b1bf60655a0a49696a/YooniqImages_100641850.jpg (16.04.2015)

²⁴⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Raffaello_Sanzio

Atina Okulu isimli eserinde, antik dünyanın bilgin ve filozoflarının kendi felsefelerini anlatıp, tartışmalarını canlandırmıştı. idealist Eflatun, gökyüzünü, realist Aristo, yer yüzünü işaret etmekteydi. Çevresinde yer alan öğrencilerden oluşan kalabalık bir grup onları dinlemekteydi. Öndeki hareketli gruplara karşılık arka tarafta sakin olarak ayakta duran figürlere yer vermişti. Rafaello'nun portre çalışmalarından başka, halılar için hazırladığı desen çalışmaları da vardı. Meryem ve İsa, Kont Kastiglioni ve Kardinal Portreleri, Galateia, Adalet, Sixtina Meryem'i diğer önemli eserleridir²⁴⁷.

Şekil 5.23: Atina Okulu, Rafaello

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

Vecellio Tiziano (1477 - 1576) Genç yaşta önce Sebastiano Zuccato isimli bir ressam ve mozaikçinin, daha sonra da Gentile ve Giovanni Bellini kardeşlerin atölyesine girdi. İlk yapıtlarından olan Aziz Petrus'a takdim edilen Jacopo Pesaro'da Gentile'nin etkisi görülmekteydi. Burada uzun süre etkisinde kalacağı Giorgione ile tanışarak, beraber 1508'de Alman ticaretinin Venedik'teki merkezi olan Fondaco dei Tedeschi'nin cephesini süslemişlerdi, ancak nemli hava yüzünden bu yapıtlar yok olmuştu. Kısa sürede dengeli kutleler, yaygın ritimler ve yeni bir figür anlayışı getirerek kişiliğini buldu. 1513'te Venedik'e dönerek Palazzo Ducale'nin büyük toplantı salonu için kompozisyonu yaptı. 1516'da ustası Giovanni Bellini ölünce Venedik Cumhuriyeti'nin başressamı unvanını aldı²⁴⁸.

²⁴⁷ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 92

²⁴⁸ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Titian>

Vecellio Tiziano (1477 - 1576) Renkçi anlayışın geliştiği bir merkez olan Venedik Okulu'nun kurucularından olan sanatçı, uzun yıllar Bellini'nin resim atölyesinde çalışmıştı. Duygusal ve yumuşak bir anlatıma sahip olan sanatçının, mitolojik ve dini konulu resimlerinin yanısıra, portre çalışmaları da bulunmaktaydı. Mavi, yeşil, kırmızı, sarı renklerin parlak ve canlı tonlarını kullandığı resimlerinde, renkçiliği ön planda tutmuştu. Bacchus (Bakus) Bayramı, Kutsal ve Dünyevi Aşk, Konser, Urbino Venusu, Tavşanlı Meryem eserlerinin bazılarını oluşturmaktaydı²⁴⁹.

Şekil 5.24: Tavşanlı Meryem, Tiziano

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

Albrecht Dürer (1471-1528) Alman Rönesans resim sanatının temsilcisi idi. Bakır ve tahta levhalar üzerine kazıma tekniği ile yaptığı gravür çalışmaları vardı. Resim sanatında kendi portresini ilk kez yapan sanatçının eserlerinde, özellikle elbise kıvrımları ve saçlarda ayrıntılı bir gerçekçilik görülmüştü. Dürer, figürsüz manzara resimleri de yapmıştı. Manzarayı, konulu bir resme ya da bir portreye fon olarak değil de, sadece doğayı yansıtmak için yapmıştı. Cimenli Kesek buna en güzel örnekti²⁵⁰.

²⁴⁹ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 94 - 95

²⁵⁰ A.g.k. S.No: 95

Kendi portresi, İsa'nın Doğuşu, Kralların Secdesi, Adem ile Havva, İncil Yazıcıları sanatçının dinî konulu eserleriydi. Melankoli, Suvari şeytan ve ölüm en tanınmış gravürleriydi. Hans Holbein (Hans Holbayn) Rönesans döneminde eserler veren Alman sanatçı daha çok portre alanında çalışmalar yapmıştı²⁵¹.

Şekil 5.25: Kendi Portresi, Dürer

Kaynak: Sanat Tarihi 1 / DEVLET KİTAPLARI

Rönesans döneminde desen tekniği iki önemli görev üstlenmişti. Bunlardan birincisi, sanatçı adaylarının temel eğitimi için kullanılmasıydı. Usta sanatçılar, usta çırak ilişkisi içinde disiplinli bir desen eğitiminden geçmişlerdi. Desenin ikinci görevi ise, sanatçıların yapıtlarını ortaya koymadan önce ön hazırlıklarını içermekte idi. Rönesans'ın ustaları yapıtlarında sağlam kompozisyonlar oluşturabilmek için, desenle ön hazırlık çalışmalarına çok önem vermişlerdi. Bunun yanında gravür ve ağaç baskı çalışmalarında da desene ağırlık verildiği görülmekteydi. 15. Yüzyıldan günümüze uzanan desen örneklerinde bireysel anlatım öne çıkmaktaydı²⁵².

²⁵¹ Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite

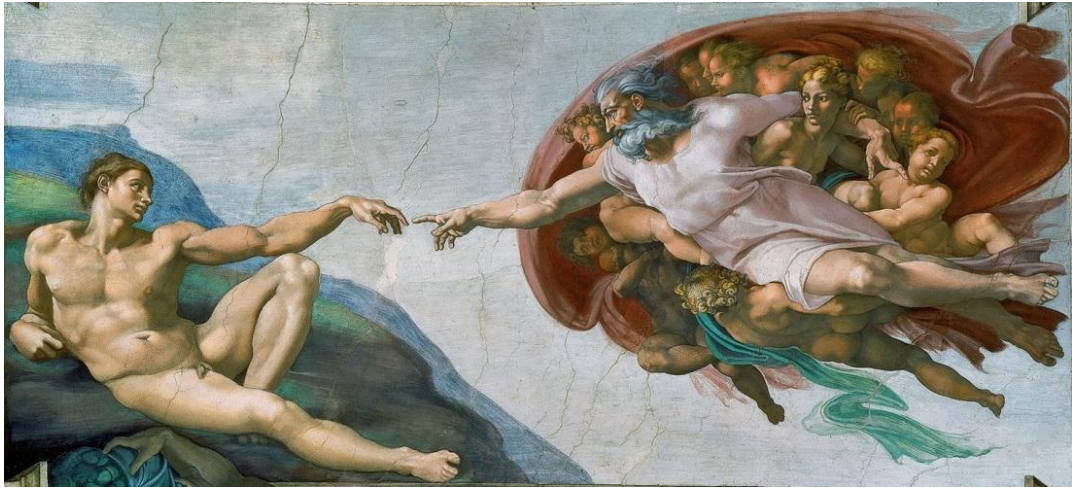
http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf S. No: 95

²⁵² <http://www.tekstildershanesi.com.tr/index.php?sec=haber&id=1087&title=desen-nedir-desenin-tarihcesi#.VVcEErntmko>

Avrupa'nın kuzeyinde yer alan Almanya, Hollanda ve Belçika (Flaman) gibi ülkelerde, resim sanatının Orta Çağ etkilerinden kurtulması ancak 15. yy. başlarında olmuştur. Flaman ressamlar yağlı boya içine inceltici maddeler karıştırarak; parlak, saydam, en küçük ayrıntının bile işlenebildiği çok renkli resimler yapmışlardır²⁵³.

5.6. Rönesans Döneminde Işık, Gölge ve Renk

Işık Gölge İtalyanca, Chiaroscuro, sanatta karanlık ve aydınlığın oluşturduğu zıtlık için kullanılan bir terimdir. Terim çoğunlukla tüm düzenlemeyi etkileyen, vurgulanmış zıtlıklar için kullanılmaktaydı. Fakat ressamlar ve sanat tarihçileri vücut gibi üç boyutlu nesnelere hacim kazandırmak için yapılan, güçlü olmayan etkiler için de kullanmışlardır. Işık gölge teriminin kökeni Rönesans döneminde renkli kâğıtlar üzerine yapılan çizimlerden gelmekteydi. O dönemde ressamlar beyazdan siyaha doğru ton çalışması yapmışlar, bu çalışma daha sonra geleneğe dönüşmüştü. Işık gölge kullanarak yapılan tahta baskılar ise bu tekniği taklit edenler tarafından ortaya çıkarılmıştı²⁵⁴.

Şekil 5.26: michelangelo

Kaynak:https://benbizhepimiz.files.wordpress.com/2012/08/1500pxcreacic3b3n_de_adc3a1n_miguel_c3a1ngel1.jpg (18.05.2015)

²⁵³ Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012 S. No: 83

²⁵⁴ http://tr.wikipedia.org/wiki/I%C5%9F%C4%B1k_g%C3%B6lge

5.7. Rönesans Dönemi Giysileri

Rönesans, drapeli kıyafetlerden vücuda oturan kıyafetlere geçişin gerçekleştiği ve terziliğin tam anlamıyla geliştiği bir dönemdi. Bu dönemde giysiler daha net ve keskin çizgilere kavuşmuş, double ceket ve pantolonlar, erkekler için paltolar ve kadınlar için korsaj ve etekler günümüz kıyafetlerinin ilk örneklerini oluşturmuştu. Giysilerde takma kollar, jüponlar, etekler, kısa ve dar yelekler ve farklı renklerde kullanılan giysi kuyrukları yoğun biçimde bu dönemde kullanılmıştı. Giysiler aracılığı ile vücudun farklı bölgelerinin vurgulanması, insanların anatomiye ve farklı bilim dallarına ilgi duymalarını sağlamıştı. Geniş omuzlar, erkeklerin pantolon önleri kapatmak için kullandıkları kumaş parçaları, kuvvetli bacakları ve karın bölgesini vurgulayan kıyafetler maskülen bir tarzın ortaya çıkmasını sağlamıştı. Kadınların ise giydikleri korsajlar dikkatleri ince bel bölgelerine çekmişti²⁵⁵.

Şekil 5.27: Rönesans Dönemi Giysileri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

²⁵⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 86

Kumaş ve giysi üretimi, ekonomisi güçlü, sosyal yaşam ve kültür merkezi olarak da bilinen, ülkenin Floransa bölgesinde doğmuş, geliştirilmiş ve daha sonra da tüm Avrupa'ya yayılmıştı. Bu dönemde Avrupa'nın birçok yerinde sanatsal çalışmalar artmış, bu sanatsal çalışmalar giysileri de etkilemişti. Rönesans döneminde kadınlar, giyime yalnızca moda olarak değil kişiliklerini giysileriyle göstermek için de çaba göstermişlerdi²⁵⁶.

Şekil 5.28: Rönesans Dönemi Giysileri

Kaynak: <http://world4.eu/wp-content/uploads/2013/03/costumes-renaissance-fashion-111.jpg>
(26.04.2015)

²⁵⁶ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 86

Bu dönemde hem kadın hem de erkek giysilerinde ağırlıklı ipek, kadife ve altın işlemeli kumaşlar kullanılmıştı. Elbise formlarında "V" yaka yerine "kare" yaka kullanılmaya başlanmış ve elbisenin omuz kısmı daha fazla genişletilmiş, kadınların giysileri bele oturan formu ile figürün doğal biçimini vurgulamıştı²⁵⁷.

Şekil 5.29: Rönesans Dönemi Kadını

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

16. yy'la gelindiğinde giyim, geleneklerden uzaklaşmış her birey kendi zevkine göre giyinmeye başlamıştı. İtalya'nın sanat dünyasında üstünlüğü sürerken İspanyolların Amerika'yı keşfi ile birlikte Avrupa üzerindeki etkisi artmıştı. Bu sonuç giyimi de etkileyerek moda çizgilerinde farklılıklara yol açmıştı. Bu dönemde kadın silüeti daha yuvarlak bir görünüm almış elbiselerin kolları ve etekleri dolgunlaşmıştı. Giysiye zengin ve ağır bir görünüm katmak için nakış ve süslemeler yoğun olarak kullanılmıştı. Kıyafetler bütünsellikten uzaklaşıp parçalara ayrılmaya başladıkça terzilerde etek kesimleriyle oynamaya, kolları kıyafetten ayrı bir parça olarak düşünmeye, devrik yaka kesimlerinden yararlanmaya ve yakaları bağcıklar yardımıyla bağlamaya başlamışlardı²⁵⁸.

²⁵⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 86 - 87

²⁵⁸ A.g.k. S. No: 86 - 87

İspanya’da moda, kendi sosyal profili içinde katı, gerici, kibirli olan soylu ve aristokratların yetkisi altında olmuştur. Aristokratların kibirli ve hoşgörüsüz dış görünüşü sarayın giysi görüntüsünü belirlemiştir. Buna bağlı olarak saray baş kısmını daha dik gösteren mağrur ve gururlu bir görüntü kazandıran yakalar ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde erkek giyimindeki en belirgin giysi balon biçimindeki külot pantolondur. Bunların uzun ve dikey yırtmaçları olup vücuda oturan yelekler giyilerek tamalanmışlardır. Soylular, işlemeli kadifeden sade kumaşlardan yapılmış, kolların çıkması için bırakılan açıklıkları kürkle süslenmiş kısa pelerinler giymişlerdir²⁵⁹.

Şekil 5.30: Balon Pantolonlar

Kaynak: http://www.artkolik.biz/uploads/news_gallery/gallery-31-54b513e05ad2d.jpg (20.04.2015)

²⁵⁹ Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014
Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013 S. No: 10 - 11

Dünyevi, sanatsal ve bilimsel kaygıları olan rönesans erkeği, uzun ve dikey erkek figürünü vurgulamaktan vazgeçerek klasik fikirlere ilgi duymaya başlamış, yanlara doğru genişleyen küt ve kare şekilleri tercih etmeye başlamıştı. Askerler ve devlet adamları kısa saçlardan vazgeçip, şairler ve alimler gibi uzun ve lüleli saçlara ilgi duymaya başlamışlardı²⁶⁰.

Şekil 5.31: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Erkekler bir kaç parçadan oluşan kıyafetler giymeye ve kıyafetlerin üzerindeki boş alanları dekoratif biçimde süslemeye çalışmışlardı. Kıyafetlerin birleşim noktaları (dikiş, ek ve bağcık yerleri) içe giyilen kıyafetlerin görünmesine neden olmuştu. Pililer varlığını sürdürmeye devam etmiş ve şık drapeler aracılığıyla doğal kıvrımlar oluşturma eylemi yeniden ortaya çıkmıştı²⁶¹.

²⁶⁰ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 84

²⁶¹ A.g.k. S.No: 84

Sosyal hayatta insanlar buldukları konumlara göre giyinmekteydiler. Genç ve aktif erkekler biçimli bacaklarını sergilemek için kısa ceketler ve elbiseler giymekte, yaşları ilerledikçe bu elbiselerin boylarıda uzamaktaydı. Erkeklerin ayakkabılarının boyu dize kadar uzun, dilimli botlar biçimindeydi. Taban kısmı kalın köseleden, topuk kısmı ise kısa yapılmıştı. Pilili ya da mücevlerle işlemeli dilleri olan, yüzleri kapalı ve yüksek ayakkabı modelleride bu dönemde kullanılmıştı²⁶².

Şekil 5.32: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Zaman içerisinde, kıyafetlerde drape kullanımından vazgeçilmiş ve kadın kıyafetleri, üst kısım ve etek kısmı olmak üzere iki temel parçadan oluşmaya başlamıştı. Artık kollar da çoğu zaman kıyafetten ayrı bir parça olarak düşünülmüştü. Böylece dökülen drapeli kıyafetlerden, vücuda oturan ve kıvrımları ortaya çıkartan kıyafetlere geçiş tamamlanmış oldu²⁶³.

²⁶² Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 84

²⁶³ A.g.k. S.No: 84

Kıyafetlerin üzerine giyilen pelerinlerde ve paltolarda bel oyuntusu yoktu. Büzgülü bol etekler de belden itibaren pililenecek şekilde dökülmüştü. Dış eteklerin ön kısmı, juponu ya da alttaki eteği gösterecek biçimde açık bırakılmıştı. Çemberli iç etekler, kıyafetlerin etek kısmının çan biçiminde görünmesine neden olmuş ve dönemin silüetini tanımlamıştı. İçleri pamuk gibi malzemelerle doldurulan korsajlar daha düz ve sert bir hal almıştı. Gövde kısmı sertleşip dikleşirken kol kesimleri genişlemiş ve incelikle süslenmeye başlanmıştı. Asla yıkanamayan gösterişli dış elbiselerin tene temas etmesini önlemek için keten iç gömlekler giyilmişti. Bu iç gömlekler giysilerin içlerinden görünmeye başladıkça kaliteside artmış, kullanılan kumaşın cinsine, boyun ve manşetlerde kullanılan süslemelere kadar önem verilmişti²⁶⁴.

Şekil 5.33: Üçgen kesimli elbiseler

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

²⁶⁴ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 86

İlerleyen zamanlarda moda alanında daha keskin hatlat benimsenmeye başlayıp, kıyafetleri daha gergin ve dik tutacak sert destekler kullanılmaya başlanmıştır. 15. yüzyılda İngilizlerde kullanılmaya başlanan içine tel yerleştirilen sivri uçlu başlıklar yaygınlaştı. İspanyol kadınlar ise, kıyafetlerinin kabarık durmasını sağlamak için eteklerini altına 'vertugado' adı verilen iç etekler giymişlerdi. Aynı dönemde kadınlar bellerine sert korsajlar takarak göğüslerini düzleştirip vücudun üçgen görünmesini sağlamışlardı²⁶⁵.

Şekil 5.34: Üçgen kesimli elbiseler

Kaynak:http://i.sabah.com.tr/sb/galeri/dunya/tarihin-en-cilgin-kral-ve-kraliceleri/7_d.jpg
(26.04.2015)

²⁶⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 87

Fetihler, keşifler ve savaşlar aracılığıyla sınırlar genişledikçe erkek modasında da bir takım değişiklikler olmuştu. Gittikçe artan kıyafet katları, erkeği cüsseli gösterip daha iddialı, kendine güvenli ve erkeksi bir görüntü oluşmasına neden olmuştu. Geniş omuzlar, geniş göğüsler, dikkat çekici pantolon önü kapakları ve üst bacağın vurgulanması aktif bir vücut algısı yaratmıştı. Diz altına kadar inen cübbeleri kısa doublet ceketler, kısa ve dar pantolonlar bacakların belirginleşmesini sağlamıştı. İç çamaşırları ve iç gömlekler, kasten kesilen ya da yırtılan dış kıyafetlerin içinden görünmeye başlayınca iç giyimde daha fazla önem verilmeye başlandı. Ayrıca desenli kumaş kullanımından vazgeçilmiş ve kıyafetler, işlemler ya da şeritlerle süslemeye başlanmıştı²⁶⁶.

Şekil 5.35: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri

Kaynak: <http://image.samanyoluhaber.com/haber/5/8/0/1/58010.jpg> (26.04.2015)

²⁶⁶ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 87

Rönesans kadınları güzellikleriyle olduğu kadar, eğitim ve kültürleriyle de ön plana çıkmaktaydı. Bu dönemdeki büyük sanatçılar kadının üstün estetik ülküsünü yaratmıştı²⁶⁷.

16. Yüzyılda kadınlar ve erkekler giyimlerinde kendi beğenilerine göre, kişilik zevklerine göre giyinmişlerdi. Bu dönemde Venedik ve Floransa güçlü ticaret merkezleri idi. Venedik'te küçük Burano Adasında dantelleriyle ün kazanmıştı. 1595 yılında düşes Marisna Morosini, 130 kadın işçiyi bir fabrikada toplayarak dantel yapımını düzenledi. Elbiselerde pililer odukça yoğun kullanılmış, takılarda elmas, yakut ve zümrütler küpelerde, taçlarda ve kolyelerde ince uzun kadın silüetini tamamlamıştı. Giysilerde duruşta katı bir biçim oluşturan demir korseler, kolalı yuvarlak yakalarla özel karakteristiğini oluşturmuştu. Bu katı duruş yaygın olarak kullanılmakta ve geleneklerin getirisiyle hem kadında hem de erkek giysilerinde zorunlu kılmıştı²⁶⁸.

Şekil 5.36: Rönesans Dönemi Giysileri

Kaynak:[http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://images.clipartlogo.com/files/ss/original/988/RcKMUw8zEM&ei=UDKhVYezL4fbUaGhvmg&tbm=isch&ved=0CCMQMygKMAo\(26.04.2015\)](http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://images.clipartlogo.com/files/ss/original/988/RcKMUw8zEM&ei=UDKhVYezL4fbUaGhvmg&tbm=isch&ved=0CCMQMygKMAo(26.04.2015))

²⁶⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 87

²⁶⁸ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 172

Rönesans döneminde aristokratlar ve tüccarların zenginliklerinden portre modası ortaya çıkmıştı. Büyük sanatçılar usta modellerle çalışarak önemli servetler elde etmişlerdi. Portrelerde kadın giysilerinde, astarlı, kadife, kabartmalı kumaşlar desenleri kullanılmış, kollar genellikle uzun şeritlerle çizilmiş, küçük gül biçimli tokalar ve düğmeler daha çok kollarda bir süs ögesi olarak bu şeritleri birleştirmişti. İnci kolyeler boynu çepeçevre sarıp, altın ve değerli taşlarla bezenmiş kemerler belde kullanılmıştı.²⁶⁹.

Şekil 5.37: Rönesans Dönemi Erkek Giysileri

Kaynak:http://www.google.com.tr/imgres?imgurl=https://ktruongdotcom.files.wordpress.com/2012/10/httpboa2/&h=1240&w=990&tbnid=ZR05QjZweXUSXM:&zoom=1&docid=SLFO_fljZpyYsM&ei=CDChVbLwAsKksAHj0bTgDQ&tbn=isch&ved=0CBAQMMygNMA04ZA (26.04.2015)

Erkek giyiminde ise en belirgin özellik uzun dikey yırtmaçlı olup çok dar yelekler ile giyilen balon biçimindeki külotlardı. Soylu sınıf işlemeli kadifelerden kısa pelerinler kullanmış bazen de işlemeli giysilerin üstüne koyu renk kadifeden yapılmış yalın pelerinler giyilmişti²⁷⁰.

²⁶⁹ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 173 - 174

²⁷⁰ A.g.k. S.No: 174

Bu dönemin tablolarında renkler canlılık ve karşıtlık ilkesi ile çalışılmıştı. Bütün resimlerde kadın ve erkekler canlı, diri, zevkli ama aynı zamanda sınıf farklılıkları belirgin bir şekilde çalışılmıştı. Tablolarda kişilerin giysilerinin zenginliği ya da yalınlığı açıkça görülmüştü. Giysiler de bir bütünlük oluşturabilmek için erkeklerde gerdanlık, yüzük ve düğmeler takılıp, garip saç biçimleri yapılmıştı. İspanyol giysileri daha zengin ve yoğun işlemlerle bezeli olduğu gözlemlenmişti. Bu dönemde tüm varlıklı kişilerin kendilerine özel terzileri bulunmakta idi²⁷¹.

Şekil 5.38: Rönesans Dönemi tabloları

Kaynak: Geçmişten Günümüze Moda, Prof. Dr. Esin Sarıoğlu

1547 – 1553 yılları arasında saksonya prensi tarafından giyilmiş ve dönemin modasında önemli bir yere sahip olan bu takım, kabarık ve sarkık kollu, kısa yuvarlak kesim pilili bir paltodan, saten doublet ceketten, kısa kabarık ve güderi kumaştan yapılmış bir pantolondan oluşmaktaydı²⁷².

²⁷¹ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 173 - 174

²⁷² A.g.k. S.No: 173 - 174

Bu dönemde kumaş şeritlerle kıyafetleri süslemek son derece popülerdi ve bu takımda siyah kadife üzerindeki sarı şeritler saksonya hanedanlığının armasının renklerini temsil etmekteydi. Vücut yapısının giysiler ile birlikte kare bir görünüm alması dönemin tablolarında yer alan aristokrat ve erkeksi tarzla bir uyum içerisindeydi²⁷³.

Şekil 5.39: Saksonya kostümü

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Ceketin önünde kullanılan düğmeler yuvarlak bir ahşap parçasının ipek ipliklerle zigzag biçiminde sarılmasıyla oluşturulmuştu. İliklerin etrafında yine ipek iplikler yardımı ile sarılmıştı. Sarı kumaş üzerinde yer alan yuvarlak desenlerin farklı açılarla dokunmasıyla bazı kısımları parlak bazı kısımları da mat olarak elde edilmişti ve bu kumaşlar düz dokuma kumaşlarından çok daha pahalıydı. Ceketle siyah kadife şeritlerinin arasından görülen kabarık ipek kumaş, omuzların daha geniş görünmesini sağlamıştı. Bu yüzyılda kıyafetler aracılığıyla vücuda içi dolgululu, hacimli ve ihtişamlı bir görünüm kazandırılmıştı. Kolların uç kısımlarında ipekten yapılmış, uçları püsküllü, haç biçimli düğmeler bitkisel boyalarla boyanmış, düğmelerin renkleri solmuş ve soluk kısımların etrafı altın yaldızlı sırma ipliklerle sarılmıştı²⁷⁴.

²⁷³ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 91 - 92

²⁷⁴ A.g.k. S.No: 91 - 92

Paltolarda bulunan muntazam pililer bu dönemde almanların sahip olduğu bölgelerde hem kadın hem de erkek kıyafetlerinde kullanıldığı görülmüştü. Giyside kullanılan renklerin tezatlığı sarı ve siyah rengin bir arada kullanılmasıyla elde edilmişti²⁷⁵.

Şekil 5.40: Saksonya kostümü detayları

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Orta çağ şövalyeleri zırhlarının üzerlerine pelerinler giyerlerken, rönesans şövalyeleri kılıç işlemeyen zırhlarının ne kadar iyi olduğunu göstermek amacıyla yalnızca zırhlarıyla dolaşıyorlardı. Zırhların üzerleri, yıldız işlemeli, kakma ya da savaş sahneleri ile süslenmesi hem gösterişi hemde maliyeti açısından yüksekti. Zırhın vücuda tam oturmasıyla yaklaşık 25 km lık ağırlığı her yere eşit olarak dağılabiliyordu. Bu zırhlar daha eski şövalyelerin uşakları eşliğinde giyildiği zamanların aksine yeni zırhların içinde daha rahat hareket edebilmekte ve kimsenin yardımı olmadan ata daha rahat binip inebilmekteydiler. 16. Yüzyılların ilerleyen zamanlarında silahların icadı ile zırh kullanımları yavaş yavaş azalmış ve ortadan kalkmaya başlamıştı²⁷⁶.

Şekil 5.41: Rönesan Dönemi Zırh Takımı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

²⁷⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 91

²⁷⁶ A.g.k. S.No: 92

Boynu tam olarak koruyamayan ancak başa tam oturan zırhlı miğferler 15. Yüzyılın ortalarından itibaren kuzey avrupa'da yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Vizörleri olan kapalı miğferler ise başı korumakta ve hareketleri kısıtlamamaktadır. Silahların gelişmesi ile savaş meydanlarında zırhların kullanımının azalması gibi miğferlerinde kullanımının azalması boyun ve çene korumaları, daha süslü olmaya başlamış, mızrak dövüşü miğferleri ise drbeleri saptıracak şekilde eğimli çalışılmıştı²⁷⁷.

Şekil 5.42: Rönesan Dönemi Zırh Takımı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Zaman ilerledikçe kadın giysilerinin yapısında sertleşmeye devam etti. Sert kumaşların kullanımı için ekstra desteğe ihtiyaç duyulmuş ve bunun içinde elbiselerin içlerine sert ve dik tutacak iç çamaşırları giyilmeye başlanmıştır. Kıyafetlerdeki bu sert ifade vücut kıvrımları hakkında bilgi vermekte ancak yinede tam anlamıyla vücudu ortaya çıkarmaya yetmemekteydi. Elbiselerde firfırlı yakalar genişleyerek gömlek yakalarından ayrıldı ve bu dönemde el yapımı danteller yapıldı²⁷⁸.

²⁷⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 93

²⁷⁸ A.g.k. S.No: 94

Bu dönemde el yapımı bu danteller kadife kumaşlar ve mücevherler gibi zenginliğin sembolü olmuştu. Yaka hattı göğüs seviyesinde ya da çeneye kadar uzanmakta, bele oturan ve keskin biçimde dökülen etekler vücutta üçgen bir görünüm sağlıyordu. Kadın elbiselerinin üst kol kısımları kabartılırken, erkek giysilerin de süslemeler, kesim ve renkler açısından kadın giyseilerine benzemekteydi²⁷⁹.

Şekil 5.43: Rönesan Dönemi Elbiseleri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

16. yüzyılda aksesuarlarda çeşitlilikler olmuş, kaliteli deriden yapılan eldivenlere nakış işlenerek asaletin ve gösterişin simgesi olarak soylular tarafından kullanılmıştı. Sıcak ülkelerde ise, yelpaze kullanımı oldukça yaygın olarak kullanılmıştı. Keten kumaştan mendillerde karo dantellini ve iğne oyalarını sergilemek için kullanmışlardı. Kullanılan ayakkabılarda topuk kısımları ve şeritleri süslenmeye başlamıştı. Yine bu dönemde giysilerde ipek ve altından yapılmış pahalı kurdeleler de aksesuar amaçlı kadınlar tarafından kullanılmıştı²⁸⁰.

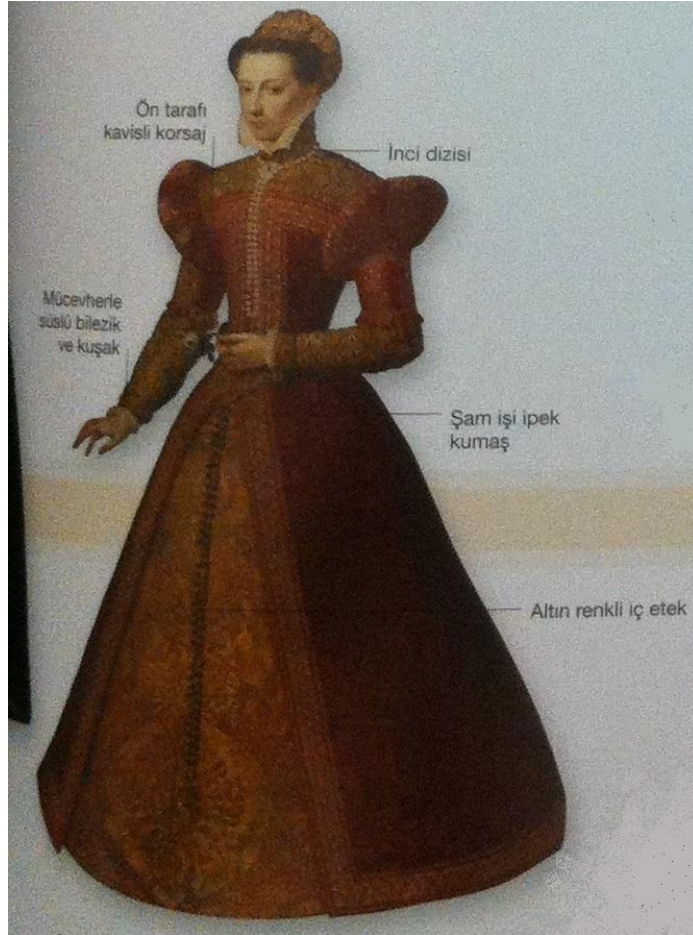
Şekil 5.44: Rönesans Dönemi Saç stilleri ve aksesurları

²⁷⁹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 93

²⁸⁰ A.g.k. S.No: 94

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Özel terziler tarafından dikilen yeni kıyafetler masraflı ve zaman alıyordu, fakat rönesans döneminde saçlar istenildiğinde ortadan ayrılmaya, şakaklar üzerinden dökülmeye, kabartılmaya, kıvrılmaya, perukla gürleştirilmeye, sivri topuzla şeklide başın üzerinde toplanmaya ya da örtülerle kapatılmaya başlanarak değiştirilmekteydi. Bu dönemde saçların sarıya boyanması çok moda olmuştu. Başın arkasında toplanan saçlar, örgüler yapılarak bükülmekte, başlıkların başın üzerinde durabilmesini kolaylaştırabilmek için içleri doldurulmakta ya da tokalarla sabitleştirilmekteydi. Bu saçlar bazı kadınlar tarafından kurdelelerle süslenmekte ya da danimarka kraliçesi anne'nin yaptığı gibi saçlarını mücevherlerle, kuş tüyleriyle ya da kurdelelerle süslemekteydiler²⁸¹.

Şekil 5.45: Kırmızı ve Altın Sarısı renkerlin ahengi

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

²⁸¹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 93

1558 – 1603 yılları arasında Anne Boleyn ve VIII. Henry'nin kızı I. Elizabeth İngiltere'ye hükmederken babası gibi halkının hayranlığını kazanabilmek için kıyafetlerini ve görseiliğini kullanmıştı. Dönemin tablolarında da kraliçenin kendi çabalarıyla oluşturduğu elbise dolabı kendisi hayattayken Londra kulesinde sergilenerek yabancı ziyaretçilere sunulmuştu. Giysilerinde kullandığı süslü fırfırlı yakalar, nakışlarla süslü elbise kolları ve değerli taşla bezeli korseleri kraliçeyi bu dönemin moda ikonu haline getirmişti²⁸².

Şekil 5.46: Kraliçe I. Elizabeth

Kaynak: http://img.hurriyet.com.tr/_np/8450/27008450.jpg (26.04.2015)

Kraliçe Elizabeth, ince vücut hattı ve uzun alev kızılı kıvrıkcık saçlarını Fransız işi başlıklar ve değerli mücevherler ile kaplı taşlarla süsleyerek statüsünün

²⁸² Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 97

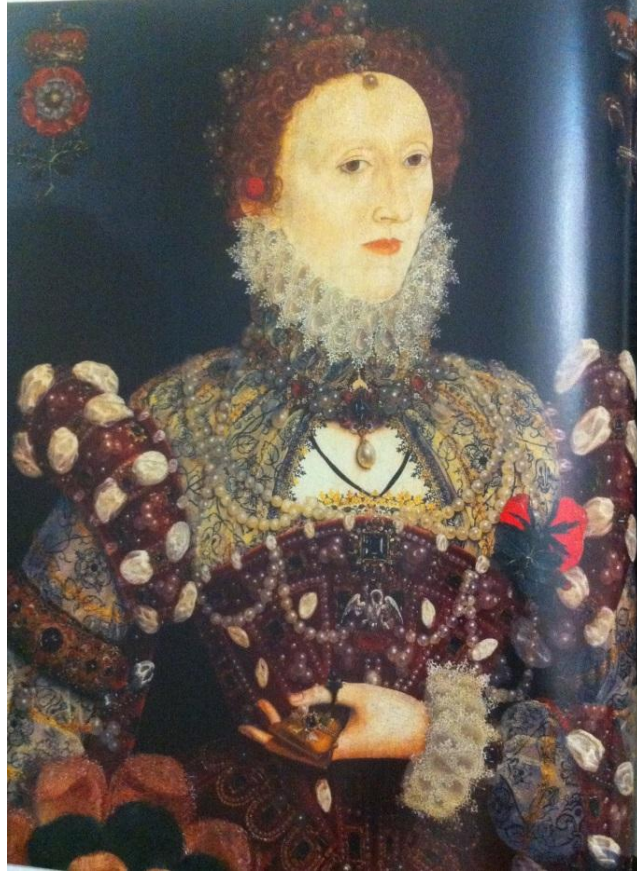
vurgulamıştı. Başının üzerinde kalp şeklinin oluşturacak biçimde topladığı saçlarını inci ya da altın dizili taşlı taçlarla takarak görüntüsünü tamamlıyordu²⁸³.

Saflık ve iffetin sembolü olarak görülen ve Elizebeth'in sıkça kullandığı uzun tek bir sıra oluşturacak şekilde ya da kolye ucu olarak takılan inciler, halkının mutluluğunu kendi mutluluğunun önüne koyan bakire kraliçe için uygun bir sembol oluşturmakta idi. Kraliçenin 13 yaşından itibaren resmedildiği her tabloda inciler kırmızı ipek elbiseleri ve kürkleri ile birlikte üzerindeydi. 25 yaşına gelip kraliçe olduğu zaman Elizabeth, mücevherler, has kadifeler, şam işi ipekler, sırmalı pahalı kumaşlar ve parlak renklerle dolu elbise gardolobunu doldurmaya başlamıştı. Kraliçe kızıl kıvrıkcık uzun saçları ve beyaz tenini gösterecek olan kırmızı, altın sarısı ve lame gibi parlak renkleri tercih etmiş, uzun, zarif parmaklarını ve taktığı mücevherleri sergileyebilmek için siyah ve beyaz renkleri de zemin olarak kullanmıştı. Bu dönemde kraliçenini sembolik olarak kullandığı bir diğer parça ise, küllerinden doğan ve kraliçenin gücünü ve saflığını simgeleyen anka kuşu şeklindeki kolye ucuydu²⁸⁴.

---

²⁸³ A.g.k. S.No: 97

²⁸⁴ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 97

Şekil 5.47: Kraliçe ve incileri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Kraliçenin giydiği ve taşıdığı kıyafetleri aracılığıyla ifade ettiği baskın kişiliği, saltanatından önce çok daha ağırbaşlı ve koyu renk olan moda da yeni bir soluk ve canlılık getirmiş oldu. Kraliçe yanında çalışan insanların da özellikle zarif paltolarla göz alıcı eldivenler giymiş ve ipeksi yumuşak atkılarla değerli nadir bulunan mücevherler takmış erkeklerin bulunmasını da teşvik etmişti. 16. Yüzyılda hükümdarı bu kadar gösterişli ve ve bir okadarda müsrif bir moda benimsediğini gören halkta bu yolu izlemişti. Bu dönemde giyilen ve kullanılmış olan hiç bir giysi günümüze kadar kadar ulaşmasada bu dönemde yazılan kitaplarda ve özellikle tablolardan bu dönemin modası aktarılmıştı²⁸⁵.

²⁸⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 97

Şekil 5.48 Kraliçe ve incileri

Kaynak:<https://smediacacheak0.pinning.com/originals/e4/7f/fc/e47ffc88e48d084773a08a3a010dc096.jpg> (14.05.2015)

Soyluların bu dönemde en çok kullandığı aksesuar inciydi. Kadınlar, inci dizilerinden oluşmuş kolyeler takıp saçlarını ve giysilerini süslemek için inci tanelerinden istifade ediyorlardı. Kadınlar gibi erkeklerde inci ya da farklı malzemelerden yapılmış küpe, broş ve şapka iğnesi gibi aksesuarlar kullanılmaktaydılar²⁸⁶.

Bu dönemde papazların merasim cübbelerinde de inciler kullanılmıştı. İnciler kozmetik ürünlerin içlerinde cildi güzelleştirmek için katılmıştı. İnci Hindistan ve Arabistan yakınlarındaki tuzlu sularda yaşayan istiridyelerin içlerinden çıkartılarak elde edilmekteydi. Bu kadar değerli olmalarının nedeni hem zor bulunmaları, hem de gizemli bir görüntü sergilemeleriydi. Farklı büyüklüklerde çıkartılan inciler kolye ucu, küpe gibi aksesuar yapımlarında sıklıkla kullanılmaktaydı²⁸⁷.

²⁸⁶ A.g.k. S.No: 97

²⁸⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 98 - 99

Şekil 5.49: Kraliçe ve incileri

Kaynak<http://1.bp.blogspot.com/FBGydCFJN9E/UIwU1b30sJI/AAAAAAAABLM/TcomjhhCopc/s1600/BLOG+QEII.jpg> (14.05.2015)

17. yüzyılın başlarında kadınların giysileri abartılı bir hal alarak erkeksi tarzın etkisi altında kalmıştı. Kıyafetlerde geometik tarzların en etkin olduğu bu dönemlerde düz çizgilerden, üçgenlerden ve dairelerden oluşan anormal silüetler ortaya çıkmaya başlamıştı. Oldukça iri dantel yakalar, baş kımını vücuttan ayırarak kopuk bir görüntü arz ederken, derinleşen yaka kesimleri de dekolteyi oldukça ortaya çıkartmıştı²⁸⁸.

Fransız tarzı kalça hizasında iri yuvarlak tekerlek biçiminde iç etek tarlatanlar kadınların vücut hatlarını kare biçiminde göstermiş, etek boylarının kısılmasıyla da ayakların ortaya çıkmasına neden olmuştu. Bu etekler fransa'yı avrupa'nın moda lideri haline gelmesini sağlamıştı. 1620 li yıllarda bu silüet biraz daha yumuşamış, korsajlar yerini dikişle gelen doğal bel çizgilerine, tarlatanlar da juponlara bırakmıştı²⁸⁹.

²⁸⁸ A.g.k. S.No: 98 - 99

²⁸⁹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 98 - 99

Şekil 5.50: 16.yüzyıl Rönesans Kadın elbisesi ve korsajı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

1560 yılında ilk ipekli çorabı Kraliçe Elizabeth giymişti. Erkekler sivri uçlu sakallar uzatmış, geriye fırçalanıp yanlardan hafifçe kabartılan saçlar kullanmışlardı. Kadın şapkaları ile erkeklerin kullandığı şapkalar benzerlik göstermekle birlikte kadınlar, şapkalarını başlarının arkalarına doğru yerleştirerek klipsleyip, zengin mücevherler yardımı ile de süslemişlerdi. Kraliçe Elizabeth'i kızıl renkli parlak saçları bir süre sonra halk arasında moda olmuş ve kadınlar saçlarını kızıla boyatmışlardı²⁹⁰.

1558-1603 yılları arasında İngiltere'de küçük kıvrık yakaların üstüne yelpaze biçiminde kırmalı ve müslinden yapılan ruff yakalar moda olmuştu. Ruff yakalarla birlikte pamukla kabartılmış, belde vücuda oturan, kolları dar, omuzları geniş ve apoletli yelekler giyilmişti. Kadın giyiminde daha geniş olan kolalı ve yelpaze biçimli dik yakalar, bir süre sonra geniş tellerle dikleştirilerek uçları göğüste biten kalkık yakalara dönüşmüştü²⁹¹.

²⁹⁰ Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENGE) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986 S. No: 176

²⁹¹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 98 - 99

Şekil 5.51: Ruff yaka örnekleri

Kaynak: http://media.tumblr.com/tumblr_luwegmYH5V1r34zi2.jpg (14.05.2015)

Rönesans döneminde giysilerde kesik çizgilere yer verilmişti. Kesikler uzun ve özensizce atılmış ya da iç çamaşırları ortaya çıkartacak şekilde düzenli bir şekilde de atılabiliyordu. Sürfile zigzag dalgalı uçlar yada nizami bir şekilde açılan delikler özellikle giyselerde deri zemin üzerinde çok kullanılan bir teknik olarak giysilerde uygulanmıştı²⁹².

Şekil 5.52: Kesikli ceket modeli

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Neredeyse tüm Avrupalı erkekler tarafından doublet ceket, yelek ve pantolondan oluşan ve üzerlerine bir pelerin ya da palto ile kombin yapılan üç parçalı takımlar 16. Yüzyılda kullanılmıştı. Çok fazla çeşidi olan ve yalnızca erkeklerin kullandığı bu pantolonlar bacaklık, bol üstlük ya da üst bacak çorabı gibi isimlere adlandırılmıştı. Erkekler için dikilen takımlar vücut hatları eski oranla daha uygun, omuz, kasık ve kalça gibi bölgeler dikiş teknikleriyle birlikte daha da vurgulanır hale

²⁹² A.g.k. S.No: 98 - 99

gelmişti. Dönemin en erkeksi görünen kişileri bile küpe, kolye, kuş tüyü gibi aksesuarla birlikte işlemeli kumaşlar kullanmışlardı. Erkeklerden şık ve zarif giysiler giyip dans edebilmeli ve şiir yazabilmeli, aynı zamanda iyi kılıç kullanarak ata binebilmeli ve politikaylada ilgilenebilmesi beklenmekteydi²⁹³.

Şekil 5.53: 16 yüzyıl üç parça takımı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

1573 – 1575 yılları arasında Polonya ve Litvanya’ya, 1574 ve 1589 yılları arasında da Fransa’ya hükmetmiş olan III. Henri kıyafetlere ve iyi giyinmeye Son derece önem vermekte kraliçe Elizabeth gibi yanında çalışan kişilerden de son derece şık bi şekilde giyinmelerini beklemekteydi. Ona yardımcı olan ‘mignons’ adı verilen bu efemine çalışanlar yüzlerine pudra sürmekte, kaşlarını almakta ve kadınların kullandıklarına benzer bir şekilde aksesuarlar takmaktaydılar²⁹⁴.

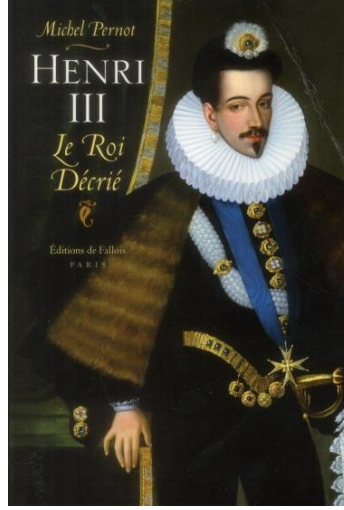
Kadınların giysilerinde balina kemikleriyle desteklenmiş üçgen şeklindeki korsajlar beyaz boyun kısmını ortaya çıkarmış, hem kadınlar hemde erkekler zarif ve gösterişli dantellerle bezeli kıyafetler giymiş ve çeşitli mücevherlerle bu kıyafetlerini tamamlamışlardı. III. Henri de bu dönemde inci küperiyle ünlenmiş bir kraldı. III. Henri Rönesans döneminde Fransız saraylarına hakim olan ağırbaşlı İspanyol etkisini hafifletmiş ancak yine de yanında bulunan kadın ve erkekler büyük ve kolalanmış

²⁹³ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 100

²⁹⁴ A.g.k. S.No: 100

fırfırlı yakaklar kullanıyorlardı. Polonya kralıyken III. Henri giysilerinde kullandığı bol ve şişkin kısa pantolonlarla sorguçlar ve değerli taşlarla bezeli keplerin modasını başlatmış oldu. Kadınların erkekler gibi giyindiği ya da erkeklerin kadınlar gibi süslenerek onları gölgede bırakacak kadar gösterişli giysiler giydiği balolar düzenleyerek zevke ve gösterişe ne kadar düşkün olduğunu göstermişti²⁹⁵.

Şekil 5.54: III. Henri

Kaynak:http://images.gibertjoseph.com/media/catalog/product/cache/1/image/9df78eab33525d08d6e5fb8d27136e95/i/192/9782877068192_1_75.jpg (14.05.2015)

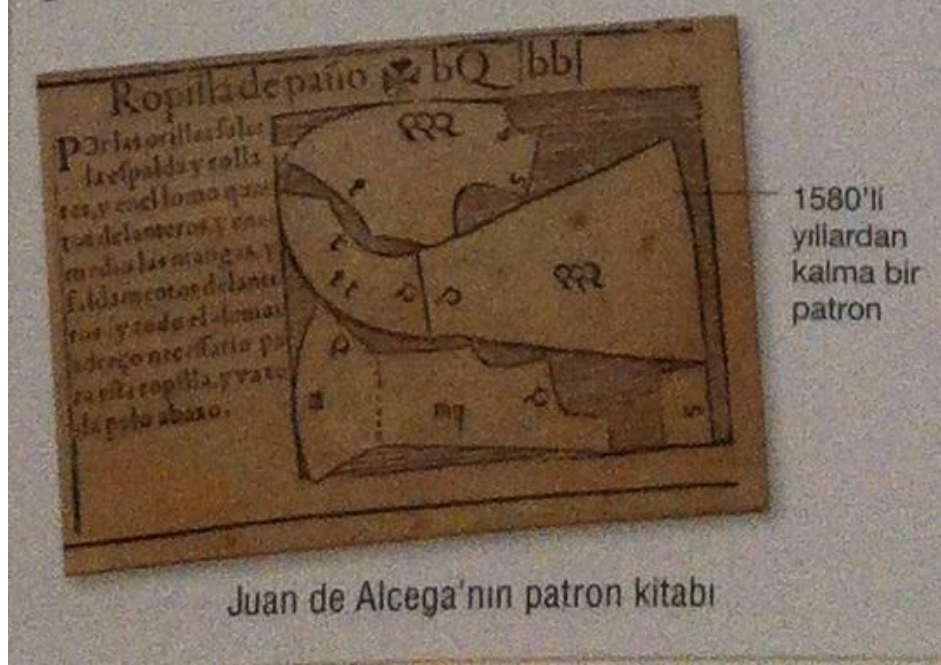
Terzilikte dikiş sanatının gelişmesi işe erkek giysilerinde keskin ve sert hatlar ortaya çıkmaya başlamış, yumuşak fırfırlı yakalar, hatta normal kıyafetlerde kullanılan yakalar bile sert ve düz bir görünüme almaya başlamıştı. Bu yeni tarz giysilerin dolgulu üst kısımları, abartılı kesimleri oturmayı ve eğilmeyi zorlaştırmış, alt giyim parçaları ise savaşma ya da ata binme gibi eylemleri engelleyecek biçimde dikildiğinden insanların fiziksel hareketlerini zorlaştırmıştı²⁹⁶.

Modayı takip eden, varlıklı kadın ve erkekler gösterişli giysi ve aksesuarlarını sergilemekten geri kalmamak için dantel başta olmak üzere ipek çoraplar, rozetler, kurdeleler, kuşaklar, değerli mücevherler, parfümlü düğmeler gibi malzemelerden yararlanarak süsleniyorlar ve servetlerini bu giysilere yatırmaktan çekinmiyorlardı. 1620 li yıllarda kısa pantolonların ve saç boylarının yeniden uzaması ile birlikte moda

²⁹⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 103

²⁹⁶ A.g.k. S.No: 103

da geometrik keskin çizgilerden uzaklaşmış ve daha rahat bir görünüme kavuşmuştu²⁹⁷.

Şekil 5.55: Terzilik ve Kalıplar

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Rönesans dönemi büyüme ve genişleme döneminin başlangıcı olmuş, bu dönemde Avrupa'dan yola çıkan kaşifler Asya'ya giden deniz ticaret yollarını keşfetmişlerdi. Bu dönemden başlayarak günümüze kadar geçen süre zarfında nakliye işlemlerinin gelişmesi ve yeni hammaddelerin Dünya'nın istenilen yer yerine ulaştırılabiliyor olması modanın da küreselleşmesine katkı sağlamıştı²⁹⁸.

İspanyol imparatorluğu servetini altın, gümüş ve kırmızı böceğinden elde edilen kırmızı boya yapımından elde etmişti. Öd ağacı, parfüm yapımında kullanılan misk, abanoz, fildişi ve devekuşu tüyü gibi malzemeler bu dönemde daha kolay ulaşılabilir hale gelmişti. Matbaanın gelişmesi ve bununla birlikte baskının çoğalmasıyla bilginin akışı daha geniş bir kitleye ulaşır hale gelmişti. Gizli ecza

²⁹⁷ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 105

²⁹⁸ A.g.k. S.No: 105

formülleri, henüz keşfedilmemiş bölgelerde yaşayan yerliler ve bu bölgelerde bulunan bitki ve hayvan türleri daha fazla insan tarafından tanınmaya başlamıştı²⁹⁹.

Şekil 5.56: Rönesans Dönemi Giysileri

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

İnsanlar Rönesans döneminde amblemler, ikonografi ve alegorinin gibi sembolik unsurları giysilerinde kullanmışlardı. Hayvan, bitki, tanrı, nesne ya da renkleri kendilerini ifade etme yolu olarak taşımışlardı. Özellikle bu dönemde insanların okuma yazma bilmeyişi bu sembolleri kullanmalarında görsel olarak büyük önem ifade ediyordu. Ortaçağ armacılığından başlayan bu semboller, evlerin ve ailelerin birbirleri arasında ayırt edici unsur olarak kullanılmaktaydı. Bu amblemler giysiler, mücevherler ya da zırhların üzerlerine işlenmişti. Dini karakterler ve klasik mitoloji unsurları, gizli ahlaki ya da politik mesajları iletme için kullanılmıştı. Bu dönemde düzenlenen saray eğlenceleri ve maskeli balolar da bir çok farklı kültürün sembollerini birbirine aktarmak ve öğrenmek konusunda etkili olmuştu³⁰⁰.

Renk tek başına kullanıldığında bile birçok anlam ifade etmekte idi. Bu dönemin en pahalı ve zahmetli üretilen renkleri kırmızı, kızıl ve gerçek siyahtı. Gücü simgelediği için kırmızı soylu aileler ve kraliyet soyundan gelen kişiler hatta dini otoritelere bağlı papa tarafından kullanılmıştı. 16. Yüzyılda yaşanmış olan dini bölünmelerle birlikte Katolik ve Protestan kilise üyeleri takva, tevazu ve itidali

²⁹⁹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 105

³⁰⁰ A.g.k. S.No: 105

simgelediği için gerçek siyah rengi kullanmaya başlamışlardı. Bu dönemde giysileri gerçek siyah renge boyamak oldukça zahmetli, pahalı ve zaman alıcı bir iş olduğundan bu renk ruhani değerlerin yanında aynı zamanda zenginliğinde sembolü olmuştu³⁰¹.

Şekil 5.57: Kaliteli kırmızı boya ile boyanmış İpek kadife elbise

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

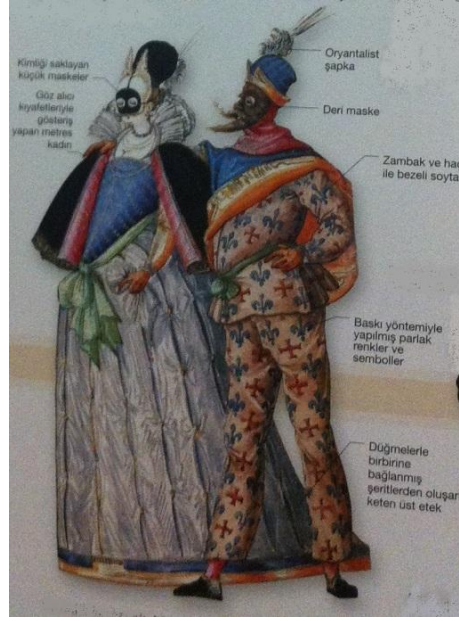
15. yüzyılda giysilerin altında giyilen iç gömlekler dışarıya yavaş yavaş çıkmasıyla birlikte bu görünen kısımlar İspanyol ve İtalyan iğne işleri ile süslenmeye başlamıştı. Giysilerde yapılan siyah işleme, gömlek, kep, önlük, bone gibi keten kıyafetlerin üzerlerine kırmızı ya da siyah ipek ipliklerini kullanarak işlenen bir nakış tekniğiydi. Bu işleme tekniği zaman ilerledikçe kadınlar tarafından geliştirilerek daha detaylı hale getirilmişti³⁰².

Kraliçe Elizabeth ve Jakoben dönemlerinde ise giysilerin üzerlerine altın ipliklerle işlenmiş süslü bitki ve hayvan desenleri kullanılmıştı. Bu tür canlı çalışılan

³⁰¹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 108

³⁰² A.g.k. S.No: 109

desenler giysilerde resmiyet ifade eden, geometrik hatları ile bir tezatlık yaratmıştı³⁰³.

Şekil 5.58: Elbiselerde Sembolizm

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

Rönesans dönemi modası zenginler için, ipek ve kadife kumaşlar, incilerle bezeli mücevherler anlamına gelirken, nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan çiftçiler ve tüccarlar içinse, daha rahat, abartısız ve gündelik hayata uygun keten ve yün gibi giysiler olmuştur. Yün köylü halk için evde de eğrilebildiği için rahatlıkla kullanılabilir bir kumaş türüydü. İpek ise, çok nadir bulunan değerli ve pahalı bir kumaştı. Bu çağda da insanlar kumaş kalitesi arttıkça giysiler pahalılaşmakta ve insanlar paraları yettiğince iyi giysiler almaktaydılar. Kumaş üretimi için yoğun iş gücüne ihtiyaç duyulmakta, kumaş boyama işlemi zahmetli ve maliyet gerektirecek bir işlem olduğu için çoğunlukla saf halde kullanılmaktaydı. Genellikle doğal renklerde bırakılan sağlam yün kumaşlarda tercih edilmişti. Bu dönemde deri sert ve koruyucu olması ve dikiş konusunda daha az iş gücü gerektirdiği için tercih edilmişti. Önlük, çanta, ceket ve yelek olarak deriden istifade edilmişti³⁰⁴.

Osmanlılar 1453 yılında İstanbul'u fethederek bu şehri imparatorluğun başkenti yapmışlardı. İmparatorluğun sınırları Güneydoğu Avrupa'nın büyük bir

³⁰³ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 110

³⁰⁴ A.g.k. S.No: 110

kısmını, Macaristan ve Balkanları kapsamakta, Avusturya ve Polonya, Litfanya sınırlarına kadar uzanmaktaydı. Osmanlıların giydikleri uzun kaftanlar ve bellerine taktıkları kuşaklar oryantalizim etkisini yansıtmaktaydı. Bizans ile aralarında bulunan ticaret aracılığıyla Venedik'in giyim kültürü ve Doğu stili Osmanlı ile etkileşim halindeydi. Osmanlı halkı bu dönemde Avrupalıların giydikleri üstlerine oturan, parçalı ve sert korsajlı giysilerin aksine, eski yüzyılların modası olan dökümlü, rahat, az sayıda ve sade giysiler giyinmişlerdi. Halk giyilen giysinin daha çok kumaşının kalitesi ile ve üzerine işlenen nakışlarına önem vermişti. Avrupa ile Osmanlı arasındaki en belirgin fark Avrupalı erkekler tarafından giyilen kısa pantolonların Osmanlı kadınları tarafından şalvar olarak giyilmesi idi³⁰⁵.

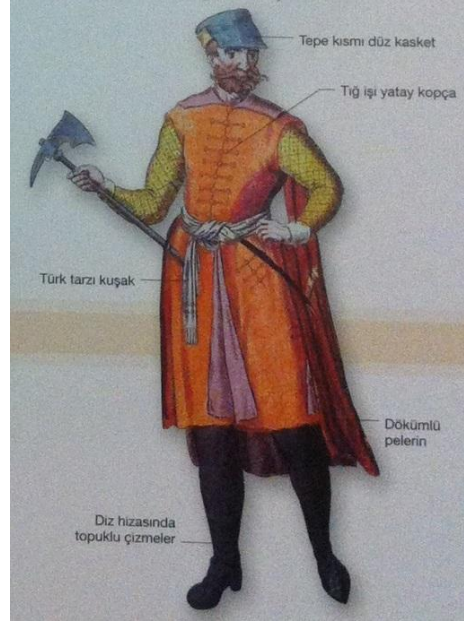
Şekil 5.59: Rönesans Döneminde Osmanlı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

İstanbul'da Avrupa'ya uzun yıllar kumaş satmış, aynı şekilde Cenova'dani Venedik'ten ve Fransa'dan pahalı ipek ve kadife kumaşlar temin etmişti. Dokuma

³⁰⁵ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 112

kumaşlarda parlak renkler tercih edilmiş ve uyumlu bir şekilde tekrar eden İslami sanat motifleri bulunan desenler kullanılmıştı. Venedikli Gentile Bellini 1480 yılında Osmanlı İmparatorluğunu ziyareti sırasında gözlemleri sonucunda bir çok tablosunda Osmanlı giysileri kumaşları üzerinde nar desenleri görülmüştü³⁰⁶.

Şekil 5.60: Rönesans Döneminde Osmanlı

Kaynak: MODA geçmişten günümüze giyim kuşam ve stil rehberi

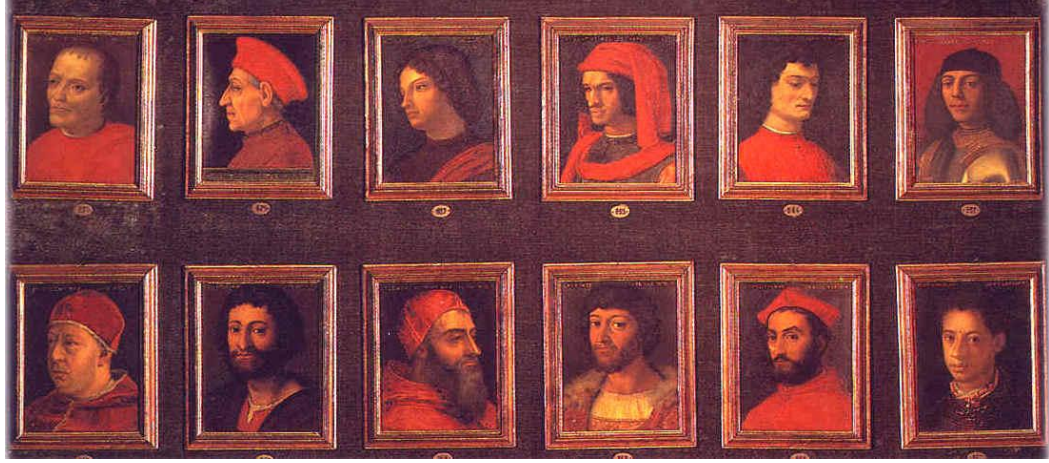
Medici ailesi 13. ye 17. yüzyıllar arasında İtalya'nın Floransa şehrinde yaşamış güçlü ve etkin bir aile idi. Aile üç papa (X. Leo, VII. Clement, XI. Leo), çok sayıda Floransa hükümdarı ve daha sonra Fransa kraliyet mensupları yetiştirmiş, ayrıca İtalyan Rönesansı'nı etkilemişti. Medici isminin kökeni kesin olarak bilinmese de 'medico' kelimesinden türetilerek tıp kökenli olduğu düşünülmektedir. Aile mütevazı bir başlangıçtan sonra ilk defa bankacılık ile güç kazanarak Medici Bankası Avrupa'nın en başarılı ve saygın bankalarından biri olmuştur. Buradan yola çıkarak Mediciler önce Floransa'da, sonra da İtalya ve Avrupa'da önemli derecede politik güce kavuşmuşlardır³⁰⁷.

Rönesan Döneminde aile sanatçılara destek vererek tiyatro alanına katkı sağlamışlardır. 1485'te İtalya kentlerinde özellikle burjuva sınıfı oluşmaya başlıyordu.

³⁰⁶ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 113

³⁰⁷ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Medici>

Tiyatro alanındaki gelişmeler, oyunların popülerliği İtalyancaya çevrilmeye henüz başlanmış olmasıyla daha geniş bir kitleye ulaşmış, böylelikle 16. yüzyılda Latincenin yerini yerel dil almıştı. Medici ailesi, 15. ve 16. yüzyılda iktidar mücadelesi, servetleri ve itibar yönünden Floransa'yı oldukça etkilemişti. Usta taktikleri ve entrikalarıyla önemsiz zengin bir aile konumundan İtalya'da zengin ve güçlü bir aile konumuna gelmişti³⁰⁸.

Şekil 5.61: Medici ailesinin reisleri

Kaynak: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/Medici_family_%28Bronzino_atelier%29.jpg

5.8. Diğer Avrupa Ülkelerinde Rönesans

1500 yıllarında Avrupa'nın sosyal ve politik durumuna göre;

- Almanya, Orta çağdaki gücünü yitirmiş durumda idi.
- Fransa, Rönesans Dönemine geldiğinde güçlü kralları sayesinde birleşik bir krallık kurmayı başarmıştı.
- Belçika ve Hollanda, henüz karışıklık içinde olmakla birlikte yüzyılın sonuna gelindiğinde birbirinden ayrılacaklardı³⁰⁹.
- Hollanda, İspanya boyunduruğuna başkaldırarak bağımsız bir Cumhuriyet kurmayı başaracaktı.

³⁰⁸ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Medici>

³⁰⁹ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 116

- İspanya, Amerika'nın bulunuşuyla ekonomik yönden geniş olanaklara sahip olmuş ve giderek dünyayı yönetecek derecede güçlü bir duruma gelmişti.
- İsveç, Danimarka boyunduruğundan kendini kurtarmıştı.
- İngiltere, bu dönemde Lancaster ve York'luların kanlı boğuşmalarından sonra, kuvvetli bir krallık kurmuştu.
- İtalya, henüz parçalanmış durumunu sürdürmekte, Birleşik bir ulus haline gelememiş olması iç ve dış kavgaları sürdürmekte idi. Öte yandan Kuzey ve Güney Avrupa devletleri tarafından sürekli akınlara da sahne olmakla birlikte Rönesans ruhu ile tüm Avrupa'nın sanat ve düşünce dünyasını doldurmaktadır.
- Rusya, Avrupa politikası içinde henüz dikkati çeker bir durumda değildi.
- Doğu'da, Türkler karada ve denizde büyük atılımlar yaparak Avrupa'ya doğru hızla ilerlemişlerdi³¹⁰.

Şekil 5.62: Çocuk Oyunları, Bruegel

Kaynak: VII. Ünite Rönesans Sanatı

Avrupa'da yaşanan Rönesans, İtalyan Rönesans'ıyla aynı zamanda, olmamıştı. Tüm Orta ve Kuzey Avrupa ülkelerinde ayrı zamanlarda, fakat

³¹⁰ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 116

hepsinde de 15. Yüzyıldan sonra gelişmişti. Orta ve Kuzey Avrupa ülkelerinde, düşünce ve sanatta Rönesans'ın doğuşunu etkileyen en büyük olaylardan birini de Reform hareketi oluşturmuştu³¹¹.

Şekil 5.63: Düğün Yemeği, Brueghel

Kaynak: VII. Ünite Rönesans Sanatı

5.9. Reform Hareketi

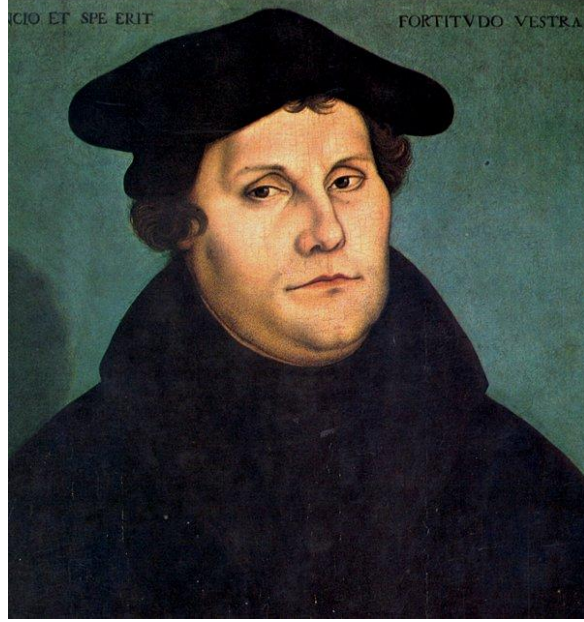
16. Yüzyıl Almanya ve Avrupa'sının en önemli hareketi, dinde ve düşüncede özgürlüğü getirmek amacıyla yapılan Reform hareketi idi. Almanya'da Martin Lüther'in (1483-1546) önderliğinde oluşan Reform, Roma Katolik Kilisesi'nin skolastik tutumuna bir karşı koymaydı. Özgür düşüncüyü savunma; dinsel ve dünyasal derebeylerinin baskılarına karşı çıkma olarak başlamış, İtalyan Rönesans hareketi, düşüncede ve uygulamada skolastiğe karşı çıkarken klasik ilk çağ kültüründen faydalanmıştı. Reform ise, Roma kilisesine karşı çıkıp dinde devrimi önerirken Alman din geleneğinden, özellikle ermiş - aziz Augustin gibi aydın kilise babalarından yola çıkıyordu³¹².

Lüther'in 1521'de Wittenberg Kilisesi kapısına astığı 95 tezlik bildirisini Reform hareketinin etkin başlangıcı olmuş, Luther bu teziyle, papalığa ve Roma

³¹¹ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 116

³¹² A.g.k. S.No: 116

kilisesinin emirlerine karşı çıkıyor, onun rezaletlerini duyuruyor ve gerçek kutsal kitaba geri dönmeyi öneriyordu. Avrupa’da bu dönemde Luther’i destekleyen İsviçreli Calvin (1509-1564) olmuştu³¹³.

Şekil 5.64: Martin Luther

Kaynak:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f8/Martin_Luther%2C_1529.jpg

Reform ile birlikte Orta ve Kuzey Avrupa’da dinde tutucu olmayan ve özgür düşünceyi savunan yeni bir Hıristiyan mezhebi ve kilisesi olan Protestanlık kurulmuş, protestanlık, skolastiğe karşı durup, yeni bir skolastiğe giderek yeni bir dogmatizm doğurmuştu. Giderek, bilim ve düşüncede karşı çıktığı Katolik Kilisesinin skolastiği ile aynı çelişkiye düşmüştü. Protestanlığın yayıldığı Almanya ve Orta Avrupa ile Kuzey Avrupa ülkeleri üniversiteleri uzun süre tutucu davranmışlardı. Descartes’in ‘bilimsel metodu’ndan sonra bile tam bir bağımsızlığa kavuşamamışlardı³¹⁴.

Reform hareketinin ardından süregelen karışıklıklar ve savaşlar tüm Avrupa’yı karıştırmış ve etkilemişti. Reform hareketinin ardından, Roma

³¹³ İtalya’da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 116

³¹⁴ A.g.k. S.No: 116

katolik kilisesi eski prestijine kavuşmak için bir karşı Reform hareketi başlatarak yeniden eski gücüne kavuşmuş, böylece Reform uğruna yapılan uzun savaşlar da son bulmuştu. Sonuç olarak bu dönemde Reform hareketi, insan düşüncesine özgürlük aşılabilir ve ileri yüzyıllardaki din, devlet, toplum düzenlerindeki gelişme ve değişimlere kaynak olmuştur³¹⁵.

Ticaretin bu dönemde gelişmesi sonucu, Ortaçağın eski değiş tokuş düzeninin yerini para almış, bu durum ekonomik hayatı, politikayı giderek savaş sorunlarını da etkilemişti. Savaşlarda Çin'den getirilen barut tozu ile ilk kez ateşli silâhlar yapılmaya ve kullanılmaya başlanmıştır. Yeni ateşli silahların kullanılması, eski savaş düzenlerini ve savaş sonrası Avrupa toplum düzenlerindeki değişimlerde de büyük çapta rol oynamıştır. Reform'un getirdiği özgür düşünce tarzında; Erasmus, Thomas Münzer, Thomas Morus gibi araştırmacı ve düşünürlerin önerileriyle güçlenmiştir. Reform olayından kısa bir süre sonra 16. Yüzyılın sonlarına doğru İngiltere'de hükümet şeklinde yapılan önemli değişikliklerle ilk bu özgür düşünce sistemi ürününü vermiştir³¹⁶.

5.10. Rönesans Döneminin Günümüz Modasına Yansımaları

Özellikle matbaanın bulunması ve kullanılması dogmatik düşüncelerden kurtulmayı sağlamış, ve bu dönemde basılan bir çok eserin okunması insanların bilinçlenmesini sağlamıştır. Bu da günümüz bilgi düzeyinin zeminini oluşturmuş, yeni kavram ve düşüncelerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Laiklik düşüncesinin temeli atılmış günümüzde sıkça kullanılmakta olan bu kavram o dönemlerde ortaya konulmuştur. Rönesans döneminde ortaya konulan astronomi gibi önemli konularda günümüzde yapılan çalışmalara katkı sağlamıştır. Rönesans döneminde sıkça yapılmaya başlayan çeviri faaliyetleri de günümüzdeki çevirilere kaynaklık etmektedir³¹⁷.

Hümanizm gibi özgürlükçü akımlar ortaya konulmuş bu da günümüzdeki düşünce sistemlerine katkı sağlamıştır. Tartışma, araştırmadan kabullenmeye ortaya çıkmış bu günümüze de bu şekilde yansımış ve eleştirel düşüncenin temelleri ortaya

---

³¹⁵ İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No: 165 - 167

³¹⁶ A.g.k. S.No: 165 - 167

³¹⁷ <http://gazitarih.blogspot.com.tr/>

atılmıştı. Akıl ön plana çıkmış aklın kullanılmasının ne kadar önemli olduğu ortaya konulmuş günümüze önemli yansımalarla bulunmuştu. Resim, müzik gibi sanatsal faaliyetler artmış o dönemdeki bu yapılanlar günümüzdeki bilgi birikimine de katkı sağlamıştı³¹⁸.

Rönesans döneminin günümüz modasına yansımaları ise, ünlü modacılar tarafından usta ellerde çizilen tasarımlar rönesans döneminin ihtişamından etkilenerek günümüz modern çizgisine uyarlanarak yapılmıştı. Aşağıdaki resimde rönesans devrinin en ses getiren isimlerinden biri olan Kraliçe I. Elizabeth giysilerinden ilham alınarak form değiştirmiş hali karşılaştırmalı olarak verilmişti. 1592 yılında giyilen bu gösterişli inci aksesuarlarla kombinlenmiş kabarık kollu üçgen hatlı elbise günümüz modasına derin yakalarından ve büyük kabarık kollarından etkilenerek yeni ve modern şeklini almıştı.

c. 1592

2013

Şekil 5.65: Kraliçe Elizabeth tarzı yeni moda

Kaynak: <http://partnouveau.com/wp-content/uploads/2013/10/Queen-Elizabeth-and-Thom-Browne3.jpg> (08.06.2015)

Rönesans döneminin moda ikonu olarak kabul edilen Kraliçe I. Elizabeth'in hayatı ve hükümdarlığı bir çok filme konu olmuştur. Elizabeth: Altın Çağ 1998 yılında gösterime giren, 1999 Oscar törenlerinde yedi dalda adaylık elde

³¹⁸ <http://gazitarih.blogspot.com.tr/>

eden ve en iyi makyaj dalında ödül kazanan Elizabeth filminin devamında Alexandra Byrne bu film ile En İyi Kostüm Tasarımı dalında Oscar kazanmıştı.

Şekil 5.66: Kraliçe Elizabeth Filmleri

Kaynak: <http://unutulmazfilmler.co/resimler/5460+elizabeth-kralice-elizabeth-izle-jpg> (08.06.2015)

Şekil 5.67: Kraliçe Elizabeth Filmleri

Kaynak: http://im.hthayat.com/2014/09/28/1023631_910011db9a343ddd2b00580fb8c1d669_600x600.jpg (08.06.2015)

Her iki filmde de kostümler de o dönemin giyim stillerine uygun olarak, kabarık ve gösterişli dantel ruff yakalar, kare biçiminde kesilmiş göğüs dekoltesini vurgulayacak şekilde oluşturulmuş yaka açıklıkları, oldukça abartılmış bakarık kol kesimleri, giysilerin kollarının ve etek uç kısmarının altından gözükten dantelli iç

gömleri, Kraliçe I. Elizebetin simgesi haline gelmiş ve o dönemde bir çok kadın tarafından da uygulanmış uzun dalgalı kızıl saçları, neredeyse her elbisesinde kullandığı bir kaç sıradan oluşturulmuş bazende aksesuar olarak saçlarında tek tek kullandığı ve kraliçenin saflığının ve bekaretinin simgesi olan inciler kullanılmıştı.

Şekil 5.68: Kraliçe Elizabeth Filmlerinden Kareler

Kaynak:<http://webcicafe.com/sinema/wp-content/uploads/2011/06/elizabeth-altin-cag.jpg>
(08.06.2015)

Şekil 5.69: Kraliçe Elizabeth Filmlerinden Kareler

Kaynak:<http://gcube.milliyet.com.tr/Detail/2007/11/23/cate-blanchett-kralice-i-elizabeth-rolunde-914465.jpg> (08.06.2015)

Rönesans döneminde son derece başarılı bir tarzı olan Kraliçe Elizabeth dönemi modern zamanlarda bile moda ikonu olarak kabul edilmekte ve bir çok modacı tarafından esin kaynağı olarak kullanılmaktadır. Kraliçenin tasvirleri giydiği giysiler ve yaşam tarzı filmlere ve dizilere konu olmakta, ve hala günümüzde

kullanılmaktadır. Bu dönemde kullanılan dar korsajlar, aykırı kalıplar ve büyük yakalar Jean Paul Gaultier, Martin Margiela ve Vivienne Westwood gibi moda tasarımcıları tarafından eserlerine yansıtılmıştı³¹⁹.

Şekil 5.70: Kraliçe Elizabeth Dönemi Çizimleri

Kaynak: http://pixabay.com/p-62969/?no_redirect (08.06.2015)

Kraliçe I. Elizabeth ve kocası III. Henry' de simgesel olarak günümüzde de kolye ucu, küpe, broş olarak satılmaktadır.

Şekil 5.71: Kraliçe Elizabeth takıları

Kaynak: <http://sanatkaravani.com/wp-content/uploads/2015/01/kralice-elizabet-robert-dudley.jpg>

Vivienne Westwood diğer modacılar gibi tarihin önemli olaylarının yaşandığı ve modanın gösterişte tavan yaptığı dönem olan Rönesans'tan etkilenerek koleksiyonlarını hazırlamış ve modellerini tasarlamıştır.

³¹⁹ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 116

Şekil 5.72: Vivienne Westwood

Kaynak: http://theczechgirl.com/wp-content/uploads/2012/08/Vivienne-Westwood-12_1TCG.jpg
(08.06.2015)

Fütürist modacılar tasarımlarında daha çok köşeli ve soğuk kalıplar kullanırlarken, Westwood yırtılmış kumaşlar, geniş elbiseler, fırfırlı kenarlar ve oldukça büyük yakalar kullanmayı tercih etmiştir³²⁰.

Şekil 5.73: Vivienne Westwood Tasarımları

Kaynak: http://www.modagezgini.com/wp-content/uploads/vivienne_westwood_2.jpg (08.06.2015)

Jean Paul Gaultier (d. 24 Nisan 1952), Fransız moda tasarımcısı, Gaultier 2003 ile 2010 yılları arasında Hermès'in yaratıcı yönetmenliğini üstlendi ve daha önce Eurotrash adlı televizyon programını sundu. Tasarımlarını yaratırken o da

³²⁰ Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013 S. No: 97

Rönesans Döneminin cazibesine kapılıp geniş omuz ve kol kesimlerinden istifade etmiştir.

Şekil 5.74: Jean Paul Gaultier

Kaynak:<https://metrouk2.files.wordpress.com/2013/07/ay113523393epa03773826-fren.jpg>
(11.06.2015)

Alexander Mcqueen de tasarımlarında Rönesans rüzgarından etkilenmiş ünlü modacılarıdır. Kraliçe I. Elizabeth'in izlerini taşıyan fıfırlı yakalar, kabarık omuzlar ve dikişsiz dar manşetler Elizabeth Döneminden esinlenilerek yapılmış tasarımlardır.

Şekil 5.75: Alexander Mcqueen

Kaynak:<http://www.livelymag.com/wp-content/uploads/2013/02/3Fashion-Meets-Art.jpg>
(11.06.2015)

Alexander Mcqueen tasarımlarında Rönesans döneminde kullanılan kumaşlardaki detayı, incelikleri, gösterişi ve asaleti günümüz modasında daha sade bir şekilde ön plana çıkarmış ve tasarımlarında kullanmıştır.

Şekil 5.76: Alexander Mcqueen

Kaynak:http://www.wearona.com/wpcontent/uploads/imported_photos/1228/simple_photo_1228.png

Rönesans döneminin özelliklerini tasarımlarında kullanırken bu döneme tamamiyle bağlı kalmamış, modernize ederek günümüze uyarlamıştır. Tasarımda gözlenen en temel özelliklerden biri sadelikten bahsedilemez ancak şıklıktan ve renk uyumunun kusuzsuzluğundan bahsedilebilir.

Şekil 5.77: Alexander Mcqueen

Kaynak:http://www.wgsn.com/blogs/wpcontent/uploads/2013/03/NS_MCQUEEN_FW13.jpg

Zor bulunduğu bundan ötürüde çok kıymetli olduğu, saflığın ve temizliğin sembolü olarak görülen Rönessans döneminin başlıca aksesuarlarından biri olan inci Alexander Mcqueen'in tasarımlarında elbisenin bütününde kullanıldığı gibi baş

aksesuarında da yoğun olarak incilerden istifade edilerek şehveti ve gösterişi ön plana çıkartmıştır.

Şekil 5.78: Alexander McQueen

Kaynak: http://3.bp.blogspot.com/LBAT_7hssGI/TY7st5FHGXl/AAAAAAAAAFqk/0b1yqPtujbE/s320/alexander%2Bmcqueen%2Bfall%2B2008.jpg (15.06.2015)

Rönesans döneminde kullanılan kumaşlar, inciler, saç stilleri, dar kalıp korsajlar ve özellikle boyun kısmında kullanılan kalın ruff yakalar günümüz modasına çok şık bir şekilde uyarlanmıştır.

Şekil 5.79: Alexander McQueen

Kaynak: <http://ladies.am/wp-content/uploads/2013/03/royal-fashion-at-alexander-mcqueen-fall-2013-show-details.jpg> (15.06.2015)

Alexander McQueen tasarımlarında bu dönemin altın yaldızlı ve gösterişli havasından etkilenmiş ve tasarımlarında renkleri ahenkle kullanmış, geniş ruff

yakaları, uzun kabarik etekleri, Kraliçe I. Elizabeth dönemi incilerle bezeli kumaşları ve kabarik kolları tasarımlarında vurgulamıştır.

Şekil 5.80: Alexander McQueen

Kaynak: http://ris.fashion.telegraph.co.uk/RichImageService.svc/imagecontent/1/TMG9912104/m/AW13C-AMcQueen-029_2501437a.jpg (18.06.2015)

Kraliçe Elizabeth dönemi kullanılan aksesuarları, takıları saç süslemeleri ve detayları günümüzde de uygulanmakta, o dönemden yola çıkılarak yeni eserler verilmeye çalışılmaktadır.

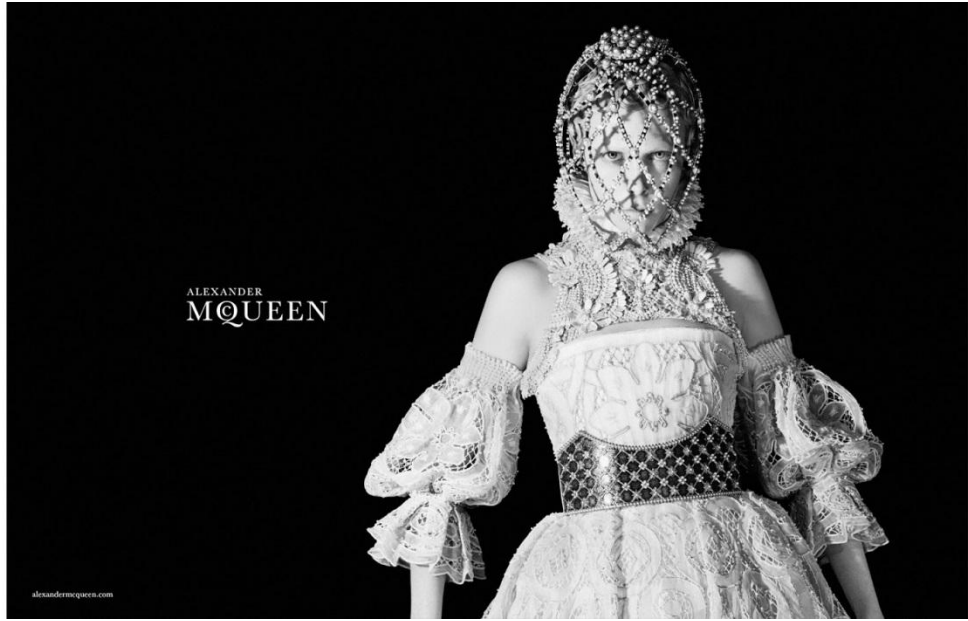

Şekil 5.81: Kraliçe Elizabeth takıları

Kaynak: http://pixabay.com/p-63008/?no_redirect (18.06.2015)

Yüksek Rönesansın popüler giysilerinden topuklara kadar uzanan, kolları dikişli ve geniş yakalı ceketler günümüz modasında form değiştirerek yerini vücuda

oturan daha kısa ama yine incilerle bezeli gösterişli kumaşlar eşliğinde yeni yüzyılın beğenisine sunuldu.

Şekil 5.82: Alexander McQueen tasarımları

Kaynak: <https://www.auvintage.com/wp-content/uploads/Mcqueen.gif> (18.06.2015)

2013 yılının Milano Moda Haftası'nda Rönesans döneminin ağır ve lüks yaşantısı gözlemlenmişti. Dolce & Gabbana, brokar kumaş üzerine zengin nakışlardan yarattığı koleksiyonu ve dekorda kullandığı varaklı devasa aynasıyla bu

trendin oluşumuna sebep olmuştu. Gucci’de ipek şifon üzerinde kadife aplikeler, Roberto Cavalli ise ihtişamlı taş işlemlere yer vermişti. Balmain, yüzlerce inciyle donattığı ağır nakışlı mini elbiseleriyle akımı Paris’te yaşatmıştı.

Şekil 5.83: Rönesans’a Modern Bakış

Kaynak: <http://www.kadinvekadin.net/moda-da-ronesans-ruzgari-barroco-2013-02-13.html>

Şekil 5.84: Rönesans’a Modern Bakış

Kaynak: <http://www.kadinvekadin.net/moda-da-ronesans-ruzgari-barroco-2013-02-13.html>

(18.06.2015)

2012 yılında uzun bir süredir nostaljik tasarımlar vitrinleri süslemiş geçmişe duyulan özlem moda da bu sezon daha eskilere götürdü. Rönesanstan ilham alan modacılar, o dönemin mimarisinin barok, rokoko, ampir gibi süsleme detaylarını

artık kıyafetlere de uygulamışlar. Yeni sezonun belki de en çok heyecan uyandıran akımlarından biri olacak Rönesans yıllarını hatırlatan stil Milano'daki moda haftasında Dolce & Gabbana defilesinin fitili ateşlediği tarihî akım başka modaevlerinin gözünden kaçmamış; fakat Dolce & Gabbana defilesi unutulmazlar arasında ilk sıradaki yerini almıştı. Küresel dergilerinin moda editörleri tarafından hayranlıkla karşılanan defile, lüks giyimin hakkını verme konusunda oldukça başarılı bulunmuş, lüks kumaşlar ince el işçiliğiyle bir araya gelmiş, ortaya saray kadınlarına has bir zarafet çıkmış. Modaevi sadece kıyafetlerle de sınırlı kalmamış, ayakkabısından çantasına, saç tokalarından küpesine, kolyesine kadar podyumda seyircileri bugünden alıp Rönesans yıllarına götüren silüetler ortaya çıkarmış. Defilenin görkemi ise podyumda bütün modellerin kapanış yürüyüşü yapması ile zirveye ulaşmış. Kısa ve uzun pelerinler, viktoryan yaka dantel, şifon bluzlar koleksiyonda dikkat çeken detaylar arasında olmuş.

Şekil 5.85: Rönesans'a Modern Bakış

Kaynak: http://www.zaman.com.tr/moda_modada-ronesans_2002024.html (18.06.2015)

Akımın diğer önemli temsilcileri ise Emilio Pucci, Marchesa ve Oscar De La Renta rönesansı tasarımlarında kumaş desenleriyle ön plana çıkartmışlardı. Tüllerin, brokar ve jakarlı kumaşların öne çıktığı tasarımlarda broşlar, bandanalar giysiler kadar ilgi toplamıştı. Rönesans dönemi mimarisinin desenleri barok, rokoko ve

ampir süsleme detayları artık kıyafetlerin de bir parçası olarak yerlerini almıştı. En çok da takılarda bu detaylar dikkat çekmişti. Mineli taşlarla süslenen çiçekli, incili küpeler, yaka iğneleri, kemerler kışın gri havasını dağıtmıştı.

Dilek Hanif koleksiyonu, akımın ülkemizdeki en özel temsilcilerinden biri olmuştu. Paris Haute Couture moda haftasında görücüye çıkan koleksiyon, Rönesans ve son dönem Osmanlı mimarisinin bir sentezi niteliğini taşımış, koleksiyondaki her bir parça neredeyse bir sanat eseri gibi ele alınarak tasarlanıp oluşturulmuştu. İnciler ve parlak taşlarla dantel gibi işlenen elbiseler, bir kıyafetten çok mücevhere benzetilmişti.

Şekil 5.86: Rönesans'a Modern Bakış

Kaynak:<http://www.kadinvekadin.net/moda-da-ronesans-ruzgari-barroco-2013-02-13.html>
(18.06.2015)

2012 yılının podyumlarında Rönesans Döneminin sonları Barok Döneminin başlangıcı desenleriyle 26 yaşındaki Olivier Rousteing, ortaya çıkardığı koleksiyonla moda otoritelerini kendine hayran bırakmıştı. Balmain markasının lüks kategorideki çitasını ise bir adım ileri taşımış oldu. Markanın şehirli ve rahat stilinden uzaklaşarak

sanat eseri kadar işçilikli tasarımlara yoğunlaşmıştı. Paris Esmod mezunu genç tasarımcı 5 yıl Roberto Cavalli ile çalışmış, tasarımlarını bir kuyumcu titizliği ile işlediği koleksiyon unutulmazlar arasına girmişti.

Şekil 5.87: Rönesans'a Modern Bakış

Kaynak: <http://www.kadinvekadin.net/moda-da-ronesans-ruzgari-barroco-2013-02-13.html>
(18.06.2015)

Genç bir Türk modacı olan İlker BİLGİ de Haute Couture koleksiyonu ile ön planda çıkmıştır. 1983 doğumlu olan tasarımcı üniversitede moda tasarımı okurken Sn. Fevziye Çamer ile tanışarak bu işe adım atmıştır.

Şekil 5.88: İlker Bilgi

Kaynak: <http://dizisponsorlari.com/sayfa.asp?sayfa=955&title=genc-moda-tasarimcisi-ilker-bilgi-ile-gerceklestirdigimiz-keyifli-roportajimiz> (06.06.2015)

Tasarımcı ile yapılan bir röportajda ‘birincisi Couture koleksiyonundan, gece kıyafetlerinden bahsediyorsak; kesinlikle romantik, hikayesi olan aynı zamanda kendi içersinde depresif bir yanı olan birazcıkda baş kaldıran elbiseler ikincisi ise hazır giyim, buradaki yaptığım işler daha standart. Hazır giyimde çeşitli göndermeler yapılıyor. Örneğin; barok ve rönesans dönemlerine, oryantal ve islami öğelere, sokaktaki insanlara, müzik dallarına göndermeler var.’ demiştir.

Şekil 5.89: İlker Bilgi

Kaynak: <http://dizisponsorlari.com/sayfa.asp?sayfa=955&title=genc-moda-tasarimcisi-ilker-bilgi-ile-gerceklestirdigimiz-keyifli-roportajimiz> (06.06.2015)

Şekil 5.90: İlker Bilgi

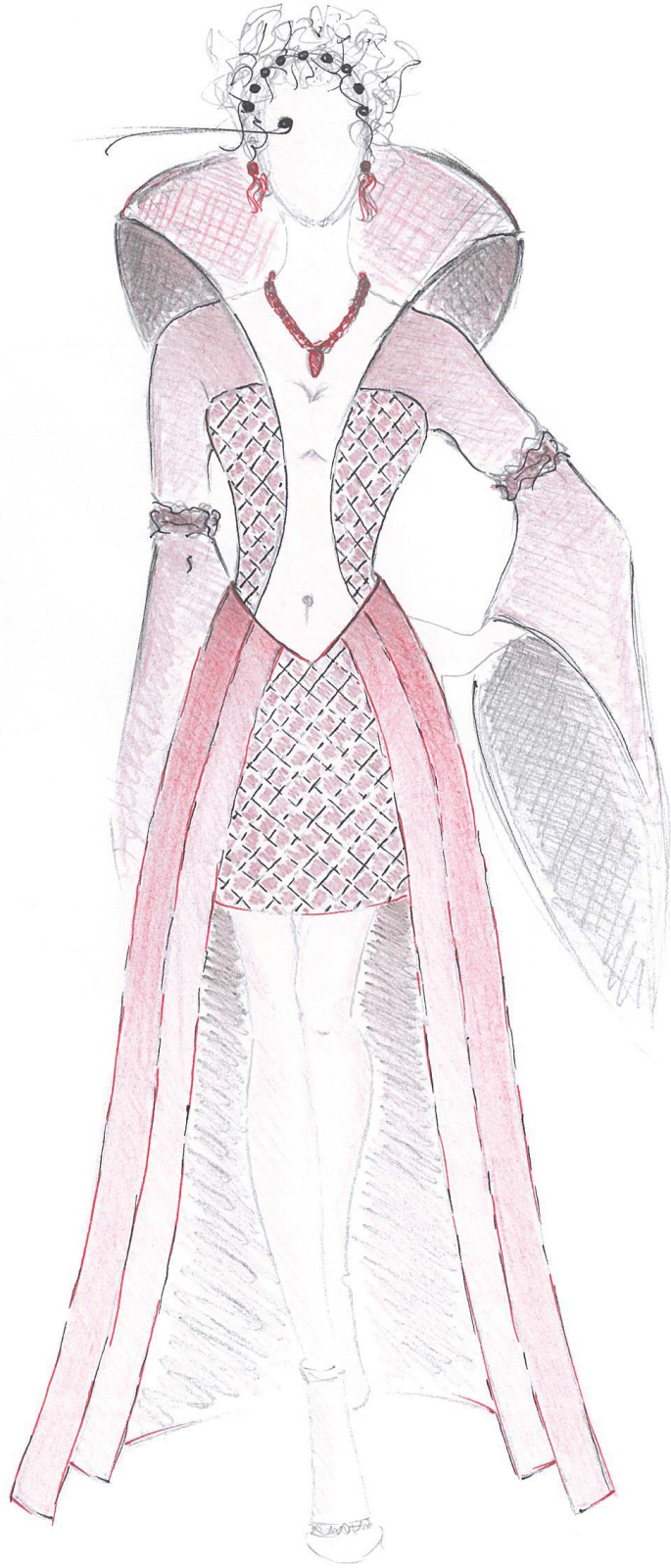
Kaynak: <http://dizisponsorlari.com/sayfa.asp?sayfa=955&title=genc-moda-tasarimcisi-ilker-bilgi-ile-gerceklestirdigimiz-keyifli-roportajimiz> (06.06.2015)

Şekil 5.91: İlker Bilgi

Kaynak: <http://dizisponsorlari.com/sayfa.asp?sayfa=955&title=genc-moda-tasarimcisi-ilker-bilgi-ile-gerceklestirdigimiz-keyifli-roportajimiz> (06.06.2015)

6. ÇİZİMLERİM

SONUÇ

Yapılan araştırmalar sonucunda Rönesans dönemi ve Rönesans'a gelinceye kadar geçen süre zarfında insanların yaşam şartları altında hangi renklere eğildiğini, dönemin şartları altında hangi renkleri seçerek giysilerinde tercih ettiklerini incelenmiştir.

Öncelikle rengin tarihsel süreçte incelenmesi başlığı altında günümüze kadar uzanan renk ve renklerin boyaların moda üzerinde etkisi araştırılmıştır. Pythagoras, Platon, Aristoteles ve Plinus gibi yazarlar yıllar boyu yaptıkları araştırmalarla rengin doğası üzerine tartışmış ve renklerin toprak, ateş, hava, su gibi temel ögelerin biçimleri olduğunu ileri sürmüşler, Rönesans döneminin yetiştirdiği en önemli ressamlardan olan Leonardo da Vinci de aynı görüşü savunarak, sarının toprağa, yeşilin suya, mavinin havaya, kırmızının ateşe ve siyahın karanlığa ait olduğunu belgelerinde yazmış ve bunu çalışmalarında da dile getirmişti. Bütün bunları daha rahat anlayabilmek ve aktarabilmek adına hepsinden önce rengin, ışığın kendi öz yapısına ve nesnelere tarafından yayılma, yansıtılma şekline bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etki sonucu bir rengin, aynı sistemin içinde üç ayrı oluşumun birbirini izlemesi sonucu oluştuğunu ve bu sistemde gözün, ışık ve beyin arasındaki ilişkiyi kuran araç olduğunu ve beyin vasıtasıyla ışığı renge çevirdiği açıklanmıştır. ışık, bütün renkleri bünyesinde topladığı için aynı zamanda her şeye renk veren unsur olarak nitelendirilmekte, yani bir renk algılandığında gerçekte algılanan şeyin ışık olduğu gözlemlenmiştir. Daha sonra rengi kendi içlerinde bölümlere ayırarak hangi rengin insanlar üzerinde nasıl bir etki yarattığını o rengi kullanmaları sonucu neler hissettiklerini ve hangi rengin hangi ülke için neyi simgelediğini, insanlar arası yaşa, cinsiyete, zenginliğe, iklim koşullarına, tecrübelere ve etnik kültürel yapılarına göre bu tercihlerini nasıl yaptıkları belirtilmiştir.

Tarih evresi bölümlere ayrılarak tek tek incelendiğinde eski çağlarda, bedenlerin süslenmesinde ve mağaralardaki kaya yüzeylerinin ya da duvarların boyanmasında renkli topraklardan elde edilen boyalar ve renklerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bunların ilk gözlemlendiği tarih M.Ö. 350 bin yıllarına yani, yontma taş dönemine dayandığı, o dönemden itibaren kırmızı topraklar, canlı dövmeler ya da ölü bedenlerin süslenmesi amacıyla renkler ve boyalar kullanılmaya devam ettiği belirtilmiştir. Tekstil sanayi, beslenmeden sonra insanların en önemli ihtiyaçlarından biri olan örtünme ve giyinme, medeniyetin ilk devirlerinden beri toplum hayatında önemli bir yer tutmuştu. Antik devirlerde Mezopotamya'nın Antik Mısır'ın, Girit'in, Antik Doğu uygarlığı Çin'in, antik Yunan ve Antik Roma İmparatorluğunun yaşayış ve giyim tarzlarını bu dönemde giysilerini boyamak için kullandıkları doğal sebze boya ve çivit mavisinin kullanımına tezde yer verilmiştir.

Ortaçağ'a gelindiğinde, savaşlar sonucunda kazanan tarafların ekonomik olarak güçlenmesi, saraylarda lüks hayatın başlamasına neden olurken, giyimde de sürekli moda değişikliklerine ve aşırılıklara yol açmış, zengin sınıfın başlattığı pahalı ve gösterişli giyim tarzı alt sınıftaki halkı da etkilemiş ve onlar tarafından da moda takip edilmeye başlanmıştı. Rakun ve samur kürkleri soylular tercih ederken, alt sınıf halk ise koyun derisi, porsuk ve tilki kürkleri giymekteydiler. Bu dönemde moda da ilk kez renk, kumaş ve aksesuar konularında kişisel tercihlerde ön plana çıkmaya başlamış, aileleri sülaleleri simgeleyen amblemler, marka - monogramlar, motifler ve desenler kumaşlarda giysilerde ve dekorasyonda ilk kez Ortaçağ' da kullanılmaya başlamıştı. Erken dönem ortaçağ ve geç dönem orta çağ olarak bu dönemi iki başlık altında toplanarak detaylı olarak yer verilmiştir.

Ortaçağın hemen ardından gelen Roman Sanatı ve Gotik Dönem yeterli etkiyi yaratamadığı için çok uzun sürmemiş ve Yeni çağın başlangıcı ve Ortaçağın sonlarına doğru Rönesans yeniden doğuş başlamıştı.

XV. yüzyılda İtalya'da doğmuş ve XVI. Yüzyılda tüm Avrupa'yı etkisi altına almış ve yeniden doğuş anlamına gelen kültür ve sanatta yenilenme hareketi Rönesansın halk yaşayışı, mimarisi, ekonomisi, heykelleri ve edebiyatı, bu dönemde açılmış el sanatları atölyeleri, harika eserler çıkarmış resim sanatı, ışık ve gölge kavramları ve Rönesans giyimine detaylarıyla incelenmiştir.

Rönesans dönemi modası zenginler için, ipek ve kadife kumaşlar, incilerle bezeli mücevherler anlamına gelirken, nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan çiftçiler ve tüccarlar içinse, daha rahat, abartısız ve gündelik hayata uygun keten ve yün gibi giysilerin oluşturduğu belirtilmiştir. Kumaş ve giysi üretimi, ekonomisi güçlü, sosyal yaşam ve kültür merkezi olarak da bilinen, ülkenin Floransa bölgesinde doğmuş, geliştirilmiş ve daha sonra da tüm Avrupa'ya yayılmıştı. Bu dönemde Avrupa'nın birçok yerinde sanatsal çalışmalar artmış, bu sanatsal çalışmalar giysileri de etkilemişti. Bu dönemde desenli kumaş kullanımından vazgeçilerek kıyafetler, işlemler ya da şeritler vasıtasıyla süslemeye başlandı. 1558 – 1603 yılları arasında hüküm sürmüş Kraliçe I. Elizabeth döneme damgasını vurarak mücevherler, has kadifeler, şam işi ipekler, sırmalı pahalı kumaşlar ve parlak renklerle dolu giysi dolabıyla uzun bir süre adından söz ettirmiş ve günümüzde de hala pek çok modacıya ilham kaynağı olmuştur. Soyluların bu dönemde en çok kullandığı aksesuar inci idi. Kadınlar, inci dizilerinden oluşmuş kolyeler takıp saçlarını ve giysilerini süslemek için inci tanelerinden istifade ediyorlardı. Kadınlar gibi erkeklerde inci ya da farklı malzemelerden yapılmış küpe, broş ve şapka iğnesi gibi aksesuarlar kullanılmaktaydılar. İlerleyen yıllarda küçük kıvrık yakaların üstüne yelpaze biçiminde kırmalı ve müslinden yapılan ruff yakalar moda olmuştu. Renk tek başına kullanıldığında bile birçok anlam ifade etmekte idi. Bu dönemin en pahalı ve zahmetli üretilen renkleri kırmızı, kızıl ve gerçek siyahtı. Gücü simgelediği için kırmızı soylu aileler ve kraliyet soyundan gelen kişiler hatta dini otoritelere bağlı papa tarafından kullanıldığı detaylı olarak tez de yer verilmiştir.

Tüm bunların ışığında günümüze gelindiğinde ise, pek çok modacı, heykeltıraş, ressam ve yazar dönemin eserlerinden etkilenmiş kendi çalışmalarında ufakta olsa bu dönemden bir parça katarak yeni şeyler üretmişti. Dönemin giysileri filmlere konu olmuştu. Çalışma Rönesans'ın renklerinin moda üzerindeki etkilerini ve yeni çağa etkilerini görseller ile destekleyerek tamamlanmıştır.

KAYNAK

Kitap – ansiklopedi:

- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi 1986 yılı 24. Cilt İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş adına Hürrem FİLA
- Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi PER Meral 2012 İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi Cilt No: 2 Sayı: 4
- Tipografi ve Renk YAZMACI Arzu 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Türkiye’de Gazetelerin Ana Kapak Tasarımlarında Görsel İmgelerin Kullanılması ve Önemi (Karşılaştırmalı Bir İnceleme) MERT Hülya 2011 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Grafik Tasarımında Logo ve Ambblemin Sektörlere Göre Renk Algısı İŞIKLI Sinem 2012 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Farklı Kültürlerde Renklerin Anlamları İGEME Şube Müdürü ÇEKİNMEZ Vural T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
- Geçmişten Günümüze Moda Prof. Dr. SARIOĞLU Esin 2012
- Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları KOMŞUOĞLU Şükran, İMER (MENĞİ) Arsal, SEÇKİNÖZ Mine, ALPARSLAN (AKER) Sabiha, ETİKE (KÖSE) Serap Baskı; Türk Tarih Kurumu Basımevi ANKARA 1986
- Moda Tasarım Yrd.Doç.Dr. ERTÜRK Nilay (Ünite 1) T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3014 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1967 Eskişehir 2013
- Sanat Tarihi 1 ÖLMEZ Erkan, UYSAL Sevinç, CEYLAN YILMAZ Nursen Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları 7. Baskı 2012

- Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi Kaknüs Yayınları 2013
- Sanat tarihi 2 - Rönesans sanatı VII. Ünite http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/Sanat_Tarihi_1_2/7.pdf
- İtalya'da Rönesans Kültürü, BURCKARDT Jacop Cilt.1, 1974 S. No:109

İnternet Kaynakları:

- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Rembrandt>
- <http://vefalisesirehberlikservisi.blogspot.com.tr/2012/03/hayatimizdarenklerinsembolik.html>
- <http://ozi-moda-tasarim.blogspot.com.tr/2011/11/modanin-tarihcesi.html>
- <http://www.modagezgini.com/modanin-tarihcesi/>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_M%C4%B1s%C4%B1r
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_M%C4%B1s%C4%B1r
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Girit_Uygurl%C4%B1%C4%9F%C4%B1#Sanat
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87in>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Yunanistan#Genel_ya.C5.9Fam
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Antik_Roma
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_%C3%87a%C4%9F
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_%C3%87a%C4%9F#Ge.C3.A7_D.C3.B6nem_Orta_.C3.87a.C4.9F
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Romanesk_sanat
- <https://dtgultekin.wordpress.com/2008/02/27/orta-cag-sanati/>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Romanesk_sanat
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_%C3%87a%C4%9F
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6nesans>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Leonardo_da_Vinci
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Raffaello_Sanzio
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Titian>
- <http://www.tekstildershanesi.com.tr/index.php?sec=haber&id=1087&title=desen-nedir-desenin-tarihcesi#.VVcEErntmko>
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Medici>
- <http://gazitarih.blogspot.com.tr/>
- <http://www.muhendishatun.com/?pnum=35&pt=Renklerin%20Psikolojik%20%C3%96zellikleri-I>
- http://www.zaman.com.tr/moda_modada-ronesans_2002024.html
- <http://www.yasamport.com/ronesans-cagi-giyim-modasi/>
- <http://www.kadinvekadın.net/moda-da-ronesans-ruzgari-barroco-2013-02-13.html>

ÖZGEÇMİŞ

Adı/Soyadı : PINAR ŞENSES

Doğum Yeri ve Yılı: İSTANBUL / 1990

Eğitim Gördüğü Kurumlar:

***2013-Halen** HALIÇ ÜNİVERSİTESİ – Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Yüksek Lisans Programı (Tezli)

***2010-2013** HALIÇ ÜNİVERSİTESİ - Güzel Sanatlar Fakültesi - Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü (Bölüm 1. liği)

***2008-2010** MARMARA ÜNİVERSİTESİ – Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu – Tekstil Bölümü (Bölüm 2. liği)

***2004-2008** BEYOĞLU İTO ANADOLU MESLEK LİSESİ Moda Tasarım Bölümü (Okul 4. lüğü)

***1996-2004** NİŞANTAŞI NİLÜFER HATUN İLKÖĞRETİM OKULU

Mesleki Tecrübeler:

***2013 Halen** MİLİMETRİC A.Ş. FİRMASI Üretim Planlama Bölümü /İSTANBUL

***2012** MARMARA ÜNİVERSİTESİ Teknik Eğitim Fakültesi Tekstil Bölümü (DOKUMA VE BASKI STAJI) / İSTANBUL

***2009** FAİK SÖNMEZ (GİYSİ STAJI) / İSTANBUL

***2008** CENGİZ ABAZOĞLU (VEK) / İSTANBUL

Ortak Sergiler:

***2013** / HALIÇ ÜNİVERSİTESİ ‘ZITLIKLAR’ Yılsonu Mezuniyet Defilesi /İSTANBUL

***2013** / 6. Görme Engelliler Derneği ‘KİM GÖRÜYOR’ Defilesi

***2012** / HALIÇ ÜNİVERSİTESİ ‘GİZEMLİ ÖYKÜLERDE KADIN’ Yılsonu Defilesi / İSTANBUL

***2007** / İTO ANADOLU MESLEK LİSESİ Yılsonu Defilesi / İSTANBUL

Yarışmalar:

*2013 / TÜRKİYE EV TEKSTİLİ TASARIM YARIŐMASI Perde Kategorisi / İSTANBUL

*2013 / ANADOLU HAYAT EMEKLİLİK KADIN GÖZÜYLE HAYATTAN KARELER Fotoğraf Yarışması / İSTANBUL

*2013 / NESİLLER BOYU GÜLÜMSEYİN Fototğraf Yarışması / İSTANBUL

*2012 / İPEKYOL TAKI TASARIMI YARIŐMASI / İSTANBUL

*2012 / IF WEDDİNG FASHION İZMİR GELİNLİK TASARIM YARIŐMASI / İSTANBUL

*2007 / OKULLARARASI İSTİKLAL MARŐINI EZBERE VE GÜZEL OKUMA YARIŐMASI / İSTANBUL

*1997-2003 / DENGE CİMLASTİK SPOR KLÜBÜ LİSANSLI SPORCU / İSTANBUL

Ödüller:

*2012 / İPEKYOL TAKI TASARIM YARIŐMASI MANSİYON ÖDÜLÜ / İSTANBUL

*2007 / OKULLARARASI İSTİKLAL MARŐINI EZBERE VE GÜZEL OKUMA YARIŐMASI 2.LİK ÖDÜLÜ / İSTANBUL

Katıldığı Panel / Konferanslar:

*2013 / UTİB Türkiye ve Konfeksiyon Sektöründe 5. Uluslar arası AR-GE Proje Pazarı 3 günlükSeminer Programı / BURSA

*2013 / MUHARREM DERE İle MARKA MUHABBETLERİ Semineri / İSTANBUL

*2012-2011-2010 / FASION WEEK FUARI VE İSTANBUL TASARIM FUARI

*2012-2011 / DERİ FUARI / İSTANBUL

(2012 Deri Fuarında ağaç biçimindeki ayna tasarımı sergilenmiştir.)

*2011 / TÜYAP Konfeksiyon Makineleri Fuarı / İSTANBUL

*2010 / Konfeksiyon Yardımcı Malzemeler Semineri / İSTANBUL

*2010 / HASSAN GRUP BAŐKANI HÜSEYİN CEVAHİROĞLU'NUN SEKTÖRDE KİŞİSEL GELİŞİM SEMİNERİ / İSTANBUL

***2011-2010** BARBAROS ŞANSAL MODA SEMİNERLERİ

* **2009** / POLYPATERN, LECTRA, ASSYST ve GERBER BİLGİSAYARLI KALIP SİSTEMLERİ SEMİNERİ

***2009** / TÜV-SÜD Tekstil Sektöründe KALİTE VE DONANIM SİSTEMLERİ Semineri / İSTANBUL

Sertifikalar:

*TUNACERT EĞİTİM SERTİFİKALARI ISO 14001:2004 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ TEMEL VE DÖKÜMANTASYON

*TUNACERT EĞİTİM SERTİFİKALARI TS 18001 OHSAS İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ TEMEL VE DÖKÜMANTASYON

*TUNACERT EĞİTİM SERTİFİKALARI ISO 9001:2008 KYS TEMEL VE DÖKÜMANTASYON

*TUNACERT EĞİTİM SERTİFİKALARI ISO 9001:2008 KYS İÇ DENETÇİ

*TUNACERT EĞİTİM SERTİFİKALARI TS 18001 OHSAS İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ İÇ TETKİKÇİ

*TUNACERT EĞİTİM SERTİFİKALARI ISO 14001:2004 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ İÇ TETKİKÇİ

*2011 / MARMARA ÜNİVERSİTESİ SANAYİ İŞBİRLİĞİ SERTİFİKASI

*2011 / MARMARA ÜNİVERSİTESİ SANAYİ İŞBİRLİĞİ ÇALIŞTAYI KATILIM SERTİFİKASI

*2010 / İTKİB KUAŞLAR, KUMAŞLARIN YORUMLANMASI VE ÜRÜNE GÖRE KUMAŞ KULLANIMI SERTİFİKASI / İSTANBUL

* FOTOĞRAFÇILIK (BUKLAMANIA FOTOĞRAFÇILIK'TAN UZMAN FOTOĞRAFÇILIK SERTİFİKASI / İSTANBUL

*2011 / ARZEN GÜRZAP ve CAN GÜRZAP YÖNETİMİNDE KURULMUŞ OLAN DIALOG EĞİTİM KURUMU'NDA SESLENDİRME DUBLAJ EĞİTİMİ BAŞARI SERTİFİKASI / İSTANBUL